

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню магістра

студентки Коваленко Тетяни Едуардівни

(ПІБ)

академічної групи 072М-22-1 (денна форма навчання)

(шифр)

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Управління процесом покращення фінансового стану ТОВ

«Престиж Полімер»»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Букреєва Д.С.			
Рецензент	Чичеріна О.Ю.			
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2023

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Д.С. Букрєєва

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню магістра**

студенту **Коваленко Тетяні Едуардівні** академічної групи **072М-22-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
(код і назва спеціальності)

На тему: **«Управління процесом покращення фінансового стану ТОВ
«Престиж Полімер»»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **06.11.2023р №1353-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	25.09.2023- 01.10.2023
Розділ 1	Теоретичні та економіко-правові засади розвитку «зелених» фінансів в Україні	02.10.2023- 20.10.2023
Розділ 2	Аналіз результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ «Престиж Полімер» за 2020 - 2022 рр.	21.10.2023- 05.11.2023
Розділ 3	Напрями удосконалення методичних підходів для покращення фінансового стану підприємства	06.11.2023 22.11.2023
Розділ 4	Оцінка ефективності впровадження запропонованих заходів щодо покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер»	23.11.2023- 03.12.2023-
ВИСНОВКИ		04.12.2023- 05.12.2023
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	06.12.2023- 08.12.2023

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Д.С. Букрєєва

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **01.09.2023 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **11.12.2023 р.**

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

Т.Е. Коваленко

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Коваленко Т.Е. – Управління процесом покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

Мета кваліфікаційної роботи – узагальнення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій впровадження «зелених» бізнес-моделей з метою покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер».

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі визначено традиційні підходи до покращення фінансового стану, наведено «зелену» економіку як інноваційний підхід до покращення підприємства, розглянуто міжнародний досвід зеленої економіки та нормативні акти нашої держави, що регулюють питання захисту довкілля.

У другому розділі досліджено організаційну структуру ТОВ «Престиж Полімер», проведено аналіз майна, капіталу та фінансової стійкості за 2020-2022 роки та сформовано висновки щодо потреби впровадження шляхів покращення його фінансового стану.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи запропоновано проект покращення фінансового стану на основі впровадження «зеленої» бізнес-моделі.

У четвертому розділі здійснено розрахунок ефективності впровадження запропонованих управлінських рішень.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, «ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА, ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, «ЗЕЛЕНА» БІЗНЕС-МОДЕЛЬ, ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЦТВА.

ABSTARCT

Kovalenko T.E. «Management for improving the financial condition of "Prestige Polymer" LLC». – Qualification work on the rights of the manuscript.

Master's qualification work in specialty 072 Finance, banking and insurance. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2023.

The aim of qualification work - generalization of theoretical foundations and development of practical recommendations for the implementation of "green" business models in order to improve the financial condition of "Prestige Polymer" LLC.

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the objectives of the qualification work, and defines the object and subject of the study.

The first section defines traditional approaches to improving the financial condition, presents the green economy as an innovative approach to improving the enterprise, considers the international experience of the green economy and the regulations of our state governing environmental protection.

The second section analyzes the organizational structure of Prestige Polymer LLC, analyzes its property, capital and financial stability for 2020-2022, and draws conclusions on the need to implement ways to improve its financial condition.

The third chapter of the qualification work proposes a project to improve the financial condition based on the implementation of a green business model.

The fourth section calculates the effectiveness of the proposed management solutions.

FINANCIAL CONDITION, GREEN ECONOMY, ENVIRONMENTAL MANAGEMENT, GREEN BUSINESS MODEL, CIRCULAR ECONOMY OF PRODUCTION.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТУ «ЗЕЛЕНИХ» ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ	11
1.1. Методичні підходи до покращення фінансового стану підприємства.	11
1.2. Міжнародний досвід використання «зелених» фінансів та його можливості використання в Україні	21
1.3. Теоретичні та економіко-правові засади існування «зеленого» фінансування в національній економіці.....	35
Висновки до розділу 1.....	48
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПРЕСТИЖ ПОЛІМЕР» ЗА 2020 - 2022 РР.	49
2.1. Загальна характеристика підприємства та його конкурентна позиція на профільному ринку.....	49
2.2. Аналіз майна підприємства впродовж аналізованого періоду.....	50
2.3. Аналіз рентабельності підприємства.....	53
2.4. Аналіз стійкості підприємства.....	60
2.5. Аналіз ліквідності підприємства.....	67
Висновки до розділу 2.....	69
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	71
3.1. «Озеленення» виробничого процесу ТОВ «Престиж Полімер».....	71
3.2. Економіка замкнутого циклу виробництва як метод покращення операційної ефективності бізнесу.....	79
3.3. Моделювання підвищення прибутку підприємства при зміні структури продажів підприємства.....	86
Висновки до розділу 3.....	91

РОЗДІЛ 4 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАПРОПОНОВАНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ПРЕСТИЖ ПОЛІМЕР».....	92
4.1. Розрахунок ефективності застосування запропонованих управлінських рішень для ТОВ «Престиж Полімер».....	92
4.2. Плановий баланс підприємства за результатом впроваджених управлінських рішень.....	100
Висновки до розділу 4.....	104
ВИСНОВКИ.....	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. В незалежності від виду діяльності підприємства, воєнний стан країни та сучасний стан національної економіки викликають потребу аналізу фінансового стану українських підприємств та пошуку шляхів його покращення. Національні та світові тенденції змушують бізнес до використання як традиційний шляхів покращення, так і більш новітніх, серед яких – зелена економіка.

Саме тому виникає потреба більш широкого вивчення питання «зеленої» економіки на міжнародному та національному рівні. Це дозволить оцінити існуючі проблеми, що потребують вирішення та визначити позитивні аспекти, що можуть бути застосовані як на рівні держави, так і суб'єктів господарювання.

Важливим аспектом впровадження «зеленого» підходу у введення національної економіки та окремо господарських суб'єктів є отримання найбільшої вигоди для учасників ринку при мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище.

Вплив «зелених» підходів на національні та світові показники з урахуванням впливу на навколишнє середовище став одним з важливих аспектів аналізу для багатьох науковців. Теоретичні та методичні розробки знайшли відображення у працях таких вітчизняних вчених: Мірошніченко В. В, Тьорло В. О, Чайковська М. А., Глущенко Г. Ю., В. Дикань, В. Зубенко, І. Токмакової, Орловської Ю.В., Чалої В.С., Глущенко А.В. та інших вчених-економістів.

Основний аспект у працях вищезгаданих науковців приділявся обґрунтуванню необхідності вирішення проблем формування "зеленої" економіки в Україні та удосконалення правового регулювання в суспільстві, спрямованого на підвищення ефективності взаємодії між суб'єктами господарювання та збереження навколишнього середовища; визначенню ключових напрямків стратегічного розвитку "зеленої" економіки в Україні, надаючи новаторські вказівки щодо ролі держави у контексті "зеленої" економіки, спрямовані на забезпечення сталого розвитку суспільства в

майбутньому. Збройна агресія Росії стала причиною знищення української екосистеми та не стабільністю фінансового стану великої кількості підприємств. Саме це і стало причиною виникнення потреби додаткового аналізу «зелених» принципів в бізнес-моделях українських підприємств, що не тільки допоможуть покращити фінансовий стан бізнесу, а й зберегти екологію нашої держави.

Мета і задачі кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій впровадження «зелених» бізнес-моделей з метою покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер».

Відповідно до поставленої мети визначено основні завдання дослідження, спрямовані на її досягнення:

- досліджено традиційні методи та визначено позитивні аспекти впровадження «зелених» підходів покращення фінансового стану підприємств;
- проаналізовано міжнародний та національний досвід впровадження «зеленої» економіки;
- проведено аналіз показників фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер»;
- обґрунтовано необхідності переходу на «зелену» бізнес-модель для введення господарської діяльності з метою покращення фінансового стану підприємства;
- розроблено рекомендації щодо переходу підприємства на циркулярну модель виробництва;
- запропоновано проект покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер» на основі зміни структури доходів.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес формування «зелених» бізнес-моделей у вітчизняних суб'єктів господарювання.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади організації ефективного впровадження «зелених» концепцій в бізнес-моделі вітчизняних суб'єктів господарювання.

Методи дослідження. Для визначення сформульованих в роботі завдань були застосовано загальнонаукові методи пізнання сутності прибутку як

економічної категорії; системний підхід до визначення механізму формування прибутку підприємства. Для оцінки структури та динаміки фінансових результатів діяльності підприємства використовували методи аналізу і синтезу; узагальнення; методи фінансового аналізу; метод коефіцієнтів у поєднанні з горизонтальним аналізом для простеження динаміки та вертикального аналізу для відстеження структури статті до сукупного значення. Для покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер» було запропоновано проект підвищення прибутку підприємства за рахунок зміни структури доходів в результаті переорієнтації підприємства на екологічний підхід введення діяльності.

Інформативною базою кваліфікаційної роботи є загальні положення економічної теорії, нормативна база України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо процесу впровадження «зелених» концепцій в національні бізнес-моделі, аналітичні дані та фінансові звіти ТОВ «Престиж Полімер» за 2020-2022 рр.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці шляхів покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер», які засновані на принципах «зеленої» економіки, як частина висунутих вимог екологічного підходу для вступу України до Європейського Союзу, а також враховують воєнний стан України та проблеми, що мають бути подолані в результаті збройної агресії Росії.

Практична цінність отриманих результатів. Теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації щодо ефективного впровадження «зелених» концепцій в бізнес-моделі, можуть бути використані в роботі підприємства.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Робота виконана в рамках науково-дослідної держбюджетної роботи ЕФ-173 кафедри економічного аналізу і фінансів «Трансформація національної фінансової моделі післявоєнного відновлення України відповідно до Європейської зеленої концепції».

Основні результати дослідження та їхнє практичне значення опубліковані в електронному науковому фаховому виданні: Букреєва Д. С, Коваленко Т. Е, Манукян А. Г. «Зелені» стратегії для сталого розвитку підприємства та підвищення ефективності його діяльності. Економіка та суспільство. 2023. № 56.

Особистий внесок. Наукові висновки та запропоновані рекомендації є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо оцінки фінансового стану підприємства ТОВ «Престиж Полімер» та визначення доцільності впровадження проекту покращення фінансового стану на основі зміни структури доходів підприємства з урахування «зеленої» бізнес-моделі.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Її загальний обсяг складає 114 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 24 таблиці, 21 рисунок, список використаних джерел з 58 найменувань, 8 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТУ «ЗЕЛЕНИХ» ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

1.1. Методичні підходи до покращення фінансового стану підприємства

Воєнний стан в Україні особливо чітко підкреслив потребу український підприємств контролювати власний фінансовий стан та невілювати вплив тенденцій національної економіки на погіршення фінансової стійкості, що в кінцевому етапі призводить до банкрутства бізнесу.

Формування стабільного фінансового стану має супроводжуватись економічною безпекою підприємства. Для цього має відбутись поєднання таких умов: забезпечення мінімальної фінансово-економічної ефективності, захист підприємства від зовнішніх та внутрішніх ризиків, доступ до ресурсів та ринків, створення передумов для простого відтворення фінансово-економічного стану та розвитку підприємств [1].

Серед ключових умов економічної безпеки важливо відзначити наявність стійкої фінансової системи, що здатна забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, місії і завдань підприємства. Також важливими є збалансованість і комплексність використовуваних фінансових інструментів, узгодження фінансово-економічних інтересів підприємства з інтересами інших суб'єктів його фінансових відносин, а також постійний розвиток фінансово-економічних відносин підприємства.

Визнаючи ці основоположні принципи системи економічної безпеки підприємства, можна зробити висновок, що існує стійкий зв'язок між покращенням фінансових показників підприємства і його економічною безпекою. Це особливо виявляється у покращенні фінансових можливостей суб'єкта господарювання щодо фінансування заходів з його економічної безпеки у всіх аспектах, таких як фінансові, інтелектуально-кадрові, техніко-

технологічні, інституційно-правові, маркетингові, логістичні, інформаційні, силові і т. д.

Отже, обґрунтування ефективного інструментарію покращення фінансових результатів підприємства є актуальним завданням, яке, при вирішенні, дозволяє сформувати більш якісну систему управління параметрами економічної безпеки підприємства, що є особливо актуальним для українських підприємств під час війни.

Покращення фінансового стану підприємства — це комплексний процес, що включає в себе розгляд різних аспектів фінансової діяльності з метою оптимізації ресурсів та забезпечення сталого розвитку[2].

Першим етапом має стати фінансовий аналіз та планування.

Такий етап є об'єктивно важливим через можливість комплексної оцінки групи показників, що усебічно та широко характеризують фінансовий стан підприємства. Саме тому до основних завдань аналізу фінансового стану можна віднести (рис.1.1.) :

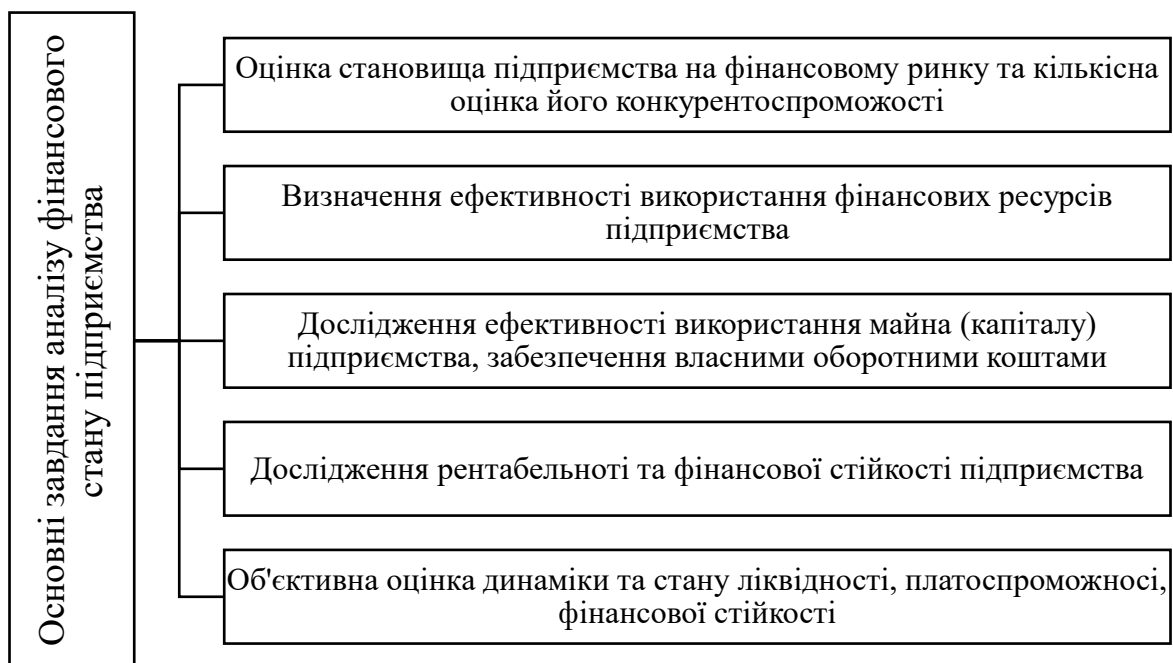

Рис. 1.1 – Основні завдання аналізу фінансового стану підприємства [3]

Основні групи аналізу, які можуть широко характеризувати фінансовий стан бізнесу, налічують в собі такі показники [4]:

- Показники майнового стану;
- Показники рентабельності;
- Показники ділової активності;
- Показники ліквідності;
- Показники фінансової стійкості.

Основною метою оцінки фінансового стану підприємства є вчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, прийняття управлінських рішень для покращення фінансового стану підприємства та уникнення його банкрутства.

Поліпшення фінансового стану підприємства можливе через збільшення вхідних грошових потоків та зменшення вихідних. (рис.1.2). Розглянемо ці дві групи дій більш детально.

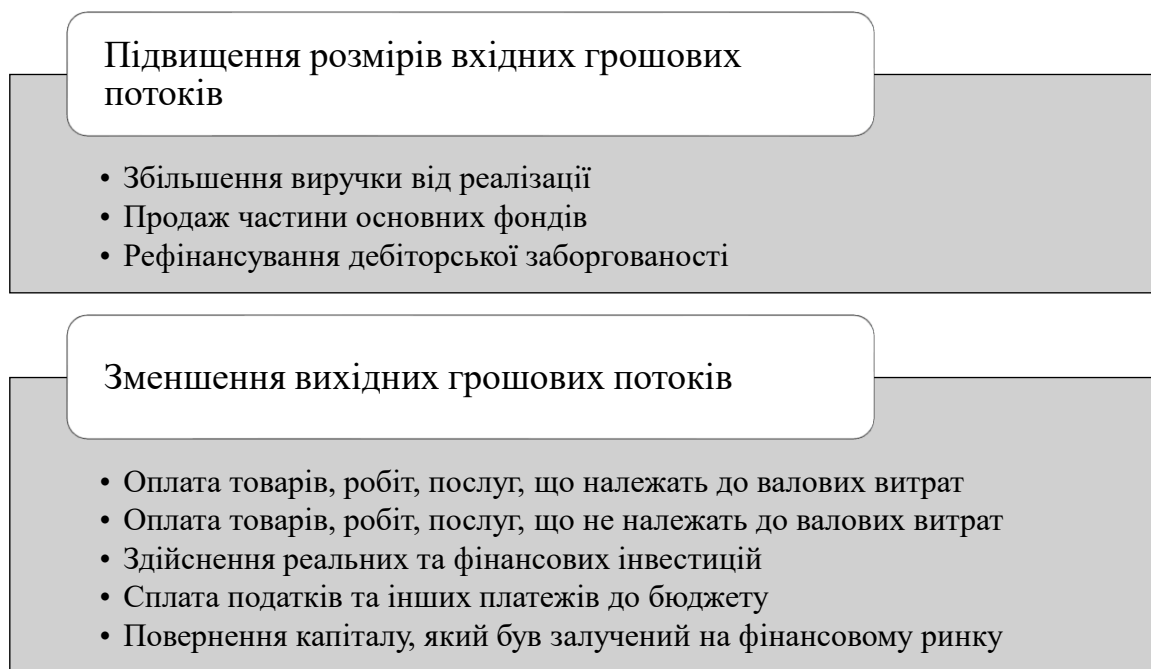

Рис.1.2 – Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств [5]

Основні та шляхи для поліпшення фінансового стану підприємства включають мобілізацію внутрішніх резервів як явних, так і прихованих. Пошук резервів для покращення фінансового стану підприємства проводиться шляхом глибокої оцінки всіх аспектів його діяльності.

Збільшення вхідних грошових потоків може бути досягнуте за допомогою таких заходів [6]:

- збільшення обсягів реалізації, та як результат, виручки від реалізації;
- продаж частини основних фондів;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Один із ключових напрямків пошуку резервів - зменшення вихідних грошових потоків, що включає оптимізацію витрат на товари, роботи, послуги, що відносяться до валових витрат, а також оплату товарів, робіт, послуг, які не відносяться до валових витрат. До інших заходів входять здійснення реальних та фінансових інвестицій, своєчасна сплата податків і інших платежів до бюджету, а також повернення капіталу, залученого на фінансовому ринку [6].

Вплив на обсяги останніх двох напрямків у підприємства важко здійснити. Розмір податкових та інших платежів до бюджету залежить від встановленого державою порядку оподаткування, ставок та термінів сплати. Обсяги платежів та відсотки визначаються умовами кредитних договорів та умовами випуску облігацій. Однак на сьогодні з'явився один інноваційний метод, що дозволяє зменшити розмір податкових платежів та платежів за кредитом. Розглянемо його дещо згодом. Можливості впливу на перші три напрямки є більш широкими.

Отже, зниження собівартості продукції та витрат, що є джерелом покриття прибутку, представляє собою ключовий внутрішній резерв для покращення платоспроможності підприємства. На кожному підприємстві вплив на собівартість може бути різним, оскільки його особливості включають обсяг виробництва, номенклатуру і асортимент продукції, технічний рівень виробництва, організацію виробництва та умови праці. Також важливо враховувати ціну одиниці продукції, яку реалізує підприємство, адже надто

низька ціна не задовільнить потребу підприємства в фінансах, а надто висока – стане причиною відмови клієнта від нашої продукції [7].

Зменшення собівартості продукції передбачає раціональне використання всіх ресурсів, що використовуються у виробництві. Досягнення цілі - зниження трудомісткості продукції та підвищення продуктивності праці - можливе за різними шляхами. Один із найважливіших методів цього процесу - механізація та автоматизація виробництва, впровадження прогресивних та високопродуктивних технологій, а також заміна та модернізація застарілого обладнання [8].

Підвищення вимог до якості сировини, що надходить від постачальників, матеріалів, комплектуючих та напівфабрикатів, є важливим аспектом в оптимізації збутової політики підприємства в умовах конкурентного середовища. Стимулювання збуту може здійснюватися різними методами, такими як надання знижок, помірне зменшення цін або проведення масової реклами [8].

Оптимізація обсягів дебіторської заборгованості включає в себе вибір оптимальних строків платежів та форм розрахунків із споживачами, таких як попередня оплата, відстрочка платежу або факторинг відвантаження продукції. Незважаючи на значний обсяг дебіторської заборгованості в балансі багатьох українських підприємств, наша думка полягає в тому, що надання відстрочки платежів споживачам є доцільним, оскільки це сприяє збільшенню обсягів реалізації, а разом з тим і збільшенню прибутку, що особливо важливо в умовах високої конкуренції [9]. З іншого боку, існує ризик виникнення додаткових витрат при залученні короткострокових банківських кредитів для компенсації дебіторської заборгованості, що стає причиною фінансової нестабільності та залежності від залучених коштів.

Для всіх підприємств не існує універсального рецепту для збільшення обсягів реалізації. Вибір конкретних заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної стратегії маркетингу.

Однак важливими напрямками для зміцнення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів [9]. Цей шлях включає проведення реструктуризації активів підприємства, що охоплює сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів у балансі, а також перетворення матеріальних та фінансових активів підприємства в грошову форму. У рамках реструктуризації активів можуть використовуватися наступні заходи [10].

1) Більшість резервів у відновленні платоспроможності відносяться до тих, які залишаються прихованими. Приховані резерви представляють собою частину капіталу, яка не відображена в балансі. Розмір прихованих резервів на активному боці балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю. Виявлення та мобілізація прихованих резервів відбувається на основі наступних методів.

1. Експертний метод базується на визначенні причино-наслідкових зв'язків між станом окремих напрямків діяльності підприємства та обсягом формування чистого грошового потоку. Результати використання цього методу залежать від професіоналізму та досвіду роботи експерта.

2. Метод зовнішнього порівняльного аналізу полягає у співставленні основних показників діяльності досліджуваного підприємства та підприємства-аналога, яке працює в приблизно однакових умовах господарювання та має схожий обсяг та склад ресурсів. Якість висновків отриманих за цим методом залежить від коректності порівняльного аналізу, ступеня точності інформації та коректності інформаційного забезпечення.

3. Метод внутрішнього порівняльного аналізу використовується в межах підприємств, що мають структурні підрозділи, здійснюють однаковий вид діяльності та можуть порівнюватися між собою.

4. Метод функціонально-вартісного аналізу полягає у визначенні принципово нових технічних, технологічних та управлінських рішень стосовно діяльності підприємства, які забезпечують раціоналізацію витрат при одночасному збереженні якісних характеристик та споживчих властивостей товару.

5. Реінжиніринг бізнес-процесів є фундаментальним переосмисленням та радикальним перепроєктуванням ділових процесів для досягнення різких змін в найсуттєвіших показниках діяльності сучасної компанії, таких як вартість, якість, сервіс та інші.

2) Використання зворотного лізингу – це операція, що включає продаж основних фондів з одночасним отриманням їхнього зворотного лізингу, будь то оперативний або фінансовий лізинг. Наприклад, збиткове підприємство може продати адміністративну будівлю лізинговій компанії та укласти договір про лізинг цього об'єкта нерухомості [11].

Використанні основних фондів на правах лізингу у середньостроковому та довгостроковому періодах може бути не вигідним для підприємства порівняно з правами власності, оскільки зворотний лізинг зменшує його кредитоспроможність. Тим не менш, це призводить до підвищення платоспроможності, що дозволяє ефективно розраховуватися з поточними зобов'язаннями та уникає порушення справ про банкрутство. Крім того, зворотний лізинг призводить до значної економії податкових платежів, оскільки супроводжується купівлею-продажем об'єктів основних засобів.

3) Здача в оренду основних фондів, яка не повністю використовується у виробничому процесі [11].

4) Оптимізація структури та розміщення оборотного капіталу – це зменшення частки низько ліквідних оборотних засобів, запасів, сировини та матеріалів, незавершеного виробництва і інших складових. Визначення оптимальної структури та обсягів запасів є завданням контролінгу матеріальних потоків [12].

Важливо відзначити, що надмірні запаси не лише знижують ліквідність підприємства, а й призводять до додаткових витрат на їх обслуговування. Крім того, існує ризик втрати якості чи знецінення певних видів сировини та матеріалів. В умовах воєнного стану в Україні виникає додатковий ризик втрати запасів через збройну агресію Росію, тому надмірне накопичення на складах лише створюють негативні наслідки для підприємства.

5) Продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних фондів може надати підприємству інвестиційні ресурси для перепрофілювання виробництва на більш прибуткові види діяльності.

б) Рефінансування дебіторської заборгованості - це форма реструктуризації активів, яка передбачає перетворення дебіторської заборгованості в інші ліквідні форми оборотних активів, такі як грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення. Високий рівень невиправданої дебіторської заборгованості негативно впливає на фінансовий стан підприємства та є важливим резервом для відновлення його платоспроможності в умовах фінансової кризи.

Основними формами рефінансування дебіторської заборгованості є [13]:

1. Факторинг - це операція з перевідступленням вимог боргу третій особі, зазвичай банку, з попередньою або наступною компенсацією вартості боргу.

2. Облік векселів - банк, придбавши вексель, сплачує його держателю терміново, утримуючи з номінальної суми векселя винагороду на свою користь, тобто дисконт.

3. Форфейтинг - це рефінансування дебіторської заборгованості через комерційний кредит, який оформлюється через індосамент перехідного векселя на користь банку, змінюючи тим самим комерційний кредит на банківський. Форфейтинг об'єднує елементи факторингу та обліку векселів.

До заходів рефінансування дебіторської заборгованості зазначених вище, також відноситься комплекс процедур примусового стягнення заборгованості, зокрема через позов до господарського суду.

Ще одним напрямком для покращення фінансового стану є прогнозування і моніторинг, оскільки для ефективного управління виробництвом та активного впливу на формування показників господарської та фінансової діяльності необхідно постійно використовувати дані про їхній стан та зміни, що відбуваються в періоді.

Система заходів для підтримки економічної стійкості підприємства повинна включати [12]:

- постійний моніторинг зовнішнього та внутрішнього стану підприємства;

- розробку заходів зі зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- підготовку планів при виникненні проблемних ситуацій та попередні заходи для їхнього забезпечення;
- впровадження практичних заходів при виникненні кризової ситуації та прийняття ризикових та нестандартних рішень у випадку відхилення від розвитку ситуації;
- координацію дій всіх учасників та контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

Саме через систему моніторингу можна забезпечити ефективний контроль за кожною з компонент економічної стійкості підприємства, що дозволить оптимізувати його відповідно до перспектив розвитку.

Однак, наведені вище методи покращення фінансового стану підприємства є досить традиційними, а й іноді застарілими. До нового шляху покращення фінансового стану підприємства віднесено побудову «зеленої» бізнес моделі підприємства.

"Зелена" бізнес-модель може стати не лише стратегічним вибором для підприємства, але і можливістю покращення його фінансового стану. Ось деякі шляхи, які підприємство може розглядати для покращення фінансів через зелену бізнес-модель [14]:

1. Зменшення витрат на ресурси. Використання більш ефективних та енергоефективних технологій, а також зменшення використання необхідних ресурсів (води, енергії, сировини) може призвести до значних економій.

2. Використання відновлювальних джерел енергії. Заміна традиційних джерел енергії на відновлювані, такі як сонячні панелі чи вітряні турбіни, може допомогти зменшити витрати на електроенергію та навіть генерувати додатковий дохід від виробництва зеленої енергії.

3. Впровадження циркулярної економіки. Замість традиційної моделі "вироби-використовуй-викидай", підприємство може впроваджувати підходи циркулярної економіки, де виробничі відходи перетворюються в ресурси, що дозволяє економити на сировині та операційних витратах.

4. Екологічно чисті продукти і послуги. Виробництво та продаж продуктів чи послуг, які мають менший негативний вплив на довкілля, може знайти підтримку серед споживачів та вивести підприємство на нові ринки.

5. Зниження викидів та впливу на навколишнє середовище. Використання чистих технологій та програм для зменшення викидів та впливу на навколишнє середовище може не тільки покращити екологічну ситуацію, але й допомогти уникнути штрафів та зберегти репутацію компанії.

6. Відновлення та управління природними ресурсами. Підприємство може займатися відновленням природних ресурсів або участь у програмах з екологічного відновлення, що може призвести до покращення його статусу та уникнення екологічних проблем.

Загальною ідеєю є те, що "зелена" бізнес-модель може не лише покращити сталість природи, але й стати ключовим фактором у вдосконаленні фінансового стану підприємства, зменшенні витрат та відкритті нових можливостей для прибуткового розвитку [15]. Якщо повернутись до традиційних методів покращення фінансового стану, то ми бачимо, що вони є основою для побудови «зеленої» бізнес-моделі, проте з урахування впровадження «зеленого» виробництва, пошуку нових «зелених» ринків та еколого-орієнтованих клієнтів, що прагнуть отримати екологічних товар або послугу, з екологічних матеріалів, на оновлених, екологічно безпечних потужностях, при мінімізації викидів парникових газів та забруднення природних ресурсів.

Повертаючись, до зменшення вихідних платежів та відсутність впливу на розміри податкових платежів та платежів за кредитами, що мають бути сплачені підприємством. Побудова «зеленої» бізнес-моделі дозволяє зруйнувати цю теорію та отримати можливість сплати пільгових податків, що стають доступними для підприємств, що орієнтують свою господарську діяльність на екологічні «зелені» принципи. Пільгове кредитування також є одним з доступних позитивних аспектів, що орієнтують свою діяльність на нові підходи [16]. Тому, на нашу думку, побудова зеленої стратегії та бізнес-моделі дозволяє підприємствам використовувати традиційні підходи до покращення фінансового

стану підприємства з урахуванням додаткових можливостей, що поєднує в собі «зелена» економіка. Більше детально особливості «зелених» фінансів у світі та нашій країні пропонуємо розглянути у пункті 1.2 та 1.3 цього розділу.

1.2. Міжнародний досвід використання «зелених» фінансів та його можливості використання в Україні

На сьогоднішній день у світі існує два важливі ресурси, серед яких енергетичні та продовольчі ресурси, які мають обмежену кількість та при цьому нерівномірно розподілені по земній поверхні. Незважаючи на те, що Україна має 60% чорноземів від загальної площі нашої держави, на поточний день, через збройну агресію Росії ми не маємо змоги використовувати власний природний потенціал. Але питання недостатності ресурсів стоїть не лише у нашій державі. При тому, що економічні суб'єкти зацікавлені не лише в ефективному введенні господарської діяльності, а й невілюванні негативних наслідків діяльності на навколишнє середовище, ми можемо стверджувати, що вже сьогодні ми живемо «у борг» у наступних поколіннях.

За прогнозами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) при сучасних обсягах та способах виробництва, рівні споживання до 2050 року у порівнянні з початком 2000-тисячних на планеті ми позбудемось від 61 до 72 % флори і фауни [17]. При цьому природні території будуть порушені на 7,5 млн км².

Аналіз показників «екологічного сліду» показав, що діяльність людини перевищує ресурсні можливості планети майже на 20%. Таким чином, зміна залежності екологічного сліду від ВВП на душу населення в різних країнах світу має позитивну лінійну кореляцію в динаміці, а саме: чим вищий ВВП, тим більшого значення набуває показник екологічного сліду на душу населення в країні. На сьогоднішній день в економічно розвинених країнах світу на душу населення виробляється від 1 до 3 кілограмів твердих побутових відходів на день [18]. Для прикладу в США така кількість відходів збільшується приблизно на

10% кожні 10 років. В Україні тенденція має досить негативних характеру, оскільки сміттєзвалища, що жодним чином не перероблюються займають понад 42 тис. км² [18].

Загроза вичерпності обмежених природних ресурсів планети та/або зміна клімату внаслідок швидкого росту населення світу та економік індустріальних країн супроводжується негативним впливом на нашу планету, що і обумовлює широке визнання необхідності запровадження нових підходів для забезпечення економічного зростання, що передбачає мінімізацію навантаження на природні ресурси, а також екологічні умови життя людства за рахунок впровадження та застосування додаткових джерел зростання.

В першу чергу, вони мають бути пов'язані з використанням продуктивних, але при цьому, екологічно-безпечних технологій, еко-інновації, справедливою оцінкою вартості природних ресурсів, впровадженням сталих моделей споживання та виробництва, і, як результат, переходом до складніших моделей введення бізнесу, що базується на концепції життєвого циклу, мінімізації та повторному використанні відходів (рециклінгу або замкнутого циклу виробництва), корпоративній соціальній відповідальності.

Тому питання «зеленої» економіки на зараз є актуальним не тільки для нашої держави, а й для усієї світової спільноти. Метою «зеленої» економіки є формування дієвого середовища для економічно-соціального зростання, яке базується на мінімізації негативного впливу на довкілля при ефективному використанні природних ресурсів при збереженні або формуванні гідного рівня життя населення планети.

Термін «зелена» економіка було введено вперше у доповіді економістів-екологів у 1989 році для уряду Об'єднаного Королівства в межах консультації відповідно забезпечення сталого розвитку та його вимірювання [19], а вже через три роки, у 1992 у Ріо-де-Жанейро, на Саміті Землі створення концепції «зеленої» економіки було оголошено важливою життєвою місією для забезпечення подальшого розвитку людства.

Така концепція пропонує громадянам, бізнесу та урядам країн поступово перейти до впровадження збалансованих шляхів розвитку, що будуть сприяти інвестуванню у природний капітал (збільшення частки заповідних територій, посилення захисту лісів тощо), вирішення проблем енергетики та забезпечення екологічно чистими продуктами харчування, вирішення питань використання земель та планування землекористування, оптимізації розподілу обмежених ресурсів, і як результат, покращення управління ресурсами.

На сьогодні, уряди розвинених країн в більшості своїй вже мають окремі стратегії «озеленення» економіки. Практично всі країни Європейського союзу розробили нові заходи у сфері енергетики, розвитку громадського транспорту, будівництві екологічних міст та систем утилізації відходів. На впровадження таких заходів, на екологічний сектор ЄС направлено близько 300 млрд. євро в рік, що складає 2,5% від ВВП. Чверть всіх інвестицій направлені на розвиток «зелених» технологій. Таким чином, стає зрозумілим, що країни-члени ЄС приділяють значну увагу розвитку «зеленої» економіки своїх країн. Процес цей було запущено вже давно, оскільки ще в 1989 році в Нідерландах було затверджено Національний план в галузі охорони навколишнього середовища, що встановив нові орієнтири сталого розвитку до 2030 року [20].

У 1990 році за пропозиціями урядів Швеції, Фінляндії, Норвегії, Нідерландів та Данії було введено податки на викиди вуглецю. У результаті такого впровадження біло досягнуто зниження рівня CO₂ на 7%, а також рівня використання підприємствами електроенергії – на 10% [21].

До економічних інструментів, що використовуються на рівні національного законодавства країн Європейського Союзу можна віднести не тільки податки. Перелік застосовуваних інструментів є достатньо широким. До них входять [22]:

– Екологічні податки на забруднення довкілля та інші види шкідливого впливу на довкілля у поєднання їх системою фінансування і кредитування природозахисних заходів (державний і місцеві бюджети, природоохоронні фонди, банки, кошти підприємств, іноземні інвестиції тощо).

Велика кількість країн з ринковою економікою використовують диференційоване оподаткування залежно від «екологічної сприятливості» продуктів та послуг. В такому разі концепція оподаткування передбачає можливість зменшення податків підприємствам, які змогли досягнути кращого рівня екологічної результативності виробничого процесу за рахунок впровадження інновацій та/або модернізації виробництва, задля того, щоб забезпечити конкуренту ціну на свою продукцію в порівнянні зі своїми конкурентами.

До країн-членів ЄС з відносно високою часткою екологічних податків від ВВП належать Данія – 5,7%, Нідерланди – 3,9%, Болгарія і Мальта – по 3,5%. Найнижчу частку серед країн членів займають: Іспанія – 1,6%; Литва – 1,7%, Румунія – 1,8%, Латвія – 1,9%. При цьому найвищого показника досягнуто в Ірландії – з часткою в 11,9% від ВВП.

Директорат Єврокомісії з питань податків та платежів поділив екологічні податки на сім основних груп в залежності від сфери застосування:

- Енергетичні податки: на паливо-мастильні матеріали та електроенергію;
- Транспортні податки, до яких включено податок на кілометраж та акциз на авто;
- Платежі на забруднення: атмосферного повітря та стічних вод;
- Платежі за розміщення відходів та їх переробку, податки на викиди речовин, що призводять до глобальні змін (в тому числі викиди CO₂);
- Податок на шумовий вплив;
- Платежі за використання природних ресурсів.

На поточний день найбільш розповсюдженими в країнах ЄС є транспортні та енергетичні податки, що становлять 23 та 72% відповідно від загального обсягу екологічних податків ЄС.

При таких сферах застосування екологічні податки прийнято розподіляти за основними цілями використання отриманих доходів:

- Збори на покриття затрат. Такі збори спрямовуються на відновлення довкілля або покриття затрат, використанні на моніторинг і контроль за

дотриманням екологічного законодавства. Збори на покриття затрат прийнято ділити на два типи:

- збори з користувачів, у випадку виплати плати на конкурентні екологічні послуги;
- цільові збори, у випадку спрямування доходів від зборів на екологічні цілі, наприклад, на рекультивацію земель.
- Стимульовальні податки. Стягуються з метою зміни поведінки суб'єктів, що завдають школи навколишньому середовищу.
- Податки, як підвищують доходи. Сформовані як одне з джерел поповнення державного бюджету, виконуючи роль фіскального перерозподілу коштів, при покритті витрат екологічного регулювання.
- Податкові пільги та субсидії.

Головним завданням впровадження цього інструменту є стимулювання більш активного впровадження сучасних науково-технічних досягнень. Витрати з бюджету внаслідок впровадження податкових пільг компенсуються на рахунок надходжень від оподаткування підприємств, які використовують екологічно небезпечні технології чи займають виготовлення екологічно шкідливої продукції.

- Пільгові позики.

Є важливим елементом підтримки екологічних інвестицій на капітальні вкладення виробників. До переліку пільгових позик можна віднести такі методи, як безвідсоткові чи із субсидованими відсотками позики. До пільгової категорії відносять різні види пільгових кредитів для фінансової підтримки бізнесу, що впроваджують технології більш чистого виробництва при максимізації ресурсозберігання.

- Платежі та збори за спеціальне використання природних ресурсів.
- Екологізація податкової та цінової системи.

Таким чином, на основі вище зазначеного, можна зробити висновок, що світова спільнота прагне у прийнятті екологічних «зелених» рішень дійти консенсусу та балансу для обох сторін взаємовідносин, в основі яких лежить

спільна мета – підвищення добробуту населення при збереженні навколишнього середовища. Саме тому, доцільно розглянути переваги зеленої економіки для держави та суб'єктів господарювання (табл.1.1) [23].

Таблиця 1.1 – Переваги застосування «зеленої» економіки для держави та суб'єктів господарювання

Переваги «зеленої» економіки	
Для держави	Для бізнесу
<ul style="list-style-type: none"> - Зниження залежності економіки від постачання сировини від зовнішніх суб'єктів та коливань цінової політики; - впровадження енерго- та ресурсозберіжних технологій; - вихід нових чистих технологій на нові ринки; - залучення прямих іноземних інвестицій; - покращення екологічного стану та збереження природних ресурсів; - формування позитивного «зеленого» іміджу. 	<ul style="list-style-type: none"> - Зменшення питомих витрат на споживання ресурсів; - модернізація виробничого процесу; - додаткові доходи за використання наявних ресурсів (за рахунок утилізації відходів); - підвищення якості на конкурентоспроможності продукції; - здатність використовувати державні пільги; - диверсифікація структури активів підприємства та зниження стратегічних ризиків, пов'язаних з традиційним, застарілим виробництвом.

Таким чином, вважаємо, впровадження «зеленої» економіки має позитивні аспекти як для усіх учасників відносин, так і навколишнього середовища, а закордонний досвід у «зелених» фінансах може бути використаний і в нашій національній економіці. До них можна віднести:

1. «Зелене» кредитування.

Напрямок, що прийнято відносити до допоміжних продуктів, серед яких пільгові процентні ставки, що пропонуються банківськими установами для екологічно чистих проектів та стартапів або навпаки обмеження проектів з негативним впливом на довкілля. В більшості своїй таке кредитування охоплює іпотечне житлове кредитування, автокредитування та фінансування «зелених»

проектів, кредитування будівництва, лізинг основних засобів для підприємства, по підпадають під розподіл до екологічно чистих.

На зараз представником таких програм кредитування в нашій країні є Green Economy Financing Facility [24], організація, створена у вигляді фонду для інвестування в екологічні проекти, що була створена ЄБРР – Європейським банком розвитку та реконструкції. Розглянемо існуючі програми.

Житлова програма. Являє собою механізм фінансування енергоефективності в Україні (IQ Energy) у вигляду кредитної лінії для фінансових установ та організацій до 75 млн. євро. Метою програми є фінансування інвестицій в енергоефективне виробництво та відновлювальну енергію у житловому секторі держави [24]. На жаль, доступ до фінансованих ресурсів, що отримати банківські установи нашої країни є на грані вичерпання, це підтверджує зупинка надання послуги такими банками як Укрсиббанк та Райффайзен Банк Аваль у 2019 та 2020 роках відповідно.

Комерційна програма енергоефективності. Кредитна лінія на суму до 220 млн. дол. на фінансування інвестицій в енергоефективне виробництво та для формування відновлювальних джерел енергії на промислових об'єктах. Програма спрямовувалась на фінансові установи такі як УкрСиббанк, Мегабанк, Райффайзен Банк Аваль. На сьогоднішній день фінансування за програмою завершено. В результаті було досягнуто економія енергії на понад 2070 кВт-год та зниження викидів CO₂ на понад 644 т.

2. «Зелені» біржові інвестиційні фонди з поєднанням індексів.

На зараз існує пайовий інвестиційний фонд – БІФ, акції якого може бути задіяно для виконання тих самих операцій, що і з будь-яким звичайним підприємством. На підставі торгів на біржах на основі середньозважений цін за операціями та угодами, що стосуються цінних паперів розраховується індекс, основний показник стану фінансового ринку. В «індексний кошик» залучаються найбільш ліквідні акції, на яких було здійснено найбільш кількість угод. Нова практика введення індексів «зелених» проекти активно використовується у світі для інвестування. На сьогоднішній день основними «зеленими» індексами є

Standard & Poor's Global Clean (індекс енергетики, що охоплюють 30 великих чистих енергетичних компаній з усього світу), NASDAQ Clean (індекс, що охоплюю найуспішніші компанії, які виступають виробниками, розробниками, дистриб'юторами або установниками технологій чистої енергії), Green Index Energy (індекс, який стежить за більш ніж 50 публічними компаніями США у сфері чистої енергії), Japan Green Chip 35 (індекс для японських компаній в галузі охорони навколишнього середовища).

Такий перелік індексів став основою для створення відповідних інвестиційних фондів, що можуть спрямовувати кошти в підприємства «зеленого» формату. Однак даний спосіб інвестування є вкрай зручним і для фізичних осіб, адже все, що необхідно для вдалого інвестування – диференційований портфель цінних паперів з різним рівнем ризиків та періодичною та вірною перевіркою індексів.

В даному аспекті Україна також має власний досвід. Наша країна налічує в собі власну біржу - Акціонерне товариство "Фондова біржа "Перша Фондова торгова Система", що має власний індекс для торгівлі цінними паперами. АТ «Українська біржа» також займає своє місце на фондовому ринку й активно веде торги цінними паперами та індекси для них.

Але важливо зазначити, що досвід розрахунку індексів є актуальним не тільки для торгівлі на біржах, а й активно використовується для визначення ефективності «зеленої» економіки окремої країни. Основним таким індексом, що визначає рівень країни за ступенем розвитку «зеленої» економік є GGEI- The Global Green Economy Index. Розподіл на ранги здійснено для 130 країн світу, тому є важливим питання визначення рівня України в цьому списку (табл. 1.2).

Дані, наведені в таблиці [25], показують, що рівень розвитку «зеленої» економіки в Україні на дуже низькому рівні, це підтверджує 120 місце зі 130. Важливим є те, що лідируючі позиції займають країни з розвиненою економікою та ті, що приділяють значну увагу впровадженню «зелених» рішень. В ТОП-10 входять 9 країн Європейського союзу та Тайвань, тож досвід країн ЄС є гарним прикладом застосування нових екологічних концепцій.

Таблиця 1.2 – Глобальний індекс «зеленої» економіки країн світу у 2022 р.

Місце у рейтингу	Країна	Показник
1	Швеція	0,7608
2	Швейцарія	0,7594
3	Ісландія	0,7129
4	Норвегія	0,7031
5	Фінляндія	0,6997
6	Німеччина	0,6890
7	Данія	0,6800
8	Тайвань	0,6669
9	Австрія	0,6479
10	Франція	0,6305
120	Україна	0,3813

Іншим, не менш важливим, показником є Індекс екологічної ефективності (EPI). На зараз є комплексним показником оцінки екологічної політики держави та її окремих суб'єктів. На основі 24 показників ефективності в десяти категоріях, що включають стан здоров'я населення, навколишнє середовище, життєздатність екосистеми – розраховуються індекс для кожної країни. Шляхом співставлення індексів по різних країнах маємо змогу визначити рівень екологічної ефективності і для нашої країни (табл.1.3) [26].

Таблиця 1.3 – Індекс екологічної ефективності у 2022 р.

Рейтинг	Країна	Охорона довкілля	Санітарний стан довкілля	Життєздатність екосистеми
1	Швейцарія	87,42	93,57	83,32
2	Франція	83,95	95,71	76,11
3	Данія	81,60	98,20	70,53
4	Мальта	80,90	93,80	72,30
5	Швеція	80,51	94,41	71,24
109	Україна	52,87	64,44	45,16

Отже, наведені вище результати підтверджують потребу України у запровадженні нових «зелених» рішень, що призведуть до покращення екологічної політики нашої держави на світовому полі та стане один з методів до побудови сталого розвитку в нашій країні.

3. Торгівля викидами CO₂.

Європейська система торгівлі викидами (далі – ЄСТВ) – найбільший світовий вуглецевий ринок, що може стати змогою для українців захиститися від викидів вуглецевого газу, у разі активного співробітництва з країнами членами ЄС та повноцінного вступу до Європейського Союзу. Завдяки ЄСТВ можливе встановлення цін на вуглець та формування цілей щодо скорочення викидів CO₂, що сприятиме екологічному розвитку держав членів та формуванню стійкої конкурентоспроможності європейської економіки. Результатом таких дій може стати стимулювання інвестування в енергоощадні ресурси та заходи, з урахуванням зменшення витрат на енергію, а також фінансових ризиків, що напряму корелюються зі зростанням цін на енергоносії. А інвестиції в технології відновлювальної енергетики можливі в результаті зменшення енергетичної залежності від імпорту викопного палива та підвищення енергобезпеки.

Зараз перед ЄС до 2050 року стоїть ціль переходу до низьковуглецевого методу розвитку, ключову роль у цьому процесі має зайняти Європейська система торгівлі викидами. Ринок працює на принципі «обмежуй та торгуй», що представляє собою певну граничну межу викидів, що встановлена для усіх країн-членів організації. Система працює як ринок купівлі-продажу прав на викиди парникових газів, де основним суб'єктами є країни-члени ЄСТВ, підприємства, що у своїй діяльності провокують викиди CO₂ та основний контролюючий орган торгів – Європейська комісія [27]. Згідно законодавчих актів організації до суб'єктів, що здійснюють викид вуглецю здійснюється надання квот – санкцій на певний ліміт здійснення викидів, що тим самим і обмежують кількість їх викидів у навколишнє середовище. Обмеження встановлюються на загальну кількість вуглекислого газу, враховуючи кількість дозволів, що є доступними по системі, для всіх суб'єктів цієї системи. Гранична межа викидів на цілісну систему зменшується із року в рік, що забезпечує поступовий перехід до «зелених» технологій. Посилення заборон дозволяє компаніям більш м'яко пристосовуватись до нових умов скорочення викидів, що і дозволяє уникнути суперечок між суб'єктами та організацією.

Система працює так, що в кінці кожного року компанії повинні мати достатній рівень дозволів, що покриватимуть всі здійсненні викиди вуглецю за рік, в іншому випадку компанію чекають великі штрафи. У випадку скорочення викидів, компанії можуть зберігати резервні/надлишкові дозволи для покриття майбутніх потреб або продавати їх іншим компаніям.

Так виникає штучний товар з обмеженим лімітом у використанні, який завдяки великому міждержавному попиту дозволяє вести спекулятивні дії щодо прав на викиди CO₂. Додатковим стимулом для підприємства щодо купівлі-продажу таких прав є великі штрафні санкції. Тому обираючи між переплатою за викиди парникових газів та сплатою величезних штрафів, підприємства більш охоче обирають перше.

Згідно офіційних даних Європейської системи торгівлі викидами консолідовані дані по країнам членам мають наступні показники (табл. 1.4) [28].

Таблиця 1.4 – Розміри викидів CO₂ в ЄСТВ до 2018 р.

Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість викидів CO ₂ , млн. т.	2399	2259	2002	2052	2012	1970	1961	1869	1860	1811	1819	1749

Наведена вище таблиця наглядно демонструє, що країни Європейського Союзу поступово зменшують викиди вуглецю. При цьому активно рухаючись до поставленого плану зменшення загального рівня викидів CO₂ з 1990 до 2030 року на 40%. До 2018 року вдалося досягти значення зменшення викидів на 23% порівнюючи з 1990 роком. Тоді як економіка союзу виросла на 61% за той самий час.

В Україні на зараз обсяги викидів парникових газів мають позитивну динаміку до зменшення, проте все ще вкрай високі показники. Наведемо їх на рис. 1.3. [28]

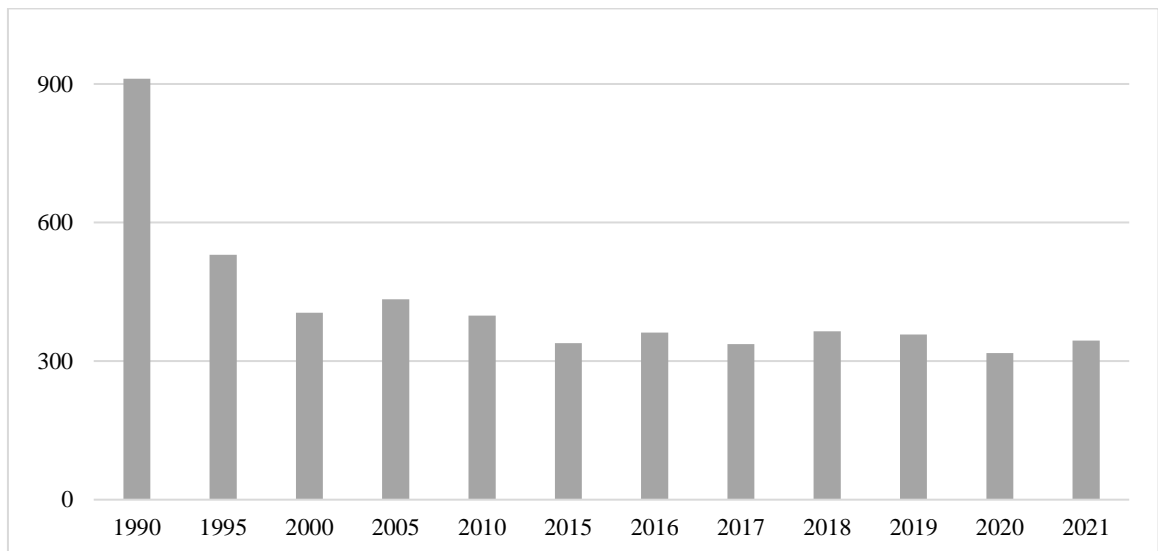

Рис. 1.3 – Викиди парникових газів в Україні до 2021 р., в млн. т.

Як бачимо, для України зараз динаміка викидів CO₂ є не надто позитивною. За останні роки не спостерігається чіткою позитивної зміни показника та рівень викидів вуглекислого газу то збільшується, то зменшується. У 2018 році викиди парникових газів в Україні склали п'яту частину показника ЄСТВ за всіма країнами-членами. Отже, показник є на досить високому рівні, що має бути якомога швидше змінено. На сьогоднішній день, через збройну агресію Росії проти України, ми не маємо змоги оцінити рівень викидів CO₂ саме через підприємства виробники за 2022 рік, оскільки має бути похибка на викиди вуглекислого газу через горіння лісів, посадок, природничого комплексу, в результаті влучань снарядів, ракет, бомб тощо до об'єктів інфраструктури, виробничих комплексів та резервуарів зберігання небезпечних речовин.

Проте, враховуючи курс України до вступу до Європейського Союзу, має бути впроваджено методи покращення екологічного стану держави. Адже, обов'язковим етапом інтеграції стане вступ до ЄСТВ, що у разі продовження негативної динаміки викидів CO₂ в нашій країні призведе до великих штрафів за порушення встановлених лімітів. У кінцевому випадку, це призведе до збільшення зовнішнього боргу України, що і так залишається вкрай великим, а у результаті воєнного стану продовжує постійно зростати.

4. «Зелене страхування».

«Зелене» страхування виступає інструментом управління екологічними ризиками в ринковій економіці. Такий вид страхування охоплює потенційно можливі зобов'язання внаслідок забруднення води, земної поверхні та повітря зі сторони страхувальника. Такий вид страхування насправді є двояким, адже, з одного боку, без такого страхування велика кількість компаній не зможуть покрити витрати на відновлення навколишнього середовища у разі настання страхового випадку, а саме – випадкового забруднення. З іншої сторони, «зелене» страхування уповільнює та стримує потік інвестицій в екологічні продукти та засоби виробництва, адже компенсує витрати від забруднення довкілля. Саме тому країни Європейського Союзу відмовились від більшості послуг «зеленого» страхування з думкою, що саме підприємства-забруднювачі мають платити на наслідки негативного введення своєї професійної діяльності.

Проте зараз Україна має перевагу у питанні екологічного страхування перед ЄС, бо має змогу, до моменту вступу до ЄС, залучати додаткові кошти у свою економіку, через надання екологічного-страхових послуг європейським підприємствам.

Зазначені вище варіанти впровадження «зеленої» економіки ефективно діють на Європейську економіку. При значному покращенні виробництва до «зелених» стандартів, ВВП ЄС також має тенденцію до росту. Тим самим, попри ріст рівня промисловості та активізацію економічної діяльності відбулося зростання загального рівня ВВП при скорочення викидів парникових газів. Зобразимо динаміку послаблення взаємодії між емісією парникових газів та ВВП (табл.1.5).

За результатами 2021 року ми бачимо, що показник залежності ВВП з емісією CO₂ є на досить високому рівні. Про це свідчить низький рівень ВВП та високий рівень не екологічний підприємств, що здійснюють викиди парникових газів в атмосферу.

Можемо припустити значний рівень росту залежності у 2022 році, оскільки, як зазначалось раніше, через збройну агресію країни-терориста

спостерігається вищий рівень викидів CO₂ в повітря, а також стрімке зниження ВВП країни.

Таблиця 1.5 – Вуглецеємність ВВП (CO₂/ ВВП)

Країна	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ЄС	0,22	0,22	0,21	0,21	0,20	0,20	0,19	0,18	0,18	0,17	0,17
Данія	0,16	0,15	0,15	0,15	0,13	0,11	0,12	0,10	0,09	0,10	0,09
Франція	0,13	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11
Мальта	0,32	0,31	0,30	0,30	0,29	0,30	0,25	0,23	0,15	0,11	0,12
Австрія	0,18	0,17	0,16	0,18	0,17	0,16	0,16	0,15	0,15	0,15	0,15
Бельгія	0,21	0,22	0,21	0,22	0,19	0,19	0,19	0,18	0,18	0,18	0,17
Німеччина	0,22	0,22	0,22	0,22	0,21	0,21	0,21	0,20	0,20	0,19	0,19
Угорщина	0,38	0,37	0,36	0,36	0,35	0,33	0,30	0,29	0,30	0,30	0,30
Чехія	0,59	0,55	0,54	0,54	0,52	0,50	0,49	0,46	0,44	0,44	0,42
Польща	0,71	0,67	0,64	0,63	0,64	0,60	0,58	0,56	0,52	0,51	0,51
Україна	2,04	1,92	1,91	1,96	1,95	1,91	1,85	1,74	1,55	1,59	1,35

До початку повномасштабного вторгнення економіка України посідала 53 місце серед усіх економік світу за рівнем номінального ВВП. У структурі ВВП нашої країни найбільша частка припадає на сектор послуг – 59%, далі йде промисловість та сільське господарство – 32% та 9% відповідно [18].

Зрозуміло, що зараз рівень ВВП значно знизився. Це також пов'язано із розташуванням найбільш промислово-розвинених регіонів – Запорізька, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Харківська області знаходяться у центральних та східних регіонах, що найбільше потерпають від обстрілів. В цих регіонах традиційно розвивається енергетика, електромеханіка, хімічна промисловість, металургія тощо. На жаль, на сьогодні ми не можемо використати весь потенціал нашої країни, а отже це створює додаткове навантаження на бюджет України та важливі економічні показники. Як результат, питання «зеленої» економіки набуває ще більш негативних фарб, дії щодо покращення яких мають бути сформовані найближчим часом, для подолання існуючих

проблем та як превентивні заходи з метою вступу України до Європейського Союзу.

1.3. Теоретичні та економіко-правові засади існування «зеленого» фінансування в національній економіці

Поява поняття «зелені фінанси» почалося з усвідомленням економічної еліти потреби у пошуках нових шляхів створення індустріального виробництва зі збереженням екологічного довкілля. Саме тому, як зазначалось в пункті 1.2. цього розділу, у 1989 році у роботі «План розвитку «зеленої» економіки» було дано характеристику «зеленій» економіці, як такій, що дозволяє ефективніше та більш раціонально використовувати наявні на планеті ресурси з можливістю відновлення навколишнього середовища.

Потреба виникнення такого формулювання з'явилась у зв'язку з необхідністю держави та окремих суб'єктів ринкової економіки структурувати частину природних ресурсів з впровадженням нових заходів збереження екологічності планети.

Зараз виникає поділ трактування «зелених» фінансів на більш широке та вузьке значення. За широким – це фінанси, що охоплюють фінансові механізми, такі як стимулювання (субсидування) відновлюваної енергетики, а також діяльність фінансових інститутів, спеціалізованих у "зелених" інвестиціях, що надають фінансування або здійснюють хеджування таких інвестицій. У цьому контексті "зелені" фінанси враховують "екологічно відповідальні інвестиції" та "зміну інвестиційного клімату", включаючи як державне, так і приватне фінансування, а також ефективне управління екологічними ризиками у всій фінансовій системі.

"Зелені" фінанси у вузькому розумінні охоплюють різноманітні фінансові продукти і послуги (наприклад, "зелені" кредити, кредитні карти або "зелені" облігації), розробка, виробництво і використання яких спрямовані на зменшення екологічних і кліматичних ризиків. Це також фінансування проектів і програм у

сфері збалансованого природокористування, виробництво екологічних товарів і послуг, розвиток низьковуглецевих технологій і зменшення викидів парникових газів.

Проте в Україні досі не існує законодавчо-затвердженого визначення «зелених» фінансів. Головним поштовхом до початку вивчення «зелених» фінансів в Україні стала інтеграція до Європейського Союзу. Тоді ЄС висунули вимогу до зростання екологічного захисту нашої країни та підвищення стандартів захисту довкілля. В результаті укладено Угоду "Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони", яка набула чинності 01.09.2017 [29]. Угода стала поштовхом до прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів" (№2284 від 19.12.2019), що вніс до нашого законодавства таке визначення як відсоткові облігації екологічних інвестицій – «зелені» облігації [30].

Проте, не зважаючи, на відносно нове поняття «зеленості» для України, в національному законодавстві існує досить широкий перелік законодавчих актів, що контролюють тим чи іншим чином екологічний стан країни.

- Перший з них, це звісно ж Конституція України – основний документ, що також виступає основою захисту навколишнього середовища [31].

- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» – правовий документ, що виступає регулятором відносин у таких галузях як використання та відтворення природних ресурсів, екологічна безпека та охорона навколишнього середовища, запобігання та ліквідація негативних впливів господарської (виробничої) та інших діяльностей на довкілля, збереження ресурсів природного комплексу. В тому числі опеседковано впливає на діяльність підприємств, бо координує виробничу діяльність в напрямку захисту навколишнього світу [32].

- Закон України «Про відходи» - документ, що висуває основні вимоги до екологічної утилізації відходів та впровадження заходів на організаційно-економічне стимулювання ресурсозбереження. Найбільшого значення набуває для підприємств, оскільки змушує їх планувати фінансові витрати на дотримання умов утилізації відходів власного виробництва чи господарства [33].

- Кодекс України «Про надра» - регулятор прав та обов'язків підприємств, що займаються видобутком корисних копалин на території держави. З 2014 не працює на тимчасово окупованих територіях Донбасу, де на сьогоднішній день відбувається катастрофічна ситуація з шахтами по видобутку вугілля. Неналежна ліквідація дій минулих період, формування небезпечних «саморобних» шахт – все те, що не тільки несе загрозу життю та здоров'ю людей, а й має негативний вплив на екосистему регіону [34].

- Лісовий кодекс України представляє собою законодавство, яке націлене на регулювання суспільних відносин, пов'язаних із власністю, користуванням та управлінням лісами. Основна мета цього закону полягає в забезпеченні охорони, відтворення та стійкого використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства. Він особливо важливий для підприємств, що здійснюють видобуток деревини як сировини для подальшого оброблення та реалізації [35].

- Водний кодекс України регулює правові відносини, пов'язані із забезпеченням збереження, науково обґрунтованого та раціонального використання води для потреб населення та галузей економіки, відтворення водних ресурсів, охорони вод від забруднення та вичерпання, запобігання шкідливим впливам на водні об'єкти. Також він спрямований на захист прав підприємств, установ, організацій і громадян на водокористування [36].

- Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" визначає ключові напрямки розвитку екологічного захисту. Він включає розвиток "зелених" фінансів, залучення міжнародних організацій для екологізації виробництва та впровадження нових правил виробництва для захисту природи [37].

- Закон України "Про охорону атмосферного повітря" становить правову базу для підприємств, які мають викиди у повітря, і встановлює вимоги щодо їх контролю та зменшення [38].
- Закон України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" визначає загальні правила отримання дозвільних документів для різних видів господарської діяльності, таких як вирубка деревини, добування корисних копалин і т.д.[39].
- Закон України "Про оцінку впливу на довкілля" регулює звітність щодо впливу підприємств на довкілля та передбачає створення єдиного реєстру оцінок впливу на довкілля [40].
- Закон України "Про доступ до публічної інформації" регулює доступ громадськості до інформації про довкілля та екологічні питання [41].
- Господарський кодекс України є основним документом, що регулює взаємовідносини між суб'єктами господарювання в приватному секторі [42].
- Кримінальний кодекс України визначає відповідальність за порушення екологічного законодавства [43].

Податковий кодекс України тісно пов'язаний із вищевказаними законами, оскільки встановлює податки та відповідальність за їх сплату відповідно до наведених законів [44].

Згідно Податкового кодексу України в нашій державі існує певний перелік податків, що стримують/обмежують підприємства до викидів парникових газів, забруднення води, поверхні землі тощо.

З 2005 року в Україні впроваджено екологічні податки та платежі (збори) за наступними категоріями [44]:

- спеціальне використання водних ресурсів;
- користування надрами для видобутку корисних копалин;
- користування надрами з метою, не пов'язаною з видобутком корисних копалин;
- користування землею;

- спеціальне використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду;

- спеціальне використання диких тварин, рибних та інших живих водних ресурсів.

Також введено плату за користування мисливськими угіддями, спеціальне використання ресурсів рослинного світу і природних лікувальних ресурсів, а також збір за полювання на мисливських тварин. Починаючи з 24 лютого 2022 року надходження коштів до бюджету країни за зазначеним збором не здійснюється, оскільки в умовах воєнного стану діє повна заборона полювання на диких тварин. Така заборона є не лише негативним аспектом для фінансового стану бюджету, але й несе в собі небезпеку розвитку небезпечних для здоров'я тварин та людей хвороб, таких як сказ, що, в тому числі, набуває поширення через хворих на сказ лисиць.

Збір за забруднення навколишнього природного середовища в Україні було замінено екологічним податком. Порядок нарахування та сплати цього податку визначений Розділом VIII Податкового кодексу України. Рис. 1.4 містить перелік суб'єктів, які зобов'язані сплачувати екологічний податок в Україні.

В свою чергу джерела забруднення, як наведено на рисунку вище, з метою оподаткування поділяють на стаціонарні та пересувні.

Стаціонарне джерело забруднення - це підприємство, цех, агрегат, установка або інший постійний об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу і викидає забруднювальні речовини в атмосферу або скидає їх у водні об'єкти.

Пересувне джерело забруднення - це транспортний засіб, рух якого супроводжується викидами забруднювальних речовин в атмосферу. У 2018 році Податковим кодексом України було передбачено зростання ставок екологічного податку, враховуючи індекс споживчих цін на 11,2%.

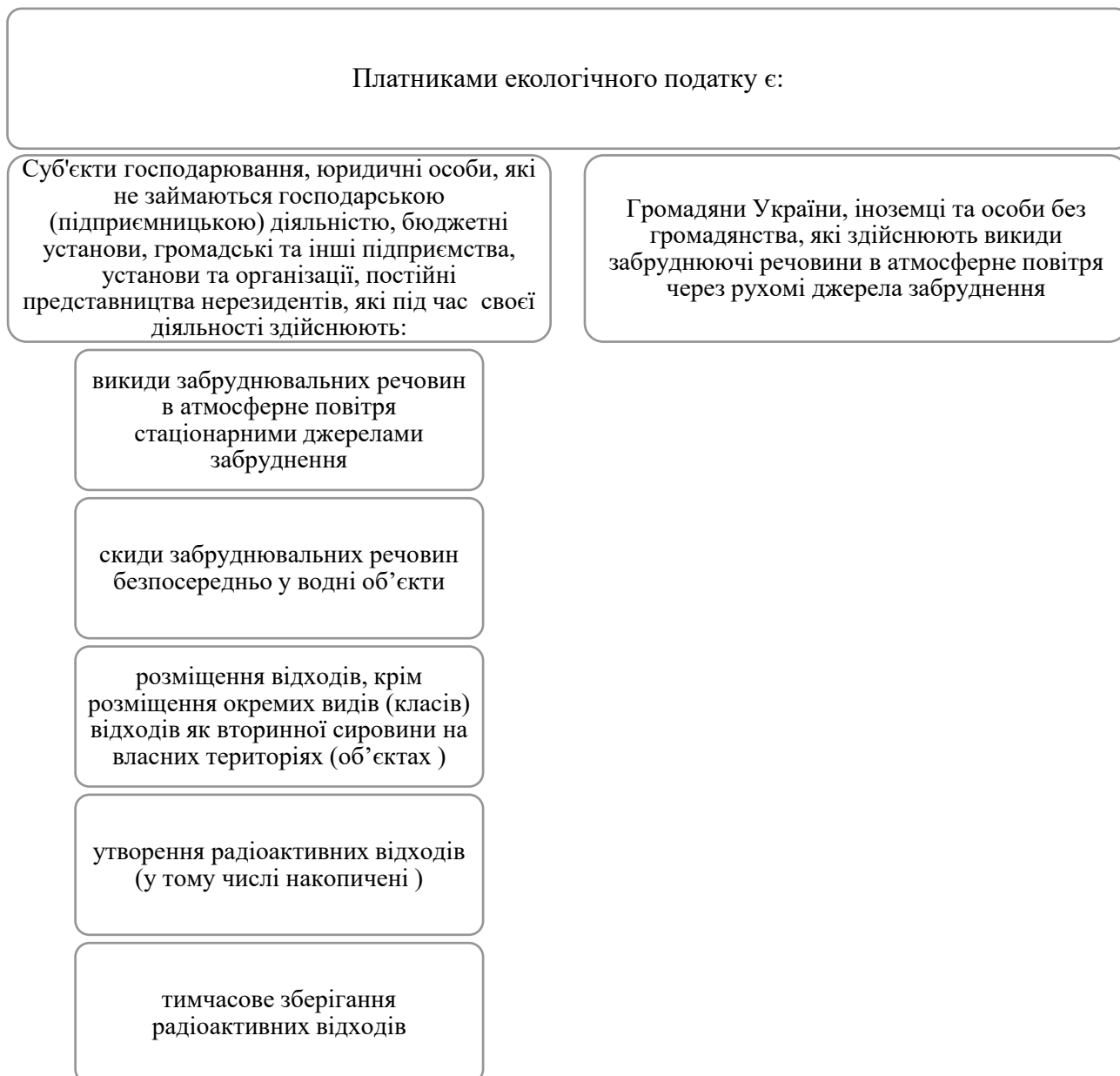

Рис. 1.4 – Платники екологічного податку згідно
Податкового кодексу України

При цьому об'єктами та базою оподаткування екологічним податком є [22]:

- кількість та характер викидів забруднюючих речовин в атмосферу зі стаціонарних джерел;
- кількість та характер забруднюючих речовин, які виливаються безпосередньо в водні об'єкти;

– Обсяги та види палива, включаючи те, яке виготовлено з давальницької сировини, яке було реалізовано або ввезено на митну територію України податковими агентами, за винятком:

- обсягів палива, яке було вивезено з митної території України в рамках митних режимів експорту (реекспорту) або піддане переробці на митній території України, засвідчених належно оформленою митною декларацією;
- мазуту та пічного палива, яке використовується в процесі тепло- та електрогенерації.

– Ставки екологічного податку визначаються в залежності від класу небезпечності, гранично допустимої концентрації забруднювальних речовин, безпечного рівня впливу сполук, рівня небезпечності відходів та їх категорій.

Відповідно до даних Державної податкової служби України за результатами 2021 року до бюджету країни за рахунок екологічних податків було надходження в сумі 5 435 566 210 грн, що у порівнянні з 2020 роком є більшим на 5,3%. За категоріями відбувся такий розподіл [45]:

1. Екологічний податок за викиди в атмосферне повітря – 2 051 млн. грн;
2. Надходження від скидів забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти – 149,65 млн.грн;
3. Надходження від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах – 1 125, 67 млн. грн;
4. Екологічний податок за утворення та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів – 1 035, 54 тис. грн⁴
5. Екологічний податок за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю – 1 047, 85 млн. грн;
6. Без маркування кодом – 29,78 млн. грн.

Структура надходжень кожної окремої категорії до загальних надходжень за екологічним податком виглядає так (рис. 1.5):

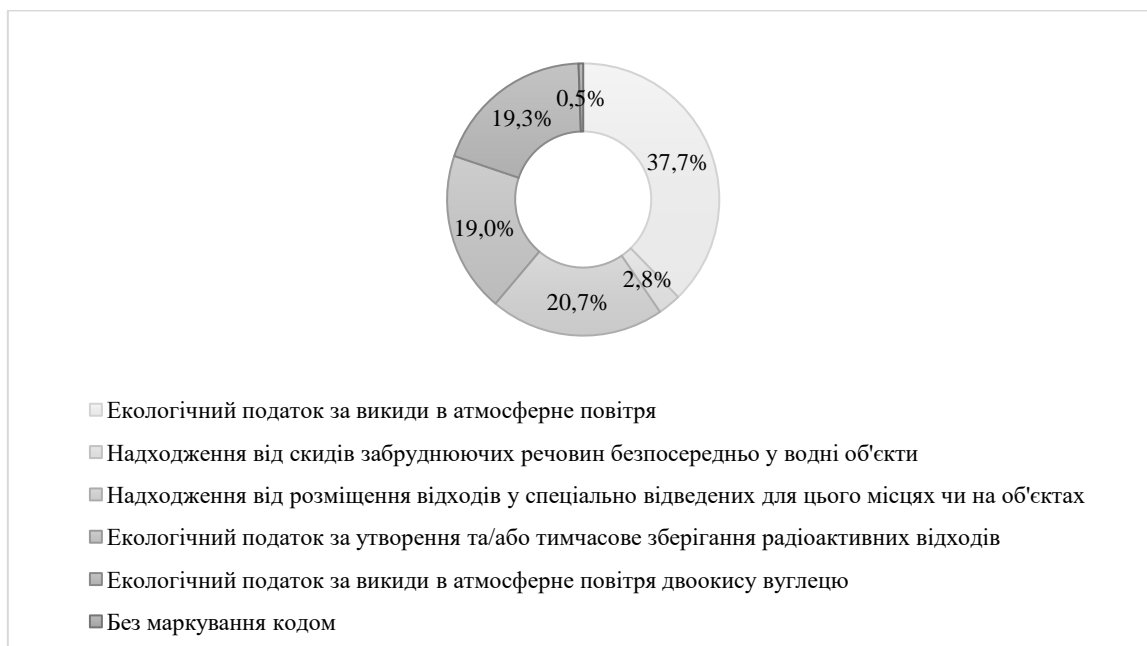

Рис. 1.5 – Структура надходжень за екологічним податком по категоріям

Найбільшими платниками екологічного податку стали такі суб'єкти природних монополій — суб'єкти господарювання (юридичні особа) будь-якої форми власності, які виробляють (реалізують) товари на ринку, що перебуває у стані природної монополії (рис. 1.6):

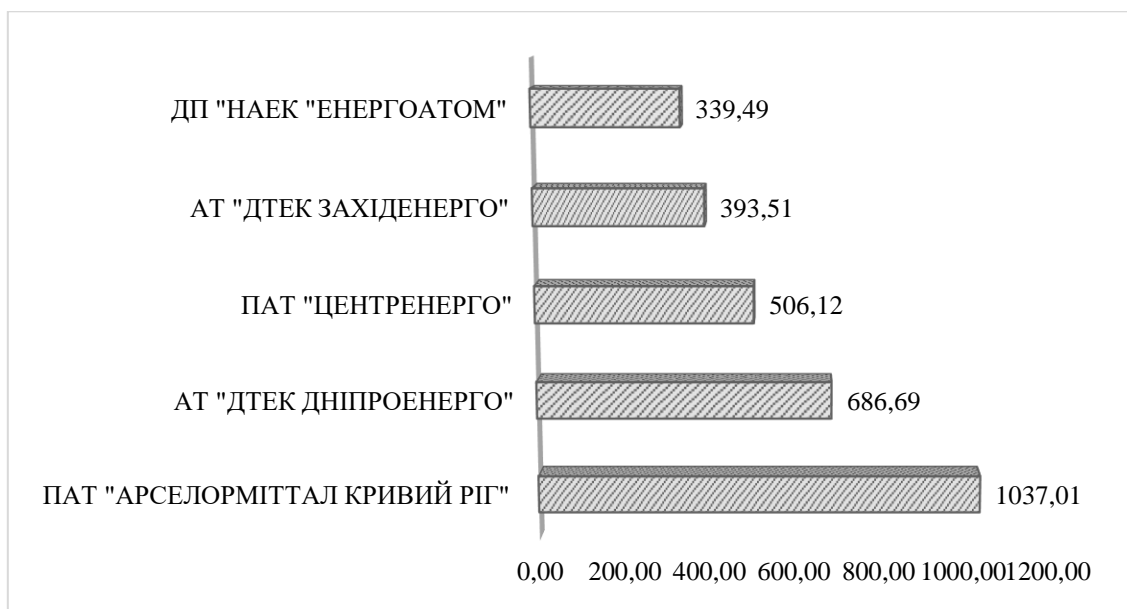

Рис. 1.6 – Найбільші платники екологічного податку в Україні у 2021 р., млн. грн

Таким чином, ми бачимо, що впровадження екологічного податку виступає не тільки дієвим регулятором викидів забруднюючих речовин, але і є досить потужним джерелом доходів до бюджету України.

Проте сучасний рівень екологічних податків і платежів (зборів) за забруднення та користування природними ресурсами не відображає адекватно реальних втрат суспільства і не забезпечує достатньої фінансової бази для природоохоронної діяльності.

Основні проблеми економічних інструментів для екологізації економіки в Україні включають те, що вони:

1. Не зацікавлюють товаровиробників у проведенні природоохоронних заходів за свій рахунок.
2. Не взаємодіють з іншими економічними показниками та важелями господарської діяльності.
3. Реагують на динаміку економічних та екологічних процесів у державі недостатньо оперативно та ефективно.

Одним з ключових елементів застосування економічних інструментів є система технічного регулювання, яка включає у себе встановлення єдиних та обов'язкових норм, вимог та правил для всіх суб'єктів господарювання та об'єктів. Вони визначаються як основні керуючі принципи у природоохоронній діяльності для всіх забруднювачів.

Оплата за забруднення довкілля визначається на підставі лімітів викидів забруднювальних речовин у атмосферне повітря, рівнів забруднення стічних вод та видалення відходів від промислового, сільськогосподарського, будівельного та інших видів виробництва. Оплата розраховується за кількістю шкідливих речовин на натуральну одиницю. Визначення плати базується на викидах речовин у межах встановленого ліміту. Якщо викиди перевищують ліміт, це розглядається як наднормативна оплата і підлягає фінансовому штрафу, який зазвичай є кількарразовим (часто до п'яти разів).

Як ми бачимо, така оплата дуже нагадує принцип торгівлі викидами CO₂, як одного з методів регулювання «зеленої» економіки Європейського Союзу.

Метод наведений у пункті 1.2. цього розділу є одним з використовуваних методів регулювання в українській економіці, однак зрозумілим є те, що стандарти ЄС значно вищі, а розмір ліміту до викидів парникових газів є нижчим за українські стандарти. Тож вже сьогодні сучасні підприємства повинні знижувати розміри забруднення повітря та підлаштовувати власний виробничий процес таким чином, щоб досягти балансу сталого розвитку між «зеленим» аспектом та власною сталістю.

Платежі в межах нормативів забруднення включаються в собівартість і мають бути оплачені споживачем. З іншого боку, наднормативні платежі виплачуються підприємством за рахунок прибутку, що може впливати на його рентабельність. Проте за такого ціноутворення важливо зберігати конкурентоспроможність. Екологічне ціноутворення зобов'язане врахувати рівень екологічної безпеки продукції. Саме тому при «зелених» продуктах зростає ціна через додаткові витрати, однак при цьому важливо врахувати готовність українського населення сплатити більше за запропонований «екологічний» товар. Тому виникає потреба у формуванні механізму такого ціноутворення, що дасть змогу досягти рівноваги регіонального попиту та пропозиції при умові збереження навколишнього світу і постійному зростанні конкурентоспроможності продукції.

З урахування таких умов ціна на продукцію може бути розрахована як:

$$Ц = Сп + Нк + Неч + Пк + Пз \quad (1.1)$$

де $Сп$ – собівартість продукції, що випускається;

$Нк$ – комерційна надбавка до ціни;

$Неч$ – надбавка до ціни у разі випуску екологічно чистої продукції;

$Пк$ – плата за наднормативне використання природних ресурсів;

$Пз$ – плата за наднормативне забруднення НС.

Порядок встановлення екологічних норм та стягнення екологічних податків чи платежів (зборів) за забруднення довкілля та користування

природними ресурсами регулюється Кабінетом Міністрів України. Розмір податку чи платежу (збору) повинен відповідати соціально-економічним збиткам від забруднення або іншим показникам, таким як економічна оцінка асиміляційного потенціалу природного середовища.

Фактично «зелена» економіка розглядається як шлях до сталого розвитку, включаючи три складові: економічну, соціальну та екологічну. В контексті сталого розвитку екологічна складова виступає пріоритетним напрямом. Україна визначила заходи, спрямовані на екологізацію усіх галузей економіки, як в державному, так і приватному секторах. Ці заходи включають раціональне використання природних ресурсів, диверсифікацію джерел енергопостачання, підвищення рівня енергоефективності, створення умов для формування здорового населення та нової екологічної поведінки населення в питаннях ресурсозбереження. Додатково, заходи включають охорону навколишнього середовища, виробництво органічної сільськогосподарської продукції, модернізацію житлово-комунального сектору, впровадження нових технологій утилізації та переробки відходів.

Стратегія сталого розвитку "Україна-2020", схвалена 12 січня 2020 року, визначила зниження енергоємності валового внутрішнього продукту (на 20% до кінця 2020 року) як один із пріоритетних завдань. Така мета мала бути досягнута шляхом впровадження 100% обов'язкового комерційного обліку споживання енергоресурсів, переходу до енергоефективних технологій та залучення енергосервісних компаній. Однак, повторно аналізуючи дані з табл. 1.5 пункту 1.2 цього розділу, у 2020 році не вдалося досягти поставленою цілі, адже у порівнянні з 2019 роком відбулося зростання енергоємності ВВП з 1,55 до 1,59. У наступному 2021 році було досягнуто покращення показника на 15%.

Пізніше Уряд схвалив Енергетичну стратегію України до 2035 року, спрямовану на реформування енергетичного комплексу, досягнення цільових показників з безпеки та енергоефективності, інноваційне оновлення та інтеграцію з енергетичним сектором ЄС. Розглянемо потребу реформування

енергетичного комплексу з зазначеними вимогами стратегії з урахуванням поточного стану українських енергосистем через збройну агресію Росії.

Через масовані ракетні обстріли на енергосистему України з осені 2022 року, велику кількість тимчасово окупованих територій та відповідно, розташованих на них енергетичних об'єктів, в нашій країні відбувається дефіцит потужностей. Наприклад, Україна має встановлену потужність атомних електростанцій (АЕС) на рівні 13 850 МВт, що представляє собою сукупність 15 атомних блоків. Починаючи з 4 березня 2022 року, Запорізька АЕС, яка має потужність 6000 МВт і складається з 6 блоків, перебуває під окупацією. На території, яку контролює Україна, залишається 9 атомних блоків, розташованих на територіях трьох АЕС: Рівненської, Хмельницької та Південноукраїнської.

Безпосередньо після широкомасштабного вторгнення Каховська гідроелектростанція (ГЕС) з можливою потужністю 335 МВт потрапила під окупацію, а 6 червня 2023 року була підірвана окупантами. Каховська ГЕС була останнім (нижнім) етапом Дніпровського каскаду ГЕС/ГАЕС. Унаслідок руйнування її греблі ми зазнали додаткових втрат потужності приблизно 500 МВт на каскаді вище за течією [46].

З самого початку активної фази війни, значна кількість теплових електростанцій залишилася на території, що перебуває під окупацією, включаючи такі великі об'єкти як Запорізька ТЕС (2850 МВт), Луганська ТЕС (1450 МВт) та Вуглегірська ТЕС (3600 МВт). В зонах обстрілів також знаходяться Курахівська ТЕС (1527 МВт) та Слов'янська ТЕС (800 МВт). Крім того, на контрольованій території України внаслідок ракетних атак з боку Росії пошкоджені ТЕС/ТЕЦ, які мають загальну встановлену потужність 1600 МВт.

Після широкомасштабного вторгнення на окупованій території залишилась значна частина вітроелектростанцій (ВЕС), яка складає 2/3 від їхньої загальної кількості, а також більше 500 МВт сонячних електростанцій (СЕС) України. В даний момент майже всі ці ВЕС понесли часткові пошкодження та зупинили свою роботу, частина СЕС зруйнована, проте більшість з них функціонує у

режимі паралельності з російською енергосистемою (в російській синхронній зоні), а не для забезпечення електроенергією України [46].

На контрольованих Україною територіях наявні наступні енергетичні об'єкти: сонячні електростанції обсягом приблизно 5500 МВт, вітроелектростанції обсягом близько 543 МВт, а також ще приблизно 300 МВт від мінігідроелектростанцій, біоенергетичних станцій та інших. Переважно це є генерація стохастичного характеру, яка залежить від погодних умов, має низькі коефіцієнти використання потужності (для ВЕС – 35-38%, для СЕС – 14-16%), але у сонячний та вітряний день (не пік) можна розраховувати на виробництво електроенергії обсягом до 2500 МВт [46].

Отже, наведена вище статистика чітко відображає потребу України у трансформації джерел отримання електроенергії. На нашу думку, на час дії воєнного стану, ремонт та використання старого наявного обладнання є єдиним шляхом отримання електрики, оскільки при складних погодних умовах, загрозах обстрілів, існує потреба забезпечення належними потужностями електроенергії усіх споживачів. Проте, після перемоги та повернення всіх тимчасово окупованих територій, вважаємо доцільним замінювати старе, постраждале обладнання новими «зеленими» джерелами енергії. По-перше, це підготує Україну до вступу в ЄС, де для забезпечення наявних законів та стандартів, ми маємо регенерувати наші системи новими методами. По-друге, ми матимемо змогу витратити кошти не на відновлення старих систем, що частіше потребують ремонту, а будувати нові екологічні джерела отримання енергії, при однакових затратах. З урахуванням отриманого фінансування від країн-партнерів, спрямованого на підтримку та відбудову електричних систем нашої країни, що почали надходити до бюджету, починаючи з масованих обстрілів у жовтні 2022 року, більш доцільно піти саме «зеленим» шляхом, адже це надасть змогу показати спрямованість України на європейські стандарти, що може бути гарним аспектом при розгляді України, як країни кандидата для вступу до Європейського Союзу.

Висновки до розділу 1

Головною ціллю для будь-якого підприємства є досягнення максимального добробуту його власників та максимізація прибутку. Однак така ціль не може бути досягнута для фінансово нестабільного підприємства. В умовах ринкової економіки та воєнного стану українські підприємства потребують пошуку різних шляхів покращення власного фінансового стану. До традиційних підходів віднесено такі шляхи покращення як збільшення та зменшення вихідних грошових потоків.

Однак на сьогодні існує більш дієвий метод покращення фінансового стану з урахування світових екологічних тенденцій – побудова «зелених» бізнес моделей. Світовий досвід показав, що впровадження «зеленої» економіки у національну економіку дозволяє отримати вкрай позитивні результати, серед яких зменшення викидів парникових газів, забруднення поверхневих та підземних вод, земельних ділянок тощо. Аналіз світових та національних тенденцій показав вкрай низький рівень у списку «озелених» держав. Досвід європейських країн має бути проаналізовано більш детально та взято як основу підходів до впровадження та реалізації «зелених» стратегій. Такі зміни позитивно впливають не тільки на національні та світові інтереси, а й на діяльність окремих підприємств, що за рахунок «зелених» підходів мають змогу знизити власні видатки на електроенергію та виробництво, знайти нові ринки для реалізації товарів та послуг, знизити податкові платежі завдяки стимулюванню уряду вести екологічну політику виробництва.

На національному рівні існує великий перелік документів, що контролюють екологічну спрямованість підприємств, однак з урахування присвоєння Україні звання кандидата до вступу до ЄС має бути переглянута стратегія «озеленення» українського виробництва на основі європейський стандартів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПРЕСТИЖ ПОЛІМЕР» ЗА 2020 - 2022 РР.

2.1. Загальна характеристика підприємства та його конкурентна позиція на профільному ринку

Підприємство ТОВ «ПРЕСТИЖ ПОЛІМЕР» займається відновленням відсортованих доходів. До додаткових видів діяльності відноситься діяльність посередників у торгівлі паливом, рудами, металами та промисловими хімічними речовинами, діяльність посередників у торгівлі меблями, господарськими товарами, залізними та іншими металевими виробами, діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту, оптова торгівля парфумними та косметичними товарами, оптова торгівля хімічними продуктами, неспеціалізована оптова торгівля, консультування з питань комерційної діяльності й керування.

Юридична адреса: 49000, Дніпропетровська область, м. Дніпро, вул. Старокозацька, буд. 74, приміщення 2-2

Кількість працівників, що беруть участь у функціонуванні підприємства – 34 особи.

У власності підприємства знаходиться обладнання з переробки поліетилену, поліпропілену та іншої сировини на гранули вторинної переробки, тобто ті, що надалі може бути використано для виготовлення не стерильної продукції. Враховуючи такий вид діяльності, на мою думку доцільно провести SWOT-аналіз, аби врахувати можливості та загрози (табл. 2.1).

Отже, ми бачимо, що як і будь-який бізнес, аналізоване підприємство має як позитивні сторони та можливості для розвитку, так і негативні сторони та загрози, що можуть виникнути в результаті впливу зовнішніх факторів. Однак перед керівними складом стоїть завдання нейтралізувати негативні аспекти, за

можливості, та попередити загрози, що можуть виникнути, правильно та ефективно використавши усі можливості, що має підприємство.

Таблиця 2.1 – SWOT-аналіз ТОВ «Престиж Полімер»

S – Сильні сторони	W – Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість поєднання виробничого виду діяльності та торгового (торгувати власною продукцією) 2. Актуальність переробки сміття/вторинної сировини для подальшого використання 3. Постійна забезпеченість у сировині 4. Зацікавленість іноземних партнерів 5. Наявність власного обладнання та цеху 6. В умовах війни, приналежність сировини до «критично важливого імпорту» 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поступова зношуваність обладнання 2. Високі витрати на обслуговування обладнання
O – Можливості	T – Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Підтримка держави, враховуючи приналежність до малого підприємства, та до «зеленого» фінансування 2. Зацікавленість європейської спільноти для інвестування через «зелені» фінанси 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залежність від електроенергії (особливо актуально в умовах війни) 2. Відсутність додаткової сировини, що раніше імпортувалась з держав, що на сьогодні визнано державами-терористом 3. Зростання кількості конкурентів на ринку 4. Ріст цін на обладнання 5. Залежність від логістики, транспортування 6. Зменшення сировини для переробки, у зв'язку з заходами держави, що зниження обороту використання населенням поліетилену і тп

2.2. Аналіз майна підприємства

На основі фінансової звітності підприємства, а саме за Формою №1 «Звіт про фінансовий стан» та Формою 2 «Звіт про фінансові результати», було проведено аналіз активів підприємства, що можуть сказати, про загальний фінансовий стан ТОВ «Престиж Полімер».

У результаті проведеного горизонтального та вертикального аналізу можна зробити висновки про динаміку змін оборотних та необоротних активів. Результати розрахунків наведено у Додатку Б цієї кваліфікаційної роботи.

В основу аналізу майнового стану покладено аналіз структури активів балансу. За проведеними розрахунками було отримано наступні розрахунки (табл. 2.2).

Приріст активу свідчить про розширення діяльності підприємства, підприємство зацікавлене здійснювати свою господарську діяльність при мінімальних запасах активів, проте значне збільшення або зменшення активів (більше ніж на 20% за період), створюють ланцюг негативних явищ, які ускладнюють господарську діяльність та, як результат, погіршують фінансові результати діяльності підприємства [47]. В структурі активів найбільшу частку займають оборотні активи, які впродовж досліджуваного періоду мають тенденцію до збільшення з 82,00% у 2020 до 89,09% у 2022 році. Тоді як необоротні активи мають тенденцію до зменшення від 18% в 2020 році до 10,91% в 2022. Така структура активів є задовільною, оскільки оборотні активи є високоліквідними на відміну від необоротних активів.

Аналіз структури необоротних активів показав, що більше 99% займають основні засоби. Впродовж досліджуваного періоду важливим є те, що темпи зростання зносу до 2022 року зменшуються, а первісна вартість зростає. Такі зміни пов'язані з закупівлею підприємством нового обладнання, що позитивно впливає на динаміку основних засобів. Незавершені капітальні інвестиції становлять менше 0,5% в загальній структурі необоротних активів. Враховуючи, що до такої статті прийнято відносити витрати на будівництво, виготовлення, придбання та поліпшення об'єктів основних засобів з початку і до закінчення зазначених робіт та введення об'єктів в експлуатацію, їх зменшення в структурі необоротних активів є обернено пропорційним до основних фондів.

Таблиця 2.2 – Аналіз показників майнового стану ТОВ «Престиж Полімер»

№ п/п	Показник	Умовне	Формула для розрахунку	Джерела інформації (форми фін.звітності)	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Показники майнового стану									
1.1	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	Ч о.в.ф	Оборотні виробничі фонди	Ф.№ 1, р. 1100+1125-1155-1170	Частка обігових коштів у виробничій сфері	Збільшення, особливо в умовах інфляції	77,83%	94,31%	91,29%
			Оборотні активи	Ф. № 1,р. 1195					
1.2	Частка основних засобів в активах	Ч о.з.	Залишкова вартість основних засобів	Ф. № 1,р. 1010	Частка коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу	Зменшення за умов незмінних або зростаючих обсягів	17,92%	14,40%	10,90%
			Активи	Ф. № 1,р. 1300					
1.3	Коефіцієнт зносу основних засобів	Кзн	Знос основних	Ф. № 1,р. 1012	Рівень фізичного і морального зносу основних фондів	Зменшення	17,00%	34,38%	40,13%
			Первісна вартість основних засобів	Ф. № 1, р . 1011					
1.4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Кон	Збільшення за звітний період первісної вартості основних засобів	Ф. №1 1011 поточн - 1011 попередн	Рівень фізичного і морального оновлення основних фондів	Збільшення за умов виключення інфляційного факт	0	-0,14	0,24
			Первісна вартість основних засобів	Ф. № 1,р. 1011					
1.5	Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	Чд.ф	Довгострокові фінансові інвестиції	Ф. №1, р. 1030 + р. 1035	Частка фінансових (портфельних) інвестицій у валюті балансу; зменшення диверсифікаційного ризику	Збільшення за умов збільшення доходів від фінансових інвестицій	-	-	-
			Активи	Ф. № 1,р. 1300					
1.6	Частка оборотних виробничих активів	Чо.в.а	Оборотні виробничі фонди	Ф.№1, о. 1101 + р. 1102 + р. 1170	Частка мобільних виробничих фондів у валюті балансу	Збільшення	-	-	-
			Активи	Ф. № 1,р. 1300					
1.7.	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	Чо.в.ф	Оборотні виробничі фонди	Ф.№1, о. 1101 + р. 1102 + р. 1170	Частка обігових коштів у виробничій сфері	Збільшення	-	-	-
			Оборотні активи	Ф. № 1,р. 1195					
1.8	Коефіцієнт мобільності активів	Кмоб	Мобільні активи	Ф. № 1, р. 1195	Скільки обігових коштів припадає на одиницю необігових; потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти	Збільшення: за рекомендований рівень Кмоб = 0,5	82,00%	85,54%	89,09%
			Немобільні активи	Ф. № 1,р. 1095					

Аналізуючи структуру оборотних активів прослідковується така тенденція: найбільшу долю оборотних активів підприємства становить дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги. В 2021 році доля такої статті балансу займала більше 51% структури, а впродовж 2020 та 2022 року становила більше третини оборотних коштів. На другому місці є запаси, що впродовж аналізованого періоду займають 33,34% та 35,14% у 2020 та 2022 роках відповідно. Доля грошей та їх еквівалентів в структурі оборотних активів є залежною від дебіторської заборгованості та її зміна є обернено-пропорційною до зміни дебіторської заборгованості. Так, доля грошей в 2020 році була 15,75%, у 2021 вже 2,49%, у 2022 році - 5,41% загальної структури оборотних активів. Зменшення доля грошей та їх еквівалентів є негативною тенденцією, оскільки характеризує зниження долі високоліквідних активів та неможливістю підприємства забезпечити власні потреби у короткостроковій перспективі.

2.3. Аналіз рентабельності підприємства

Головною ціллю будь-якого комерційного підприємства є отримання прибутку. Однак для того, щоб проаналізувати наскільки підприємство є прибутковим необхідно аналізувати не тільки розмір чистого прибутку, але й рентабельність підприємства. У цілому рентабельність є більш змістовною, ніж прибуток, оскільки зображають кінцеві результати господарювання.

Рентабельність показує, наскільки прибуткова діяльність підприємства. Відповідно, чим вищі коефіцієнти рентабельності - тим ефективніша діяльність підприємства. Тому, на сьогоднішній день, підприємство повинно прагнути досягти більш високих показників, а керівництво повинно визначати шляхи їх зростання. Існує значна кількість коефіцієнтів рентабельності, використання кожного з яких залежить від характеру оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Від характеру оцінки, насамперед,

залежить вибір оціночного показника (прибутку), що використовують у розрахунках. Найчастіше використовують чотири різних показники: валовий прибуток (ряд. 2090 ф.2), операційний прибуток (ряд. 2190 ф.2), прибуток до оподаткування (ряд. 2290 ф.2), чистий прибуток (ряд.2350 ф.2).

Слід відмітити, що загальноприйнятих значень рентабельності, на які можна орієнтуватися при аналізі, не існує. Тому зростання усіх показників рентабельності в динаміці за звітні періоди розглядають як позитивну тенденцію. Залежно від того, з чим порівнюють показник прибутку, виділяють дві групи коефіцієнтів рентабельності [48]:

- рентабельність інвестицій (капіталу);
- рентабельність продажів.

У групі коефіцієнтів рентабельності інвестицій (капіталу) розраховують два основних коефіцієнти [48]:

- рентабельність сукупного капіталу (або активів);
- рентабельність власного капіталу

Рентабельність сукупного капіталу (ROA) розраховується за формулою:

$$ROA = \frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість сукупного капіталу}} = \frac{\text{ряд.2290 ф.2}}{(\text{ряд.1900}_i + \text{ряд.1900}_{i-1})/2} \quad (2.1)$$

Цей коефіцієнт показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для одержання прибутку, тобто який прибуток приносить кожна гривня, вкладена в активи.

Показник рентабельності власного капіталу (ROE) становить інтерес, насамперед, для інвесторів і характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує власний капітал. Рентабельність власного капіталу визначають за формулою [49]:

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}} = \frac{\text{ряд.2350 ф.2}}{(\text{ряд.1495 гр.3} + \text{ряд.1495 гр4})/2} \quad (2.2)$$

Оцінюючи рентабельність продажів на основі показників прибутку і виручки від реалізації, розраховують коефіцієнти рентабельності всієї продукції в цілому або окремих її видів. Як і у випадку з рентабельністю капіталу, існує багато показників оцінки рентабельності продажу, що зумовлено вибором того чи іншого виду прибутку. Найчастіше використовують валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності або чистий прибуток. Відповідно розраховують три показники рентабельності продажу. Валова рентабельність реалізованої продукції (GPM) показує ефективність виробничої діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення й розраховується за формулою [49]:

$$GPM = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації}} = \frac{\text{ряд.2090 ф.2}}{\text{ряд.2000 ф.2}} \quad (2.3)$$

Останнім показником є чиста рентабельність реалізованої продукції (NPM). Він свідчить про розмір прибутку на одну гривню реалізованої продукції. Незмінність протягом будь-якого періоду показника операційної рентабельності з одночасним зниженням чистої рентабельності може свідчити або про збільшення фінансових витрат і одержання збитків від участі в капіталі інших підприємств, або про підвищення суми податкових платежів, що сплачуються. Цей коефіцієнт показує повний вплив структури капіталу і фінансування компанії на її рентабельність.

Для розрахунку даного показника слід використовувати формулу, наведену нижче [48]:

$$NPM = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації}} = \frac{\text{ряд.2350 ф.2}}{\text{ряд.2000 ф.2}} \quad (2.4)$$

Окрім цього відмітимо, що на практиці, виокремлюють ще одну групу показників рентабельності:

1. Загальна рентабельність виробничих засобів (R_{ВВ}) [48]:

$$R_{ВВ} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість основних фондів та запасів}} = \frac{\text{ряд.2090 ф.2}}{(\text{ряд.1095}_i + \text{ряд.1095}_{i-1} + \text{ряд.1100}_i + \text{ряд.1100}_{i-1})/2} \quad (2.5)$$

2. Загальна рентабельність підприємства ($R_{ЗЗ}$)[48]:

$$R_{ЗЗ} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість майна}} = \frac{\text{ряд.2090 ф.2}}{(\text{ряд.1900 гр.3} + \text{ряд.1900 гр.4})/2} \quad (2.6)$$

Повний аналіз показників рентабельності наведено в Додатку В.

Для відстеження динаміки змін основних показників рентабельності складемо графік за аналізований період та представимо його у вигляді рис. 2.1.

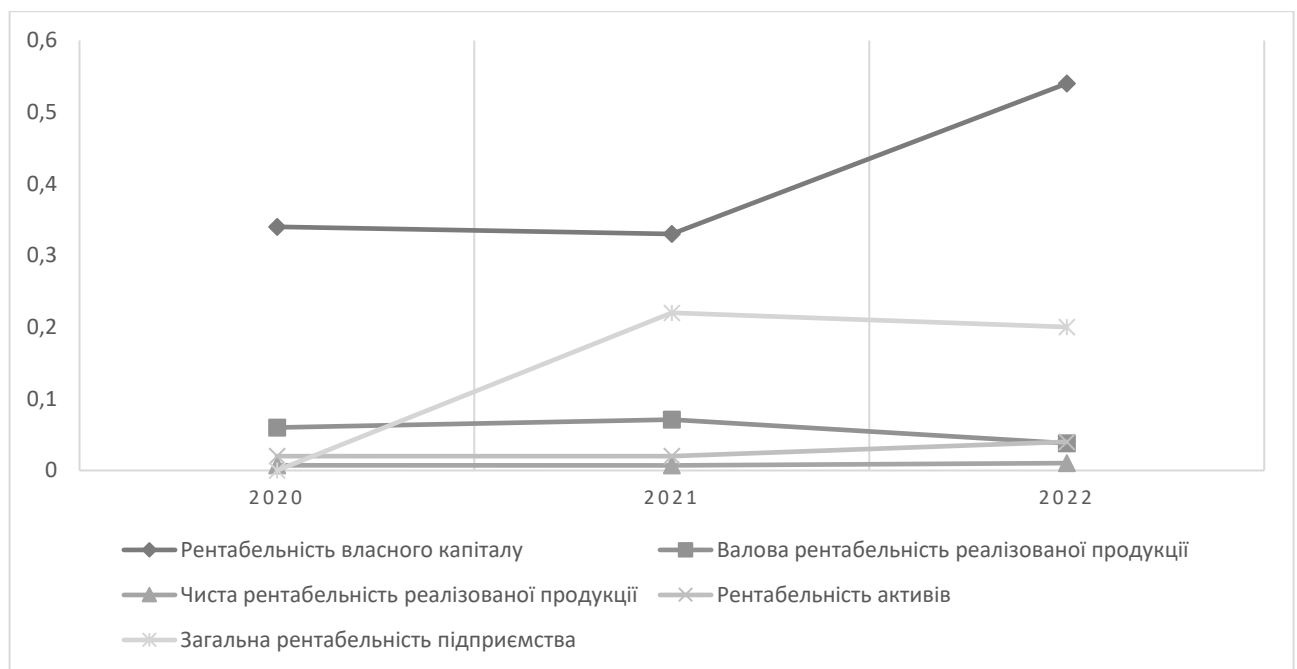

Рис. 2.1 Динаміка змін показників рентабельності ТОВ «Престиж Полімер ЛТД» за 2020-2022 роки

Рис. 2.1 показав, що стрімкого зростання в 2022 року зазнали показники рентабельності власного капіталу та виробничих фондів, не зважаючи на воєнний стан в Україні.

Безумовно, позитивною тенденцією є ріст показників загальної рентабельності підприємства з 6 до 11%. З одного боку, даний показник не є надто високим, проте як зазначалося раніше, кожен з показників рентабельності, що має тенденцію до зростання має позитивну динаміку роботи підприємства.

Із розрахунків видно, що рентабельність власного капіталу на ТОВ «Престиж Полімер» у 2020 – 2022 роках була досить непоганою. З 2020 по 2022 роки показник коливався в межах 33-54%. Взагалі, можна казати, що фінансова стійкість підприємства рухається за позитивною динамікою, оскільки в більшості випадків ми бачимо покращення показників.

З метою визначення порогу рентабельності або точки беззбитковості проведемо аналіз змінних та постійних витрат підприємства та їх вплив на дохід на підприємства.

Враховуючи, що підприємство ТОВ «Престиж Полімер» є малим підприємством та подає скорочену форму звітності, в його Формі №2 «Звіт про фінансові результати» не надано інформацію про його постійні та змінні витрати. Тоді визначимо, що відносно постійні витрати підприємства складатимуть 30% собівартості продукції та інші операційні витрати, що надано в звіті про фінансові результати. Змінні витрати приймаємо на рівні 70% собівартості підприємства.

Таблиця 2.3 – Аналіз витрат підприємства для розрахунку порогу рентабельності

Показник	Рік			Структура за роками, %		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Постійні витрати	28 013,2	42 705,35	94 691,17			
Змінні витрати	53 933,6	78 307,25	196 967,33	66	65	67
Виручка від реалізації	81 543,3	120 457,5	292 707,6	100	100	100
Маржинальний дохід	27 609,7	42 150,25	95 740,27	34	35	33

Маржинальний дохід = виручка від реалізації – змінні витрати

Проведемо розрахунок порогу рентабельності для ТОВ «Престиж Полімер» (табл. 2.4):

Таблиця 2.4 – Визначення порогу рентабельності ТОВ «Престиж Полімер»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Операційний прибуток	-403,5	-555,1	1049,1
Коефіцієнт валової маржі	0,339	0,350	0,327
Поріг рентабельності, грн	82 735,01	122 043,87	289 500,18
Запас фінансової міцності	-0,015	-0,013	0,011
Операційний важіль	45,80	49,06	31,79
Розрахунок операційного важелю	-68,43	-75,93	91,26

Операційний прибуток розраховується як різниця між виручкою від реалізації та змінним та постійними витратами [50].

$$\text{Операційний прибуток} = TR - VC - FC, \quad (2.7)$$

де TR – виручка від реалізації,

VC – змінні витрати на весь обсяг продукції

FC – постійні витрати.

Відповідно до цього бачимо, що за два роки підприємство має операційний збиток, і лише в останньому періоду виручка від реалізації переважає над сумою змінних та постійних витрат.

Коефіцієнт валової маржі розраховується як відношення маржинального доходу до виручки від реалізації. Фактично цей показник відображає яка частину виручки припадає на машинальний дохід підприємства У випадку ТОВ «Престиж Полімер» ця частка складає лише 3-ю частину.

Згідно розрахунків порогу рентабельності ми бачимо, що впродовж 2020 та 2021 років підприємство не досягло своєї точки беззбитковості, оскільки виручка від реалізації впродовж цього періоду є нижчою за необхідний рівень. Поріг

рентабельності розраховано як відношення постійних витрат до коефіцієнт валової маржі [50].

$$BEP = \frac{FC}{CM_1}, \quad (2.8)$$

де BEP – точка беззбитковості,

FC – постійні витрати,

CM₁ – коефіцієнт валової маржі.

Коефіцієнт валової маржі розраховано за формулою [50]:

$$\text{Коефіцієнт валової маржі} = \frac{\text{Маржинальний дохід}}{\text{Виручка від реалізації}} \quad (2.9)$$

Такий недолік введення бізнесу підтверджує і запас фінансової міцності, що у 2020 та 2021 році має від’ємне значення. У 2022 році підприємство змогло досягти порогу рентабельності та забезпечити покриття постійних та змінних витрат, за рахунок отриманої виручки, а не додаткового фінансування. Запас фінансової міцності розраховано за формулою [50]:

$$\text{Коефіцієнт валової маржі} = \frac{\text{Виручка від реалізації} - \text{Поріг рентабельності}}{\text{Виручка від реалізації}} \quad (2.10)$$

Операційний важіль має наближатись до найменш можливого значення що і підтверджує наш розрахунок. При найбільшому операційному збитку у 2021 році – операційний важіль набуває найбільшого значення на рівні 49,06. При отримання операційного прибутку та забезпеченні точки беззбитковості, підприємство має найнижчий рівень операційного важіль, на рівні 31,79. Такі розрахунки отримано завдяки розрахунку відношення маржинального доходу та чистого прибутку підприємства [50].

$$\text{Розрахунок операційного важелю} = \frac{\text{Маржинальний дохід}}{\text{маржинальний дохід} - \text{Постійні витрати}} \quad (2.11)$$

Розрахунок операційного важелю у 2020 та 2021 роках набуває від'ємного значення, що вкотре підтверджує незабезпеченість підприємства виручкою, для покриття власних операційних потреб.

Таким чином, результати аналізу показали, що підприємство впродовж двох років не мало достатнього рівня отриманої виручки для забезпечення власних витрат, як і тих, що виникають в процесі реалізації, та і постійних, що не залежать від зміни обсяг реалізації. Таким чином, ми розуміємо, що підприємство не мало достатнього обсягу реалізації продукції, або не правильно розраховану ціни реалізації, при якій не було забезпечено покриття власних зобов'язань та отримано операційний збиток впродовж 2 років. За результатами аналізу третього року видно, що підприємство переглянуто свою політику та змогло забезпечити власний поріг рентабельності, що у кінцевому випадку призвело до отримання операційного прибутку та найвищого показника чистого прибутку за 3 роки аналізу.

2.4. Аналіз фінансової стійкості

Ще одним важливим етапом при аналізі діяльності підприємства є аналіз власного та залученого капіталу.

Першим етапом при аналізі капіталу є аналіз структури, тобто аналіз формування капіталу. Аналіз структури та динаміки власного капіталу проводиться за джерелами їх формування. Він дає можливість оцінити:

- Ступінь виконання завдань збільшення (вилучення) власного капіталу за звітний період;
- Питому вагу і тенденції зростання (зменшення) власного капіталу за джерелами його формування;
- Забезпеченість підприємства власним капіталом на кінець звітного періоду.

У Додатку Г надано повний аналіз структури капіталу підприємства. За результатами проведеного вертикального аналізу підприємства видно, що найбільшу частку у пасиві балансу займають поточні зобов'язання, які у 2020 році складають 95,1%, у 2021-93,4%, а у 2022 році 91,8% валюти балансу. На жаль, не такою вагомою складовою є власний капітал підприємства. У 2020 році власний капітал займає 4,8%, а у 2022 - 8%. Це є досить позитивною тенденцією, що говорить про зростання долі власного капіталу у сукупному капіталі та свідчить про зростання фінансової незалежності. Звертаючи увагу на відносне відхилення власного капіталу, ми бачимо зростання на 48,9% у 2021 році, та 115,14% у 2022. Найменшу частку у пасиві балансу займають довгострокові зобов'язання, доля яких займає усього 0,21% у 2020 та 2022 роках, та ще менше частку у 2021 році-0,19%.

Після аналізу складових власного капіталу видно, що найбільшу долю складає нерозподілений прибуток, середнє значення якого за аналізований період знаходиться на рівні 99,85%. Зареєстрований капітал підприємства займає від 0,23% до 0,007% впродовж досліджуваного періоду, сума зареєстрованого капіталу не змінювалась і складала 4 тис. грн.

Найбільшу частину поточних зобов'язань займає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги: у 2020 році доля цієї статті складає 55,1%, у 2021 – найбільша доля – 72,3%, надалі частка статті зменшується і вже в 2022 займає 54,5%. Надалі, ситуація наступна, у 2020 та 2021 роках значну частку складає інша поточна заборгованість підприємства, при долі у поточних зобов'язаннях у 44,73 та 27,26% відповідно. Однак, у 2022 році ситуація змінюється після залучення короткострокових кредитів банків, що становило 35,21% поточних зобов'язань. Через що, у 2022 році доля іншої поточної заборгованості становила лише 9,84%. Беручи до уваги проведений вертикальний аналіз за поточною кредиторською заборгованістю за розрахунками з бюджетом бачимо, що її доля досить незначна та не доходить

навіть до 1%, однак горизонтальний аналіз показав, що у 2021 році відбувся приріст за статтею на 118% та на 108% у 2022 році.

Фінансовий стан компанії напряду залежить від того яку кількість грошових коштів має власник на власному рахунку та куди вони вкладаються. Власний капітал являється основним стержнем, який використовується для самофінансування компанії. Фінансування діяльності компанії тільки за рахунок власника, може бути не вигідним особливо тоді, коли потрібна продукція має сезонний характер. Така ситуація обумовлена тим, що у сезонні періоди грошових коштів на рахунках буде багато, але коли сезон закінчиться грошових коштів буде не достатньо. Виходячи з вище сказаного, відношення власних коштів до позичених грає особливу роль у стійкому фінансовому положенню.

Показники фінансової стійкості дозволять оцінити рівень кредитування компанії, побачити чи вистачає у підприємства коштів та прибутку для погашення заборгованості. Під час такого аналізу прийнято використовувати коефіцієнти фінансової стійкості.

Таблиця 2.5 - Коефіцієнти фінансової стійкості [51]

Назва коефіцієнту	Принцип розрахунку
Коефіцієнт фінансової незалежності	Коефіцієнт розраховується відношенням суми власних коштів (ВК) до валюти балансу (ВБ).
Коефіцієнт фінансової залежності	Коефіцієнт розраховується відношенням валюти балансу до власного капіталу
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Коефіцієнт розраховується як відношення позикового капіталу (ПК) до валюти балансу або як різниця між 1 та коефіцієнтом фінансової незалежності.
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Розраховується відношенням робочого капіталу (РК) до власного капіталу.
Коефіцієнт фінансового ризику	Розраховується співвідношенням позикових та власних коштів.
Коефіцієнт фінансової стабільності	Розраховується відношенням власних коштів до позикових, є оберненим показником до коефіцієнта фінансового ризику.
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	Розраховується як відношення суми довгострокових зобов'язань до суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

За наведеними вище принципами розрахунку кожного з коефіцієнтів, у табл. 2.6 було проведено аналіз кожного ж вищезазначених показників.

Таблиця 2.6 - Коефіцієнти фінансової стійкості ТОВ «Престиж Полімер» за 2020-2022 роки

Назва коефіцієнту	Нормативне значення	Розраховане значення			Відносне відхилення,%	
		2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,5-0,6	0,05	0,06	0,08	35,9%	24,3%
Коефіцієнт фінансової залежності	<2	21,23	15,62	12,57	-26,4%	-19,5%
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	зменшення	0,95	0,94	0,92	-1,8%	-1,7%
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	зростання	-2,78	-1,23	-0,34	-55,7%	-72,0%
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	20,23	14,62	11,57	-27,7%	-20,9%
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,05	0,07	0,09	38,4%	26,4%
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	зменшення	0,04	0,03	0,03	-32,1%	-10,1%

З метою відображення впливу одного показника на інший згрупуємо їх за принципом оберненої залежності один від одного. Таким чином на рис.2.2 нижче зобразимо динаміку змін коефіцієнтів фінансової незалежності та фінансової залежності.

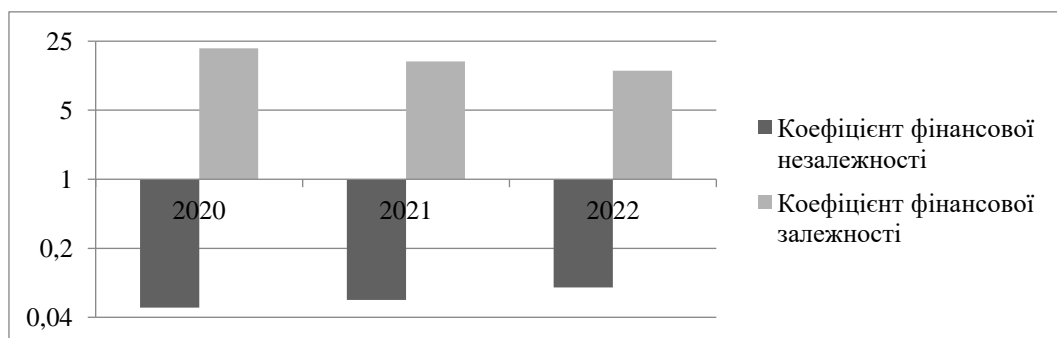

Рис. 2.2 – Динаміка показників залежності та незалежності капіталу ТОВ «Престиж Полімер» за 2020-2022 роки

За результатами проведених розрахунків можна зробити висновки, щодо стану власного та залученого капіталу підприємства.

Перший з них коефіцієнт фінансової незалежності, що показує достатність власних коштів на підприємстві. При нормативному значення у 0,5-0,6, коефіцієнти ТОВ «Престиж Полімер» не перевищують 0,08. Динаміка є вкрай негативною. Зростання коефіцієнта фінансової незалежності означає підвищення фінансової стійкості підприємства. Враховуючи незначне покращення у 2022 можемо стверджувати про збільшення фінансової незалежності підприємства.

Оберненим до даного показника є коефіцієнт фінансової залежності, що свідчить про залежність підприємства від залучених коштів. Позитивним є значення, що сягає менше 2, однак після проведеного розрахунку, можемо спостерігати значення у 21,23; 15,62 та 12,57. Бачимо, що значення є обернено пропорційними з коефіцієнтами фінансової залежності. Розраховані показники свідчать про те, що ТОВ «Престиж Полімер» потребує додатково залучених коштів задля забезпечення функціонування своєї діяльності і про недостатність зареєстрованого капіталу як однієї зі статей власного капіталу.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу вказує на залежність підприємства від кредиторів. Зростання цього показника за часом означає посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів, що є негативною тенденцією. У 2021 та 2022 роках бачимо зменшення показника відносно минулого року, що є позитивною тенденція, щодо зменшення залежності від кредиторів.

Наступним розрахованим показником є коефіцієнт маневреності власного капіталу, що характеризує ступінь мобільності власного капіталу, тобто показує ту частину власного капіталу, яка знаходиться в обігу і використовується для фінансування поточної діяльності. Два вище згадані показника також є обернено пропорційними один до одного. Зобразимо їх динаміку за 2020-2022 роки.

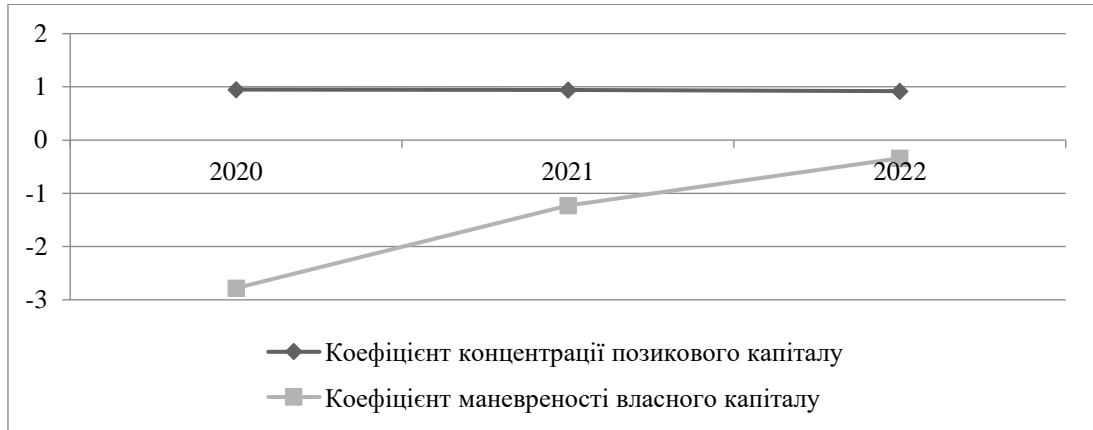

Рис. 2.3 – Показники залежності капіталу ТОВ «Престиж Полімер» за 2020-2022 роки

Вище наведений графік найбільш чітко показав, що коефіцієнт маневреності власного капіталу набував шалених змін за період, при незначному покращенні коефіцієнту концентрації позикового капіталу. Коефіцієнт фінансового ризику, при нормативному значенні менше одиниці, сягнув значення 20,23; 14,62 та 11,57 у 2020-2022 роках відповідно. Показник свідчить про кількість позикових коштів, залучених підприємством на 1 гривню вкладених в активи власних коштів. Стає зрозумілим, що значення цього показника є надзвичайно високе і свідчить про великі ризики вкладення капіталу у підприємство. На рис. 2.4 зобразимо динаміку зміни коефіцієнту фінансового ризику впродовж досліджуваного періоду.

Оберненим до вище згаданого показника є коефіцієнт фінансової стабільності. Як зазначено в табл. 2.6, впродовж трьох років значення показника було досить низьким і не підіймалося вище 0,09. Це свідчить про недостатність капіталу підприємства для покриття боргів за рахунок власних коштів.

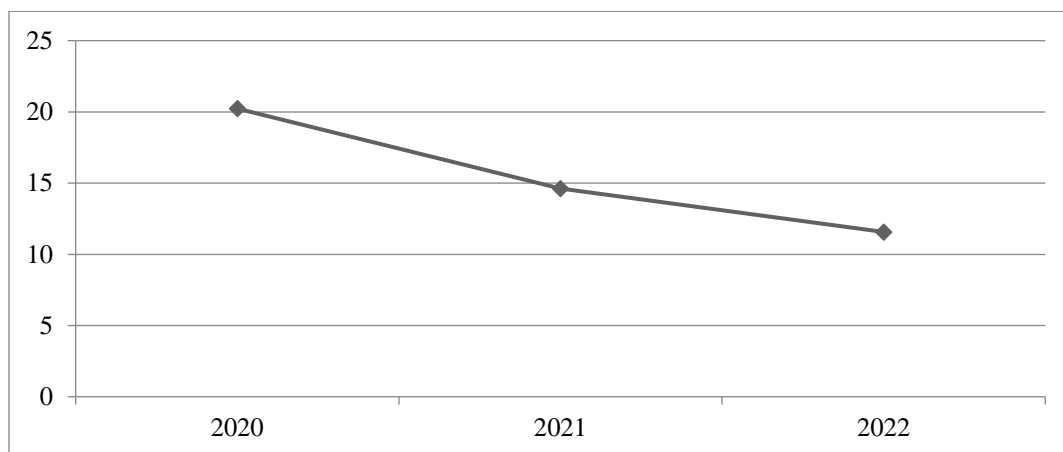

Рис. 2.4 – Динаміка зміни коефіцієнту фінансового ризику ТОВ «Престиж Полімер» за 2020-2022 роки

Для графічного порівняння двох вищенаведених показників, зобразимо коефіцієнт фінансової стабільності на рис. 2.5.

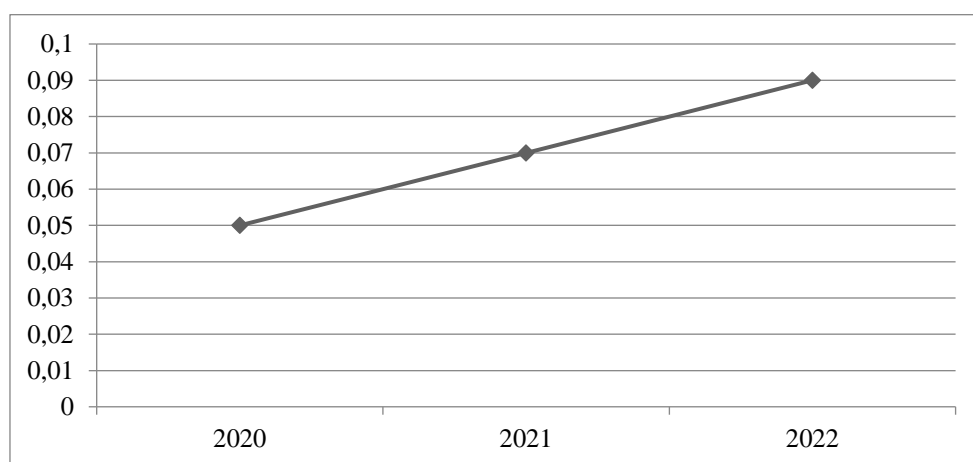

Рис. 2.5 – Динаміка коефіцієнту фінансової стабільності ТОВ «Престиж Полімер» за 2020-2022 роки

Наведенні вище графіки щодо стабільності підприємства ТОВ «Престиж Полімер» найбільш повно показали обернену залежності один до одного, оскільки зростання одного призводить до падіння іншого. Найбільш стрімких змін зазнали показники у 2022 році, за яких стабільності підприємства набула найвищого значення впродовж досліджуваного нами періоду. Така динаміка змін

є позитивною і говорить про зниження ризиків, що можуть виникнути в процесі діяльності.

Останній показник, що надано у табл. 2.6, один з тих, динаміка якого не є однозначною. З одного боку, підвищення цього показника свідчить, про посилення залежності від зовнішніх кредиторів, проте з іншого – про ступінь фінансової надійності підприємства і довіри до нього банків і населення. Показує відсоток довгострокових зобов'язань у капіталізованих джерелах. З результату проведеного розрахунку видно, що показник має малі значення, що свідчить про його незначні довгострокові зобов'язання. Таким чином, після проведених вище розрахунків, можна підсумувати, що на підприємстві дійсно недостатньо власних коштів. На нашу думку, доречно поповнити власний капітал додатковим капіталом, що дасть змогу підприємству бути більш незалежним від залучених коштів та дасть змогу скоротити витрати на виплату відсотків за користування кредитними коштами.

2.5. Аналіз ліквідності підприємства

Для аналізу платоспроможності підприємства доцільно розрахувати показники ліквідності, що можуть сказати про його стан та здатність покривати свої зобов'язання у коротко, середньо та довгостроковій перспективі. Для даних цілей використовують відносні показники ліквідності. До них належить [49]:

- коефіцієнт поточної ліквідності або коефіцієнт покриття;
- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності.

В табл. 2.7 наведено принцип розрахунку кожного з вище згаданих показників.

Таблиця 2.7 - Принцип розрахунку показників ліквідності [52]

Показник	Алгоритм розрахунку
Коефіцієнт поточної ліквідності або коефіцієнт покриття	Розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства $\Phi 1 \text{ p.1195} / \Phi 1 \text{ p.1695}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства $\Phi 1 (\text{p.1195} - \text{p.1100}) / \Phi 1 \text{ p.1695}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Обчислюється як відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань $\Phi 1 (\text{p.1160} + \text{p.1165}) / \Phi 1 \text{ p.1695}$

З метою найбільш наглядного зображення змін у відносних показниках ліквідності створено рис. 2.6. Цей графік дозволяє проаналізувати наявність у підприємства ресурсів для покриття різного виду заборгованостей.

За проведеними розрахунками, ми бачимо, що у підприємства вкрай низький коефіцієнт абсолютної ліквідності, що показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Згадуючи результати аналізу балансу, ми бачимо, що у підприємства йде зниження готівки та їх еквівалентів, що говорить, про недостатність підприємства у короткостроковій перспективі забезпечити свої зобов'язання.

Однак, дивлячись коефіцієнт швидкої ліквідності, ми бачимо, що у 2020, 2021, 2022 роках, підприємство також не мало достатньо платіжних можливостей щодо сплати середньострокових зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами, що могло бути викликано високою долею дебіторської заборгованості за товари та послуги в структурі оборотних активів. При помірному зростанні з 0,57 до 0,63% - нормативного значення досягнуто не було. Проте при недостатності ресурсів підприємства для покриття середньої та швидкої заборгованості, підприємство має трохи більше ресурсів для покриття довгострокових зобов'язань, про що свідчить коефіцієнт поточної ліквідності

або коефіцієнт покриття. Враховуючи, що він рухається у бік нормативного значення, на сьогодні, на жаль, все ще зберігається неліквідна структура балансу.

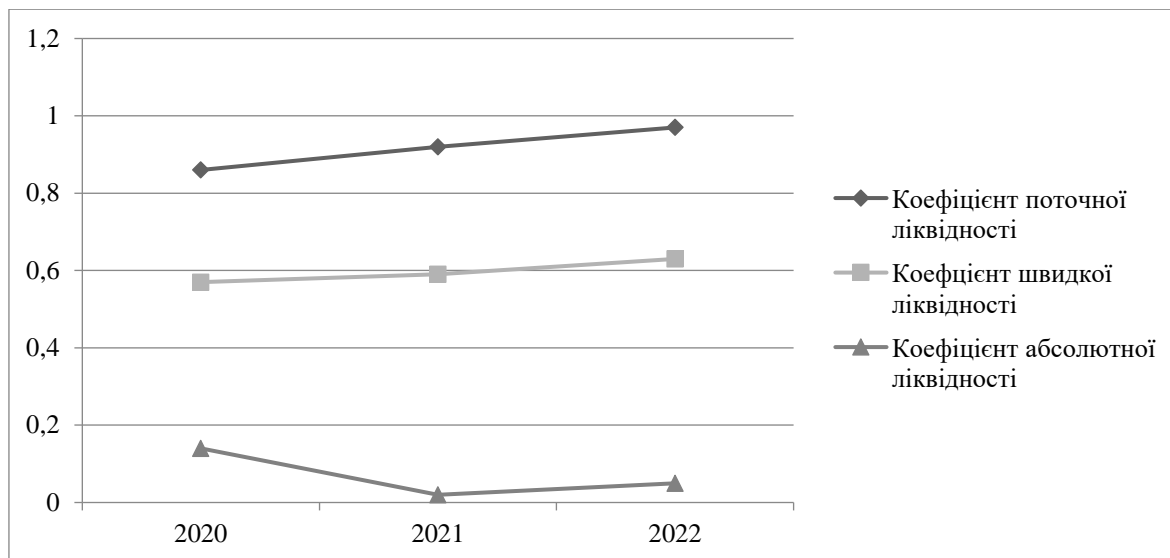

Рис. 2.6 – Динаміка зміни відносних показників ліквідності
ТОВ «Престиж Полімер» за 2020-2022 роки

Це може бути викликано великою долею наявної дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів підприємства впродовж досліджуваного періоду.

Таким чином, в результаті проведеної діагностики підприємства, є сенс замислюватися над фінансовим станом, чи не наступить ближнім часом банкрутство підприємства, враховуючи його фінансову залежність від кредиторів, незадовільну структуру балансу та досить низькі показники платоспроможності.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз фінансового-господарської діяльності ТОВ «Престиж Полімер» впродовж трьох років з 2020 по 2022 роки вказав на проблеми підприємства у незалежності від залучених коштів. Впродовж трьох

проаналізованих років частка залучений коштів в валюті балансу складає більше 90%: при позитивній динаміці зменшення показника з 95,1% до 91,8%. На це також вказує показник фінансової незалежності, який при нормативному значення 0,5 – 0,6 здобув значення на рівні 0,05 у 2020 році, 0,06 у 2021 та 0,008 у 2022 – найвищий показник за період аналізу.

Показники рентабельності підприємства також мають позитивну динаміку збільшення, проте розрахований поріг рентабельності вказав, що його було досягнуто лише у 2022 році, коли дохід підприємства перевищив нормативне для нього значення. На це також вказав показник запасу фінансової міцності, що у 2022 році вперше досяг позитивного значення.

Показники платоспроможності мають позитивну динаміку зростання. Коефіцієнт поточної ліквідності, що характеризує можливість покриття довгострокових заборгов'язань хоч і не досяг нормативного значення, але має динаміку росту. Отже значна доля дебіторської заборгованості, допомагає підприємству тримати кошти для покриття заборгов'язань в майбутньому. Коефіцієнт швидкої ліквідності є вкрай далеким від нормативного показника на рівні 1, проте також має динаміку руху від 0,57 до 0,63. А отже на підприємстві недостатньо ресурсів для покриття середньострокових заборгов'язань вчасно. Коефіцієнт абсолютної ліквідності має нестабільну динаміку і в порівнянні з нормативним значення більше 0,2 має негативний характер, у зв'язку зі зменшення показника від 0,14 до 0,05. Отже, у разі виникнення термінової заборгованості до сплати, підприємство не зможе погасити власні борги.

Проаналізоване підприємство ТОВ «Престиж Полімер ЛТД» має проблеми з його фінансовим станом. Тому найближчим часом має бути впроваджено перелік заходів, що будуть дієвим регулятором його фінансової нестабільності та неплатоспроможності. У Розділі 3 цієї кваліфікаційної роботи буде наведено шляхи покращення його фінансового стану на основі тенденцій «зелених» підходів до введення виробничої та господарської діяльності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. «Озеленення» виробничого процесу ТОВ «Престиж Полімер»

Поточні світові тенденції «зеленої» економіки викликають додаткові навантаження на підприємства щодо введення господарської діяльності та управління власними ресурсами. Для ТОВ «Престиж Полімер» питання «озеленення» діяльності є вкрай нагальним питанням, оскільки переробний вид діяльності несе за собою потребу слідування національним та світовим тенденціям екологічності виробництва.

Підприємство ТОВ «Престиж Полімер» є переробником сортованої сировини з поліетилену та поліпропілену для подальшого формування вторинних гранул, що буде використано у виробництві іншої продукції. Таким чином, своїм видом діяльності забезпечує покращення екологічного стану регіону, країни та світу в цілому. Другим джерелом доходів підприємства є реалізація первинних гранул поліетилену та поліпропілену, що імпортується з-за кордону.

Для виробничих підприємств удосконалення продукції впродовж життєвого циклу дозволяє отримати економічні переваги в майбутньому як у самому продукті виробництва, наприклад, повторне використання матеріалів, заміна небезпечної сировини; так і на ринку, а саме: удосконалене уявлення, переваги в конкурентоспроможності. На поточних умовах сьогодення, підприємства, з метою забезпечення конкурентоспроможності бізнесу, повинні покладати на себе відповідальність та зобов'язання перед державою в цілому, так і суспільством щодо покращення своїх екологічних аспектів (рис. 3.1)

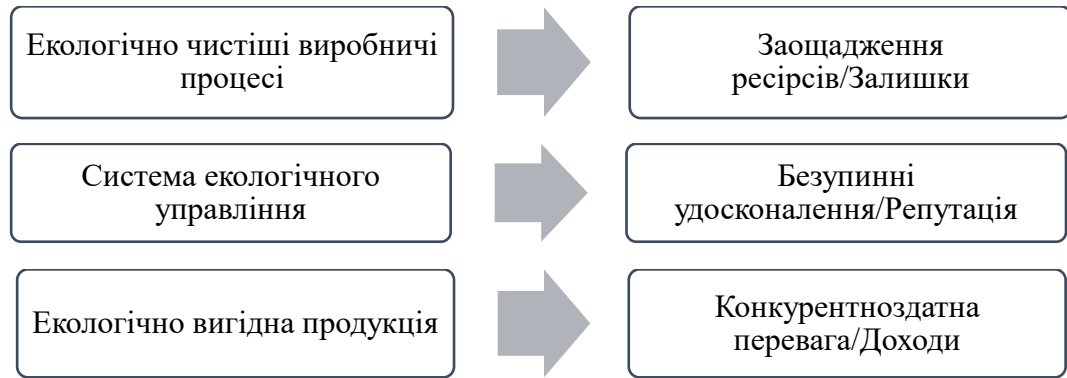

Рис.3.1 – Позитивні наслідки для підприємства в результаті введення «зеленої» бізнес-моделі [53]

Отже, в більшості своїй формування екологічної системи введення господарської діяльності несе за собою низку позитивних аспектів. Вважаємо доцільним розглядати питання «озеленення» ТОВ «Престиж Полімер» з урахуванням зазначених вище особливостей.

Для цього буде доцільно розглянути досвід передових вітчизняних виробників, що вже давно ведуть процес «озеленення» виробництва, за рахунок чого досягають позитивних як фінансових, так і іміджевих результатів.

Наприклад, підприємство ТОВ СП «Нібулон», яке є однією з найбільших національних компаній, що виробляє та експортує сільськогосподарську продукцію, таку як пшениця, ячмінь, ріпак, кукурудза, сорго, соя, соняшник та інші культури, оголосила свої наміри та принципи, пов'язані із заходами в сфері охорони довкілля, що було визначено як екологічну політику підприємства. Така заява стала основою для визначення цільових та планових екологічних показників та визначила рамки для введення діяльності. Прогресуючи, підприємство систематично розширює свою географічну присутність та розміри виробничої діяльності. У компанії налічується 22 виробничих підрозділи, розташованих у дев'яти областях України, а отже процес управління стає більш складним в результаті багатозадачності виконання.

Основною метою діяльності підприємства є виробництво конкурентоздатної продукції, яка відповідає потребам ринку та є екологічно

чистою та безпечною для споживання людиною. Ці цілі можливо досягти лише шляхом розвитку, модернізації виробництва та підвищення його рівня екологічної безпеки.

Екологічна політика підприємства націлена на забезпечення ефективного використання та відтворення природних ресурсів, таких як поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, ґрунти та інше, а також на охорону природного середовища та забезпечення екологічної безпеки виробництва.

Керівництво та персонал підприємства повністю усвідомлюють важливість та необхідність впровадження технологій з мінімальним впливом на довкілля. Всі новозбудовані об'єкти ТОВ СП «НІБУЛОН» пройшли державну екологічну експертизу, мета якої полягає в забороні реалізації проектів, що можуть створювати підвищену екологічну небезпеку. З цією метою на підприємстві постійно вивчаються виробничі процеси для оцінки їх впливу на природне середовище та впровадження сучасних екологічно безпечних технологій.

З метою досягнення власних цілей підприємством було вжито великий перелік заходів. Розглянемо деякі з них, які, на нашу думку, можуть бути використані у бізнес-моделі ТОВ «Престиж Полімер»:

По-перше, для транспортування зернових вантажів було прийнято забезпечити основну частину логістики через водний транспорт для зменшення вантажопотоку по автомагістралям, що призведе до зменшення викидів парникових газів в атмосферу. Для ТОВ «Престиж Полімер» такий варіант також є доволі можливим, оскільки первинні гранули поліетилену та поліпропілену, що надалі реалізуються на внутрішньому ринку, імпортуються з-за кордону, а отже може бути доставлений по морю. Однак, такий метод збереження екології є можливим виключно після завершення війни, адже зараз через збройну агресію Росії порти є закритими, а ризики, щодо втрати вантажу – максимально високі. Саме тому, єдиним можливим шляхом отримання імпортової сировини залишаються автомагістралі, що взагалі не відповідає принципам «озеленення» підприємства. Сподіваємось, що й такі поставки не стануть неможливим, через

закриття кордонів сусідньою Польщею, адже тоді варіанті отримати велику кількість матеріалів з-за кордону стане доволі проблематичним.

Другим напрямом екологічної політики ТОВ СП «Нібулон» став захист водних ресурсів від забруднення. Було здійснено перехід на використання безфосфатних мийних засобів; застосовано технології найвищого світового рівня для очищення господарсько-побутових і дощових стічних вод; додержано режим санітарної охорони підземних вод, що використовуються для водопостачання.

Враховуючи технологічний процес підприємства ТОВ «Престиж Полімер» доцільно розглянути захист водних ресурсів як один з ключових напрямків.

Рис. 3.2 – Технологічний процес ТОВ «Престиж Полімер»

Як зазначено вище, одним з головних етапів технологічного процесу є миття сировини, перед її подальшою обробкою. На досвіді ТОВ СП «Нібулон» було б доцільним використання безфосфатних мийних засобів, впровадження яких дало б змогу на очищення води, що могла бути використана повторно на іншому циклі виробництва. Для досягнення такої цілі необхідно додатково встановити очисні фільтри, проте такі зміни допоможуть досягти зменшення використання чистої води та, як результат, фінансових витрат підприємства.

Також, у дощову пору року є доцільним збирання дощової води, що також може бути використана в технологічному процесі. Для цього необхідно

встановлення додаткового обладнання та резервуару для зберігання. Його може бути встановлено поряд з існуючою свердловиною на території підприємства, що надасть змогу знизити витрати для підключення в систему.

Іншим не менш важливим питанням залишається збереження безпечності використання свердловини та підземних вод. Адже просочення забрудненої води, в результаті діяльності, ставить під загрозу не тільки екологічну безпеку території, а й становить величезні витрати для підприємства, з метою подолання наслідків забруднення.

Як ми бачимо, екологічна політика ТОВ СП «Нібулон» спрямована на досягнення більш чистого виробництва. Більш чисте виробництво (БЧВ) – це комплексна стратегія екологічної профілактики, яка постійно впроваджується у виробничих процесах. Вона використовується як при виготовленні продукції, так і при наданні послуг, з метою підвищення економічної ефективності виробництва, зменшення виробничих ризиків для персоналу та зниження впливу на навколишнє середовище.

Загалом, концепція БЧВ передбачає зменшення використання сировини, матеріалів, води та енергії, відмову від використання високотоксичних речовин (заміна їх більш безпечними аналогами) та скорочення обсягів всіх викидів і відходів підприємств.

У виробництві БЧВ сприяє зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище протягом усього життєвого циклу продукції, тоді як у наданні послуг вона характеризується застосуванням ефективного екологічного управління під час розроблення та надання послуг.

Впровадження БЧВ для підприємств пов'язане із зростанням економічної ефективності виробничих процесів, поліпшенням екологічних показників та збільшенням конкурентоспроможності.

Основними практичними інструментами БЧВ є:

- ефективне господарювання (експлуатація);
- заміна матеріалів у виробничих процесах;

- покращення контролю над виробничими процесами;
- оновлення виробничого обладнання;
- зміна технології виробництва;
- відновлення/повторне використання відходів у виробничих процесах;
- використання корисних побічних продуктів;
- удосконалення кінцевого продукту для зменшення його екологічного впливу під час або після його використання (утилізації).

Ще один гарним вітчизняним прикладом побудови більш чистого виробництва можна назвати ПАТ «Дніпропетровський завод металоконструкцій ім. І.В. Бабушкіна», що належить до холдингу «Укрстальконструкція» та спеціалізується на виробництві високоякісних зварних сталевих конструкцій для металургійного, енергетичного та будівельного секторів [54]. Оскільки галузь металообробки є однією з найбільш енергоємних, компанія виявляє великий інтерес до пошуку шляхів підвищення енергоефективності свого виробництва.

Участь у демонстраційному проекті з впровадження методології БЧВ дала підприємству можливість практично перевірити її переваги. Оцінка результатів стала підґрунтям для прийняття кількох управлінських рішень, спрямованих на збереження ресурсів. Експерти та команда підприємства спільно розробили 18 заходів з метою зменшення споживання енергії, води, матеріалів і обсягів утворення шкідливих викидів та відходів. Загальний економічний вигравш від реалізації цих заходів становить 94 000 євро на рік. Більшість опцій можна впровадити без значних інвестицій, а їх окупність оцінюється на рівні близько 1 року. Серед опцій з високим вартісним потенціалом розглядається термомодернізація будівель, яка окупається близько 5 років.

ПАТ «Дніпропетровський завод металоконструкцій ім. І.В. Бабушкіна» має успішну і довгу історію. Здійснена ефективна оцінка його виробництва за сучасними методиками служить цінною основою для розуміння його рівня ефективності, продуктивності та екологічної стійкості, а також визначення цілей для подальшого розвитку.

Сформуємо профіль компанії, що дасть змогу зобразити продуктивність ресурсів та інтенсивність забруднення у вигляді зміни в % порівняно з їх вихідними значеннями.

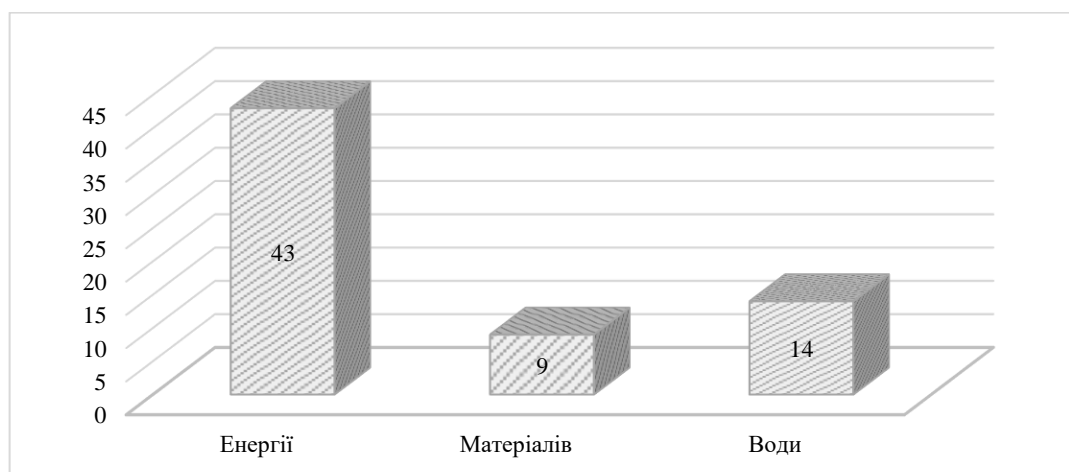

Рис. 3.3 – Зміна продуктивності ресурсів, %

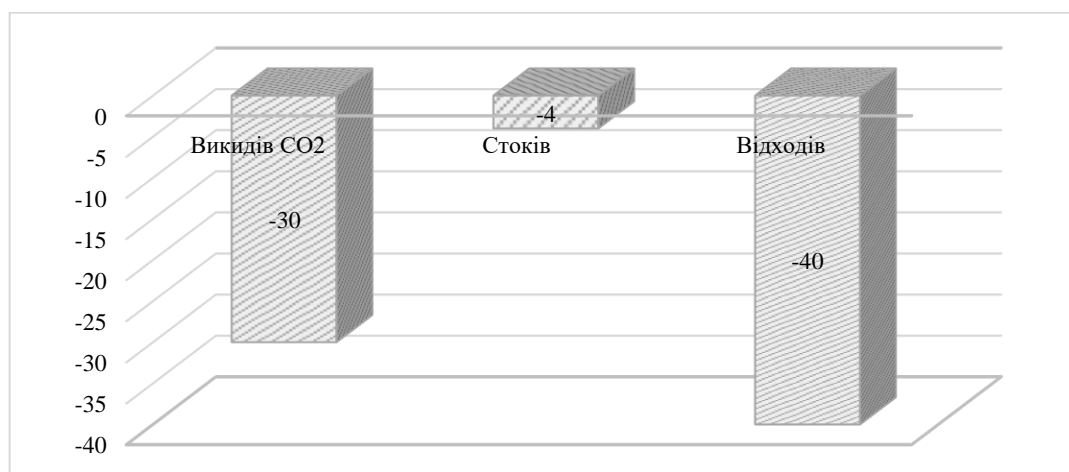

Рис. 3.4 – Зміна інтенсивності забруднень, %

Таких позитивних зрушень було досягнуто завдяки певному переліку опцій, що понесуть за собою не тільки ефективні зміни у веденні господарської діяльності, а й знизять фінансові витрати в майбутньому за рахунок впровадження інвестиційних рішень [54].

Таблиця 3.1 – Основні опції для досягнення більш чистого виробництва на прикладі ПАТ «Дніпропетровський завод металоконструкцій ім. І.В. Бабушкіна»

Основні опції	Переваги			
	Економічні		Використання ресурсів	Скорочення забруднень
	Інвестиції (євро)	Збереження (євро/рік)	Зменшення використання енергії, води і/чи матеріалів (за рік)	Зменшення утворення стоків, викидів і/чи відходів (за рік)
<p>1. Енергоменеджмент</p> <ul style="list-style-type: none"> •Компенсація реактивної потужності •Виведення ненавантажених трансформаторів •Заміна пневмоінструменту електричним •Заміна ламп в системі освітлення •Утеплення адміністративної будівлі 	112 240	53 480	1 295 020 кВт* год енергії	1 030 т CO ₂ - екв. викидів в атмосферу
<p>2. Водний менеджмент</p> <ul style="list-style-type: none"> • Збір дощової води для поливу території та зелених насаджень 	210	460	2 000 м ³ води	
<p>3. Управління матеріалами</p> <ul style="list-style-type: none"> •Використання фарб, які не потребують попередньої дробоструменевої обробки поверхонь •Запобігання утворенню відходів металу 	14 130	39 730	175 т матеріалів 158 400 кВт*год енергії	158 т відходів 209 т CO ₂ - екв. викидів в атмосферу
Всього по ВСІМ опціям	126 580	93 670		

Отже, впровадження екологічної політики на основі більш чистого виробництва несе в собі велику кількість позитивних аспектів. Важливо сказати, що такі дії зазвичай супроводжуються залученням інвестицій або вкладанням власних коштів, проте результати збереження фінансових ресурсів в майбутніх періодах зазвичай перевищують першочергові вкладення, а отже дозволяють отримати не тільки іміджеву вигоду, а й досягти покращення фінансового стану за рахунок зниження видатків.

3.2. Економіка замкнутого циклу виробництва як метод покращення операційної ефективності бізнесу

Економіка замкнутого циклу виробництва або циркулярна економіка – система бізнес-моделей, що передбачає повторне використання ресурсів з ціллю досягнення сталого розвитку за умови збереження довкілля, підвищення економічного зростання та соціальної справедливості для існуючих та майбутніх поколінь.

Перш за все, дослідження циркулярної економіки фокусується на повторному використанні сировини та продукції, які залишаються в обігу якнайдовше. Це сприяє зростанню їхньої цінності та призводить до зменшення видобутку природних ресурсів, обмеження виробничих відходів та використання вже створених матеріалів. Циркулярна економіка розглядається як система відновлення, де мінімізуються витрати ресурсів, викиди та енергійні втрати завдяки закриттю та скороченню матеріальних і енергетичних циклів. Іншим підходом є розгляд циркулярної економіки як стратегії зменшення споживання вихідних матеріалів і випуску відходів через закриття економічних та екологічних петель потоків ресурсів [55]. Важливо зазначити, що реалізація циркулярної економіки може відбуватися на різних рівнях, проте основні риси циркулярної економіки є характерними для кожної регіональної чи міської системи. Особлива увага акцентується на тому, що циркулярна економіка, в контексті формування циркулярної електронної мережі, є ефективним рішенням для подолання глобального марнотратства. Таким чином, термін "циркулярність" визначає ефективне використання та переробку ресурсів, матеріалів та продуктів у замкнутих циклах. Модель циркулярної економіки виступає як інноваційна платформа, сприяючи сталому розвитку через перехід від лінійної моделі споживання та утилізації (take-make-dispose) (рис 3.5) до моделі, де термін служби продуктів максимально подовжений, природні ресурси використовуються повторно, а матеріали та відходи мінімізуються.

Рис. 3.5 – Лінійна модель економіки виробництва

Циркулярний підхід ґрунтується на принципі 3-R [56]:

- Зменшення (Reduce): зменшення використання ресурсів та надання переваги використанню відновлюваних матеріалів.

- Повторне використання (Reuse): максимально ефективне використання продуктів, щоб продовжувати їхній термін служби.

- Вторинна переробка (Recycle): відновлення побічних продуктів та відходів з метою їх подальшого використання в економіці. Іншими словами три цикли циркулярної економіки включає в себе: замикання ресурсних циклів, що визначається порівняно традиційною економічною системою; уповільнення циклів ресурсів і потоків матеріалів, забезпечуючи подовження та посилення використання продуктів для збереження їхньої цінності та вартості з часом; звуження ресурсних циклів за рахунок ефективнішого використання матеріалів, ресурсів і продуктів у лінійній системі.

Після представлення принципів циркулярної економіки Всесвітнім економічним форумом у 2018 році, було запропоновано більш широкую модель, що зараз набуває все більшого поширення – модель 10R. Ця модель включає такі принципи [55]:

1. Refuse (Відмова): відмова виробляти продукт за "екологічно небезпечною" технологією та пропозиція іншого, більш екологічного продукту.

2. Rethink (Переосмислення): переосмислення напрямків використання продукту, його обмін або спільне використання.

3. Repair (Ремонт): технічне обслуговування та виправлення дефектного виробу з подальшим його використанням.

4. Refurbish (Відновлення): відновлення старого продукту для подальшого споживання.

5. Remanufacture (Повторна обробка): повторна обробка та використання частин старого виробу у новому продукті.

6. Repurpose (Переорієнтація): переорієнтація частин старого виробу у новому продукті на інше призначення.

7. Recover (Відновлення): спалювання матеріалів із відновленням енергії, втраченої на їх виробництво.

Модель 10R виявляється менш ресурсозатратною порівняно з 3R моделлю, але вона є досить складною і вимагає чіткого вибору сировини ще на етапі дизайну та під час проектування.

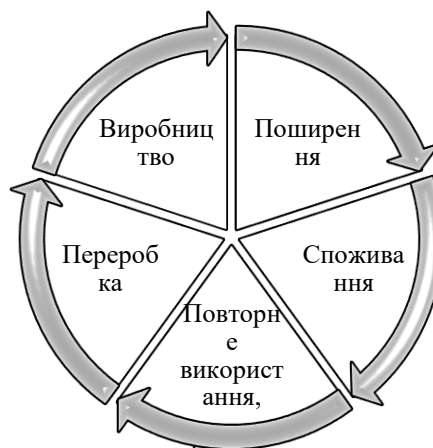

Рис. 3.6 – Модель циркулярної економіки виробництва

Розуміючи потребу переходу Європейського Союзу до циркулярної моделі, у березні 2020 року було прийнято «Новий план дій щодо економіки замкнутого циклу» (SEAP), що став одним з ключових блоків Європейської зеленої угоди – ініціативи, покликаної перетворити Європу на перший вуглецево-нейтральний континент до 2050 року.

Такий перехід обумовлено можливістю зменшення тиску на природні ресурси, забезпечення стійкого зростання економіки в цілому та її суб'єктів господарювання, а також стане поштовхом до створення нових робочих місць та

умов для досягнення цілей щодо відносної кліматичної нейтральності до 2050 року.

Згідно зазначеного плану було визначено сім основоположних напрямків формування циклічного виробництва (рис. 3.7).

Підприємство ТОВ «Престиж Полімер» є досить позитивним представником циркулярної економіки на ринку України. По-перше, підприємство займається переробним видом діяльності – отримана вторинна сировина активно використовується для виробництва нових товарів, що можуть бути виготовлені на «нестерильних» умовах.

Таке введення діяльності підприємства є поєднанням двох основоположних принципів циркулярної економіки – повторне використання у виробництві та переробка. Тобто, вживані продукти, компоненти або відходи одного бізнесу стають основою/сировиною для іншого.

Тобто, постачальниками сировини для ТОВ «Престиж Полімер» є підприємства та ФОПи, що у своїх діяльності отримують поліетиленові та поліпропіленові вироби як відходи для утилізації в результаті господарської діяльності. Надалі відбувається процес переробки сировини підприємством ТОВ «Престиж Полімер», що створює для підприємства можливість введення виробничої діяльності та формування вторинних гранул, що надалі реалізуються на внутрішньому ринку держави для створення іншими підприємствами нової продукції. Отже, зберігається основний принцип «циркулярності» – повторне використання товару у виробництві.

По-друге, ТОВ «Престиж Полімер» знаходиться у пошуку такого виробничого процесу, при якому відсутні будь-які залишки, що потребують утилізації. На сьогоднішній день, в результаті виробничої діяльності виникають залишки сировини або відходи, що не можуть бути використані для ефективних та якісних відносин з постійними клієнтами. Однак, пошук нових, подекуди більш дешевих ринків, дозволяє підприємству позбутися відходів за принципом зеленості – запустити їх у подальший процес виробництва.

Загальні напрями дії СЕАР

- сприяння встановленню більш довгого терміну служби товарів;
- збільшення рівнів повторного використання та переробки;
- сприяння застосуванню екомаркування та полегшенню пошуку джерел походження сировини;
- покращення збору даних та їх гармонізації.

Електроніка та інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)

- запровадження ініціативи для циркулярної електроніки з метою подовження строків служби товарів;
- застосування додаткових регуляторних заходів для електроніки та ІКТ, включаючи мобільні телефони, планшети та ноутбуки;
- встановлення пріоритету "право на ремонт";
- створення в ЄС схеми оборотності або повернення старих мобільних телефонів, планшетів і зарядних пристроїв;
- перегляд рекомендацій ЄС щодо небезпечних речовин.

Батареї та транспортні засоби

- створення привилієгій щодо вмісту вторинної сировини та вжиття заходів стосовно рівня показників збору та переробки для батарей усіх типів, забезпечення відновлення цінних матеріалів та надання рекомендацій споживачам товарів;
- поступове усунення використання батарей, що не мають можливості до передзарядження;
- створення вимог до стійкості та прозорості для батарей;
- забезпечення застосування етичних принципів видобутку сировини та безпеки постачання.

Упаковка

- перегляд Директиви 94/62/ЄС для посилення обов'язкових вимог пакування;
- скорочення надмірного пакування та відходів упаковок, в тому числі шляхом встановлення цілей а інших заходів щодо запобігання утворенню відходів;
- сприяння створенню нових дизайнів пакування для покращення показників повторного використання та відновлення упаковки;
- зниження складності макувальних матеріалів.

Пластик

- посилення Європейської стратегії для пластику в циркулярній економіці шляхом визначення істотних вимог до пакування;
- забезпечення використання біопластику та його маркування;
- забезпечення використання процедур вимірювання випущеного мікропластику;
- дослідження використання біологічного розкладного та придатного до компостування пластику;
- забезпечення впровадження Директиви про одноразові та пластикові вироби.

Текстиль

- надання можливості підприємствам використовувати екологічно чистий текстиль;
- ініціювання та підтримка моделей "продукт-як послуга, циркулярних матеріалів та виробничих процесів;
- забезпечення сортування та переробки текстилю.

Будівництво та будівлі

- використання рівнів європейської системи сталості будівництва для інтеграції оцінки життєвого циклу в публічних закупівлях та системи сталого фінансування ЄС;
- дослідження доцільності встановлення цілей скорочення викидів вуглецю та потенціалу зберігання вуглецю;
- перегляд цілей віновлення матеріалів будівництва та зниження ущільнення ґрунтів.

Рис. 3.7 – Основні напрями та галузі дії нового плану дій щодо економіки замкнутого циклу (СЕАР) [55]

Однак, на нашу думку в питанні переходу на «зелену» модель економіки немає меж і підприємство ТОВ «Престиж Полімер» може розглянути нові для себе шляхи трансформації. На рис. 3.7 наведено одну важливу складову, що потребує нових рішень, а саме – упаковка. Первинні та вторинні гранули поліетилену та поліпропілену транспортуються у мішках, що виготовлені із вузьких поліпропіленових стрічок тісного плетіння. А отже, вони не відповідають «зеленим» принципам пакування. Після доставки продукції до клієнта ми не знаємо подальшу долю упаковки, оскільки в більшості своїх, клієнти ТОВ «Престиж Полімер» не є переробниками, вони виключно виробники своєї власної продукції, а отже навряд чи переймаються замкнутим циклом виробництва. Ми пропонуємо у таких випадках налагодити зв'язки з клієнтами, щоб отримувати назад власну упаковку, для подальшого використання за двома методами:

- повторне використання.

Такий метод є припустимим, бо готова продукція – вторинні гранули, не потребують «стерильних» умов зберігання та транспортування, тому можуть бути використанні повторно, за умови збереження своїх властивостей та зовнішнього вигляду, що не поставить під загрозу імідж компанії.

- Використання упаковки в процесі переробки.

Оскільки склад мішків, що використовується підприємством повністю відповідає складу, що може бути трансформований виробничими потужностями на нову сировину, вважаємо доцільним використовувати їх для власної діяльності. Тим самим, забезпечивши замкнутий цикл виробництва на усіх етапах діяльності.

При цьому, логістика може працювати у двосторонньому форматі: ціннісні матеріали можна повертати у виробництво після того, як вони було використані клієнтами. Таким чином, зменшується час на транспортування сировини зі сторони в сторону, що дозволяє знизити викиди CO₂ від неекологічного габаритного транспорту [57].

Перехід до циркулярної моделі економіки дозволяє налагодити не тільки успішні зв'язки між бізнесом, а й може стати платформою для об'єднання спільних зусиль уряду, бізнесу та населення (табл.3.2) [58]

Таблиця 3.2 – Наслідки розширення циркулярної економіки для ЄС та торговельних партнерів

ЄС та партнери	Досягнення кліматичної нейтральності до 2050 р. та відокремлення економічного зростання від використання ресурсів, забезпечуючи при цьому довгострокову конкурентоспроможність ЄС та партнерів
	Використання явного і латентного потенціалу для економічного зростання, поява нових ринків, створення нових робочих місць; індустрія 4.0 та динамічний технологічний розвиток
	Прискорення циркулярності економіки, дематеріалізація економіки та зменшення залежності Європи від сировини
Бізнес	Прогресивний і незворотній перехід до сталої економічної системи, імплементація нової промислової стратегії ЄС
	Створення нових бізнес-моделей і послуг, стійких продуктів, трансформація моделі споживання таким чином, щоб не утворювались відходи
	Інноваційні моделі, що базуються на більш тісних стосунках із клієнтами, масовій адаптації, економіці обміну та спільної роботи, цифрових технологій
	Моделі замкнутого циклу підвищують прибутковість, захищають від коливань цін на ресурси
	Ключові ланцюжки створення вартості продукту є пріоритетними
Населення	Добре функціонуючий внутрішній ринок високоякісної вторинної сировини
	Забезпечення високоякісними, функціональними та безпечними продуктами, які є ефективнішими, доступнішими та екологічно безпечними
	Отримані продукти служать довше та призначення для повторного використання, ремонту та високоякісної переробки, а також абсолютно нового спектру екологічно чистих послуг, моделі «продукт як послуга» та цифрові рішення забезпечать кращу якість життя
	Адаптація до нової моделі циркулярної економіки, освоєння інноваційних професій, вдосконалення знань та навичок

Отже, циркулярна економіка – один зі шляхів отримання вигоди для усіх суб'єктів економічних відносин. Тому її впровадження є невід'ємним аспектом переходу до «зеленої» економіки. Для підприємств виробничого характеру, замкнутий цикл виробництва може стати одним з додаткових джерел отримання доходів, адже використання відходів у подальшому процесі виробництва скорочує видатки на утилізацію та дозволяє отримати новий продукт при меншому використанні початкової сировини.

3.3. Моделювання підвищення прибутку підприємства при зміні структури продажів підприємства

Як ми зазначали в пункті 3.1 цього розділу, джерелами доходів підприємства ТОВ «Престиж Полімер» є реалізація первинних гранул поліетилену та поліпропілену, що імпортуються з-за кордону, та реалізація вторинних перероблених гранул поліетилену та поліпропілену, що використовуються клієнтами-виробниками для виготовлення товарів на «нестерильних» умовах.

За результатами 2022 року, джерела доходів підприємства ТОВ «Престиж Полімер» складають 80% від продажу первинних гранул поліетилену та поліпропілену та 20% вторинних гранул.

Проте, з урахуванням «зеленої» спрямованості введення бізнесу нашого підприємства та метою підвищення прибутковості підприємства вважаємо доцільним переглянути структуру доходів підприємства на 60% та 40% первинних та вторинних гранул відповідно, що дозволить впродовж 5 років реалізації проекту підвищити прибуток на 15% порівняно з початковим значенням на кінець 2022 року.

Така структура, на нашу думку, буде найбільш оптимальною, оскільки поточні обсяги реалізації та встановленні на ринку ціни на первинні гранули поліетилену та поліпропілену дозволяють отримувати максимальну фінансову вигоду.

При такій зміні структури доходів важливо не забувати про максимізацію основної мети будь-якого підприємства – отримання прибутку. Вважаємо, що для підприємства буде можливим досягти зростання чистого прибутку на 10% при зміні структури отримання доходів на 60% та 40% від первинних та вторинних гранул поліетилену та поліпропілену відповідно.

Для цього вважаємо доцільним, в поточну бізнес-модель нашого підприємства, додати заходи на встановлення додаткових точок прийому

сировини від населення міста Дніпро. Таке інвестиційне рішення дозволить додатково отримати сировину для подальшої переробки, сформує позитивний імідж компанії та стане одним з кроків для формування активної маркетингової стратегії.

Тоді, згідно вище зазначених тез, метою даного проекту є забезпечення збільшення прибутку підприємства мінімум на 20% через збільшення обсягів продажу на 20% клієнтів-покупців гранул (первинних та вторинних) протягом 5 роки та покращення екологічного стану міста через формування культури заохочувальних зборів сортованої продукції через 2 додатково встановленні точки прийому.

Розуміючи складність введення господарської діяльності, ми провели повний аналіз підприємства на основі моделі Canvas (Додаток Ж) та розглянули основні кроки для переходу від базової пропозиції до проектного стану.

1. Отримання сировини від населення.

Для цього необхідно сформувати мережу точок прийому сортованої сировини, побудувати зв'язки з торговими мережами, що допоможуть забезпечити прийом та транспортування отриманої сировини. Наступним кроком має стати створення реклами орієнтованої для фізичних осіб. Тут позитивним досвідом є торгова мережа магазинів АТБ, що здійснює збір використаних батарейок. Побудова тісний взаємозв'язків з такими титанами ринку допоможе активно просувати наш «зелений» проект на ширші ринки. Додатковим кроком має стати встановлення додаткових контейнерів для сортованого сміття на прилеглих до виробництва територіях. Та, як результат, створення пункту сортування на території виробництва. Географічне розташування виробничих потужностей та цехів дозволяє встановити такі точки через великий автомобільний потік, що дозволить привернути значну увагу населення.

2. Формування активної маркетингової стратегії.

Перш за все, має відбутись активізація сайту, в тому числі за допомогою Google Analytics. Аналіз існуючого сайту показав, що при формуванні запиту на суміжну продукції алгоритми Google не пропонують користувачу сайт ТОВ «Престиж Полімер», а отже фінансові витрати та інші ресурси, спрямовані на створення сайту були марними.

Доцільним кроком вважаємо створення соціальної сторінки на Facebook, як одне з джерел презентація власної продукції. На нашу думку, при незначних витратах, можливо досягти значного просування профілю компанії для пошуку нових ринків, постачальників та клієнтів. Як результат вище вказаного, має відбутись залучення спеціалістів та інструментів для просування в соціальних мережах. На сьогодні, для успішного введення бізнесу необхідні активні соціальні мережі, що сформуєть позитивний профіль компанії та допоможе клієнту при менших ресурсних затратах отримати мінімальний аналіз конкурентної переваги підприємства на ринку.

Наприклад, на основі отриманої інформації від керівництва ТОВ «Престиж Полімер» та власного аналізу ринку в соціальних мережах, ми визначили конкуренту перевагу нашого підприємства та основних конкурентів.

Таблиця 3.3 – Основі конкуренти ТОВ «Престиж Полімер»

№	Назва конкурента	Ключовий	Прямий
1	ТОВ «Гранд Полімер» ЛТД – м. Дніпро – первинні гранули	+	
2	ТОВ «УКРВТОРСНАБ»; м. Дніпро – вторинні гранули + переробка	+	
3	ТОВ «Екопласт +» – м. Харків – переробник		+
4	ПП «Вторпласт» – м. Львів – переробник		+

Таблиця 3.4 – Основні параметри визначення оцінки КП

Параметр	Значення
Універсальність/асортимент	Можливість закупівлі первинної та вторинної сировини одночасно
Логістика	Наявність усіх можливих видів доставки
Пакування	Фасування в різних об'ємах

Продовження табл. 3.4

Застосування	Можливість застосування сировини у багатьох сферах виробництва
Тестування	Можливість отримання зразків для тестування продукції
Виготовлення продукції	Можливість надання не тільки сировини, а й продукції з неї

На основі зазначених вище таблиць здійснено підрахунок КП для ТОВ «Престиж Полімер» та визначених конкурентів (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Визначена конкурента перевага ТОВ «Престиж Полімер» та його конкурентів

№	Конкурентна перевага	КП нашого продукту	КП К1	КП К2	КП К3	КП К4
1	Універсальність/асортимент	3	1	2	2	2
2	Логістика	3	3	3	3	2
3	Пакування	3	3	1	1	1
4	Застосування	3	3	2	2	2
5	Тестування	3	3	3	1	1
6	Виготовлення продукції	1	1	1	3	1
	Сукупний бал	16	14	12	12	9

Отже, серед основних переваг аналізованого підприємства є універсальність асортименту – наявність первинних та вторинних гранул, та варіантність пакування для вторинних гранул. А саме, підприємство ТОВ «Престиж Полімер» пропонує варіантність вибору серед об'ємів мішків в які може бути упаковано готову продукцію. Це дозволяє клієнтами формувати свої замовлення так, щоб не створювати зайві залишки на складах.

3. Управління залишками на складі.

Основними діями тут мають стати інвентаризація запасів на складі; реалізація залишків готової продукції; залучення наявної сировини в процесі виробництва.

На сьогодні існує проблема формування залишків як сировини, так і готової продукції на складах, що здійснює додаткове навантаження на фінанси підприємства, через потребу зберігання, обліку та створення умов для зберігання. Управління залишками дозволить ефективно використовувати наявні

ресурси у виробництві та отримувати найбільш можливу вигоду від введення діяльності.

4. Планування бюджетування закупівель та продажів.

Вище зазначена проблема додаткових залишків обумовлена саме відсутністю неналежного розрахунку потреби в сировині, постійних залишків готової продукції на складі та відсутністю якісних зв'язків двох підрозділів, що здійснюють закупку сировини та реалізацію власної продукції. Подолання зазначених проблем дозволить ефективно використовувати наявні ресурси та зменшити видатки на зберігання неправильно сформованих залишків.

Подолання існуючих проблем та додаткові заходи на «озеленення» діяльності несуть в собі як інвестиційні, так і поточні витрати.

До інвестиційний віднесемо створення точок прийому сировини для переробки (на перших етапах – 2 шт) та створення додаткових сторінок в соціальних мережах – 30 тис. грн. та 5 тис. грн відповідно. Поточні витрати включають в себе щомісячне обслуговування точок прийому сировини – 17 тис. грн; ведення соціальних мереж – 3700 грн/місяць; технічна підтримка сайту – 10 тис. грн/місяць.

Зазначені заходи, на нашу думку, допомагають сформувати не тільки «зелену» політику введення бізнесу, а й подолати давно існуючі проблеми підприємства. Важливо розуміти, що перехід до «зелених» підходів не здатен забезпечити покращення фінансового стану, якщо не вирішувати проблеми введення діяльності, що виникають на різних етапах виробництва. Тому з метою зростання прибутку доцільно розглядати усі можливі напрямки покращення фінансового стану, що дозволять дійти поставленої мети. В свою чергу, «озеленення» виробництва та зміна структури доходів з урахування зазначеної тенденції є позитивним іміджевим кроком та дозволить в майбутньому підприємству ТОВ «Престиж Полімер» використовувати позитивні аспекти державної підтримки для підприємств, що переходять на «зелені» бізнес-моделі.

Висновки до розділу 3

Формування «зеленого» виробництва та перехід до циркулярної економіки є основними підходами для ТОВ «Престиж Полімер» на шляху формування до «зеленої» бізнес-моделі. Така стратегія допоможе перейти від лінійного до замкнутого циклу виробництва, що стане основою для підвищення доходів підприємства в результаті формування нової продукції, пошуку нових ринків, а також зниженню витрат на утилізація відходів підприємства. Нами змодельована модель підвищення прибутку підприємства на основі зміни структури продажів, що буде досягнуто в результаті збільшення переробки сировини на вторинні гранули поліетилену та поліпропілену. Поштовхом для збільшення обсягів переробки має стати встановлення 2 точок прийому сировини від населення на основі заохочувальних зборів, що допоможе покращити екологічну структуру регіону та отримати необхідну сировину при нижчих затратах. Перехід до «зеленої» моделі має відбуватися з урахуванням подолання проблем, що виникли при існуючих зараз стратегіях виробництва. Ефективність запропонованих заходів буде розраховано в розділі 4 цієї кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 4
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАПРОПОНОВАНИХ
ЗАХОДІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ
ТОВ «ПРЕСТИЖ ПОЛІМЕР»

4.1. Розрахунок ефективності застосування запропонованих управлінських рішень для ТОВ «Престиж Полімер»

У новаторських рішень для будь-якого підприємства, головне оцінити ризики для впровадження та прорахувати ефективність майбутніх дій. Адже теоретичний підхід до проблеми може здаватися гарної можливістю для покращення фінансового стану підприємства, однак витрати, що будуть здійсненні на вжиття заходів, можуть бути не доцільними, якщо мета проекту не буде досягнута. Тому пропонуємо здійснити розрахунок ефективності застосування запропонованих управлінських рішень у п 3.3. розділу 3 цієї кваліфікаційної роботи.

Розпочнемо зі зміни доходів підприємства за поточними та очікуваними результатами. При зростанні обсягів продажів та, як результат, доходів підприємства при зміні структури доходів з 80% первинних гранул та 20% - вторинних гранул (рис. 4.1) на 60% первинних та відповідно 20% вторинних (рис.4.2).

Зміна структури має супроводжуватись зростанням обсягів реалізації, адже впровадження нового підходу до отримання сировини: встановлення точок прийому сировини від населення має стати дієвим джерелом отримання доходів та, як результат, збільшенням обсягів переробки.

За результатами першого року впровадження змін структури продажів та обсягів реалізації будемо мати наступні показники (табл. 4.1).

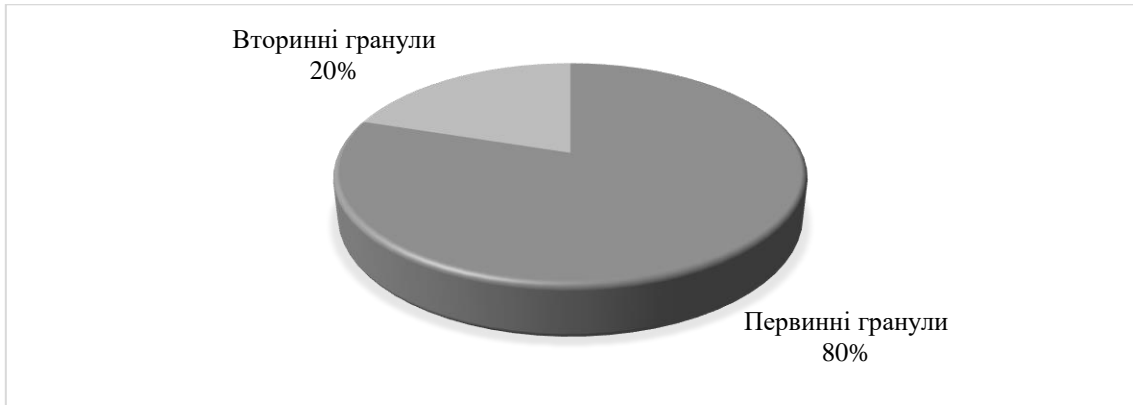

Рис.4.1 – Поточна структура доходів ТОВ «Престиж Полімер» за результатами 2022 року

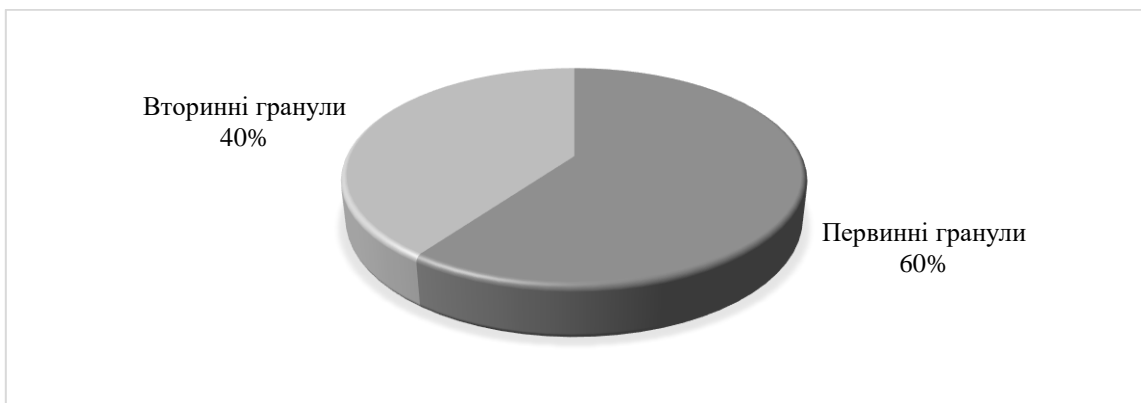

Рис. 4.2– Потенційна структура доходів ТОВ «Престиж Полімер» за результатами 1 року після впровадження відповідних заходів

Таблиця 4.1 – Динаміка зміни доходів підприємства внаслідок зміни їх структури за результатами 1 року

Стаття доходів	Поточні результати, тис. грн	Частка статті в загальних доходах, %	Очікувані показники 1 року впровадження змін, тис. грн	Частка статті в загальних доходах, %
Первинна гранула	234 166	80%	212 944,8	60%
ПВД	23 416,6	8%	53 236,19	15%
ПНД	14 635,4	5%	42 588,96	12%
Вторинна гранула стрейч	11 708,3	4%	24 935,76	7%
Кольорова гранула	2 927,08	1%	7 098,16	2%
Пластівці	5 854,16	2%	14 196,32	4%
Загальний дохід	292 708		354 908	

Згідно зазначеної табл. 4.1 загальний дохід підприємства на кінець першого року впровадження змін має зрости приблизно на 21%.

Для оцінки інших важливих показників, важливо врахувати фінансовий план підприємства впродовж першого року реалізації проекту.

Важливою частиною фінансового плану на майбутній рік є погашення короткострокового банківського кредиту. Згідно інформації, отриманої від підприємства, поточна заборгованість (тіло кредиту) на жовтень 2023 року складає 22 800 тис. грн. Порівняно з кінцем 2022 року заборгованість по кредиту не була погашено вчасно, згідно графіків платежів. Зараз кредит є пролонгованим. Згідно графіку платежів погашення основної суми боргу та відсотків за користування кредитом погашення має відбутись до грудня 2024 року. Ставка фінансування за кредитом складає 22,46% річних за ефективною ставкою відсотка.

Тоді, графік платежів погашення тіла кредиту та відсотків буде виглядати так (табл. 4.2):

Таблиця 4.2 – Графік погашення кредиту та відсотків по кредиту

	Січ 24	Лют 24	Бер 24	Квіт 24	Трав 24	Черв 24	Лип 24	Сер 24	Вер 24	Жовт 24	Лист 24	Груд 24	1-ий рік
Надходження короткострокових позик	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Повернення короткострокового кредиту	500	500	0	500	1000	1000	1000	6100	6100	0	6100	0	22800
Повернення відсотків за користування кредитом	427	417	408	408	399	380	361	343	228	114	114	0	3599

Таблиця 4.3 – Звіт про прибуток за результатами першого року реалізації проекту

Продажі	Січ 24	Лют 24	Бер 24	Квіт 24	Трав 24	Черв 24	Лип 24	Сер 24	Вер 24	Жовт 24	Лист 24	Груд 24	1-ий рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Первинна гранула	19 143	12 294	18 792	19 846	18 967	18 441	13 523	17 562	18 616	18 441	18 792	18 528	212 945
ПВД	4 786	3 073	4 698	4 961	4 742	4 610	3 381	4 391	4 654	4 610	4 698	4 632	53 236
ПНД	3 829	2 459	3 758	3 969	3 793	3 688	2 705	3 512	3 723	3 688	3 758	3 706	42 588
Вторинна гранула стрейч	2 233	1 434	2 192	2 315	2 213	2 151	1 578	2 049	2 172	2 244	2 192	2 162	24 935
Кольорова гранула	638	410	626	662	632	615	451	585	621	615	626	618	7 099
Пластівці	1 276	820	1 253	1 323	1 264	1 229	902	1 171	1 241	1 229	1 253	1 235	14 196
ВСЬОГО:	31 905	20 490	31 319	33 076	31 611	30 734	22 540	29 270	31 027	30 827	31 319	30 881	354 999
Собівартість реалізованих товарів													
Матеріали	22 120	14 205	21 715	22 932	21 917	21 309	15 628	20 295	21 511	21 359	21 715	21 411	246 117
Праця	4 799	3 081	4 710	4 977	4 754	4 622	3 391	4 403	4 666	4 639	4 710	4 644	53 396
Змінні витрати, всього:	26 919	17 286	26 425	27 909	26 671	25 931	19 019	24 698	26 177	25 998	26 425	26 055	299 513
% від продажів	84,37%	84,36%	84,37%	84,38%	84,37%	84,37%	84,38%	84,38%	84,37%	84,34%	84,37%	84,37%	84,37%
Постійні видатки, ВСЬОГО:	1 285	1 294	1 303	1 312	1 321	1 330	1 339	1 348	1 357	1 366	1 376	1 386	16 017
ВСЬОГО:	28 204	18 580	27 728	29 221	27 992	27 261	20 358	26 046	27 534	27 364	27 801	27 441	315 530
Валовий прибуток	3 701	1 910	3 591	3 855	3 619	3 473	2 182	3 224	3 493	3 463	3 518	3 440	39 469

Продовження табл. 4.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Операційні видатки													
Витрати на реалізацію товарів та рекламу	858	630	846	882	852	835	671	805	841	837	846	838	9 741
Видатки на загал.-конструкт. роботи	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	546
Адміністративні видатки	93	93	93	93	93	93	93	93	93	93	93	93	1 116
Амортизація	101	101	101	97	97	97	93	93	93	89	89	89	1 138
Виплата відсотків по кредиту													
Короткостроковий кредит	427	417	408	408	399	380	361	343	228	114	114	0	3 599
Операційні видатки, ВСЬОГО:	1 519	1 282	1 490	1 523	1 484	1 450	1 264	1 380	1 303	1 182	1 192	1 071	16 140
% від продажів	4,76%	6,26%	4,76%	4,60%	4,70%	4,72%	5,61%	4,72%	4,20%	3,83%	3,81%	3,47%	4,55%
Операційний прибуток	2 182	628	2 101	2 332	2 135	2 023	918	1 844	2 190	2 281	2 326	2 369	23 329
% від продажів	6,84%	3,07%	6,71%	7,05%	6,75%	6,58%	4,07%	6,30%	7,06%	7,40%	7,43%	7,67%	6,57%
Прибуток до оподаткування	2 182	628	2 101	2 332	2 135	2 023	918	1 844	2 190	2 281	2 326	2 369	23 329
Податок на прибуток	393	113	378	420	384	364	165	332	394	411	419	426	4 199
Чистий прибуток після оподаткування	1 789	515	1 723	1 912	1 751	1 659	753	1 512	1 796	1 870	1 907	1 943	19 130

Важливо зазначити, що підготовка звіту про прибуток за результатом першого року впровадження не враховує потенційне залучення додаткового кредиту підприємством, оскільки ми вважаємо, що при поточних заборгованостях та нестабільності фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер», додаткові заборгованості поставлять під загрозу стійкість підприємства в умовах воєнного стану. Тому вважаємо доцільним врахувати погашення поточних заборгованостей за кредитом згідно графіку погашення впродовж 1 року без подальшої пролонгації поточного кредиту та можливості залучення нового впродовж 5-яти років реалізації проекту.

Відповідно до змін в фінансовому плані в зростанні різних статей витрат визначимо очікуваний прибуток впродовж 5 років після введення проекту в роботу.

Таблиця 4.4 – Статі видатків, що підлягають щорічному зростанню

Стаття витрат	За перший місяць, тис. грн	Щорічне зростання, %
Зарплата керівників виробництва	35	15,00%
Витрати на експлуатацію обладнання	1 000	10,00%
Оренда обладнання	0	
Непрямі витратні матеріали	50	3,00%
Пакувальні витрати	200	5,00%
Інші виробничі витрати	0	
Реклама	20,00	1,50%
Представницькі витрати	200,00	1,00%
Зарплата працівників виробництва	40	20,00%
Бухгалтерія	20	15,00%
Зарплата управлінського апарату	40	2,00%
Оренда обладнання/канц. товари	0,2	0,10%
Юридичні послуги	10	5,00%
Оренда офісу	20	10,00%
Телефон	0,1	5,00%
Комунальні платежі	3	20,00%

Таблиця 4.5 – Звіт про прибуток впродовж 5-ти років реалізації проекту

Продажі	1 рік	% от общих	2 рік	% от общих	3 рік	% от общих	4 рік	% от общих	5 рік	% от общих
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Первинна гранула	212 945	59,98%	223 592	60,50%	237 008	61,02%	253 599	61,60%	273 887	62,18%
ПВД	53 236	15,00%	53 768	14,55%	54 843	14,12%	56 488	13,72%	58 748	13,34%
ПНД	42 588	12,00%	44 717	12,10%	47 400	12,20%	50 718	12,32%	54 775	12,44%
Вторинна гранула стрейч	24 935	7,02%	25 932	7,02%	27 229	7,01%	28 590	6,94%	30 305	6,88%
Кольорова гранула	7 099	2,00%	7 241	1,96%	7 458	1,92%	7 682	1,87%	7 989	1,81%
Пластівці	14 196	4,00%	14 338	3,88%	14 481	3,73%	14 626	3,55%	14 772	3,35%
ВСЬОГО:	354 999	100,00%	369 588	100,00%	388 419	100,00%	411 703	100,00%	440 476	100,00%
Собівартість реалізованих товарів										
Матеріали	246 117	69,33%	255 962	69,26%	268 760	69,19%	284 886	69,20%	304 828	69,20%
Праця	53 396	15,04%	54 464	14,74%	55 553	14,30%	56 664	13,76%	57 797	13,12%
Змінні витрати, всього:	299 513	84,37%	310 426	83,99%	324 313	83,50%	341 550	82,96%	362 625	82,33%
Постійні видатки, ВСЬОГО:	16 017	4,51%	16 257	4,40%	16 501	4,25%	16 749	4,07%	17 000	3,86%
ВСЬОГО:	315 530	88,88%	326 683	88,39%	340 814	87,74%	358 299	87,03%	379 625	86,19%
Валовий прибуток	39 469	11,12%	42 905	11,61%	47 605	12,26%	53 404	12,97%	60 851	13,81%
Операційні видатки										
Витрати на реалізацію товарів та рекламу	9 741	2,74%	9 790	2,65%	9 839	2,53%	9 888	2,40%	9 937	2,26%

Продовження табл. 4.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Видатки на загал.- конструкт. роботи	546	0,15%	551	0,15%	557	0,14%	563	0,14%	569	0,13%
Адміністративні видатки	1 116	0,31%	1 116	0,30%	1 116	0,29%	1 116	0,27%	1 116	0,25%
Амортизація	1 138	0,32%	963	0,26%	816	0,21%	692	0,17%	588	0,13%
Виплата відсотків по кредиту										
Короткостроковий кредит	3 599	1,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Операційні видатки, ВСЬОГО:	16 140	4,55%	12 420	3,36%	12 328	3,17%	12 259	2,98%	12 210	2,77%
Операційний прибуток	23 329	6,57%	30 485	8,25%	35 277	9,08%	41 145	9,99%	48 641	11,04%
Прибуток до оподаткування	23 329	6,57%	30 485	8,25%	35 277	9,08%	41 145	9,99%	48 641	11,04%
Податок на прибуток	4 199	1,18%	5 487	1,48%	6 350	1,63%	7 406	1,80%	8 755	1,99%
Чистий прибуток після оподаткування	19 130	5,39%	24 997	6,76%	28 927	7,45%	33 739	8,19%	39 886	9,06%

Таким чином, бачимо, що впродовж 5-ти років реалізації проекту зберігається структура 60% на 40% первинних та вторинних гранул відповідно. Першочергова мета проекту при зміні структури продажів досягти зростання прибутку на 20% була досягнута та перевищена, оскільки за результатом першого року впровадження розрахований прибуток зріс на з 3011,3 тис. грн. до 19 130 тис. грн. На кінець 5-ого року впровадження чистий прибуток підприємства має становити 39 886 тис. грн., за умови, що підприємство не буде залучати нових кредитів, а продажі щороку зростатимуть на 20%.

4.2. Плановий баланс підприємства за результатом впроваджених управлінських рішень

Згідно впроваджених змін у структурі доходів підприємства та обсягів реалізації продукції, нами було розраховано плановий баланс підприємства в результаті перших п'яти років реалізації проекту покращення фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер».

Таблиця 4.6 – Плановий баланс ТОВ «Престиж Полімер» впродовж п'яти років реалізації проекту покращення його фінансового стану

Показник	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік
1	2	3	4	5	6
АКТИВИ					
Оборотні активи					
Гроші та їх еквіваленти	\$6 241	\$32 508	\$61 541	\$95 094	\$134 472
Дебіторська заборгованість	\$25 917	\$25 314	\$26 604	\$28 199	\$30 170
Товари	\$18 294	\$17 900	\$18 675	\$19 633	\$20 801
Інші оборотні активи	\$0	\$0	\$0	\$0	\$0
Оборотні активи, ВСЬОГО:	\$50 452	\$75 722	\$106 820	\$142 926	\$185 443
Основні засоби					
Земля	\$0	\$0	\$0	\$0	\$0
Будівлі	\$0	\$0	\$0	\$0	\$0
Споруди	\$3	\$3	\$3	\$3	\$3
Обладнання	\$6 914	\$6 914	\$6 914	\$6 914	\$6 914
Офісне обладнання	\$77	\$77	\$77	\$77	\$77
Транспортні засоби	\$617	\$617	\$617	\$617	\$617

Продовження табл. 4.6

1	2	3	4	5	6
Знос	(\$1 138)	(\$2 101)	(\$2 918)	(\$3 610)	(\$4 198)
Основні засоби, ВСЬОГО:	\$6 473	\$5 510	\$4 693	\$4 001	\$3 413
Інші активи	\$0	\$0	\$0	\$0	\$0
АКТИВИ, ВСЬОГО:	\$56 924	\$81 232	\$111 513	\$146 926	\$188 856
ПАСИВИ					
Короткострокові забор'язання					
Банківська заборгованість до сплати	\$0	\$0	\$0	\$0	\$0
Кредиторська заборгованість	\$32 015	\$31 326	\$32 681	\$34 357	\$36 402
Короткострокові забор'язання, ВСЕГО:	\$32 015	\$31 326	\$32 681	\$34 357	\$36 402
Довгострокові забор'язання	\$149	\$149	\$149	\$149	\$149
Обязательства, ВСЕГО:	\$32 164	\$31 475	\$32 830	\$34 506	\$36 551
Капітал					
Власний капітал	\$4	\$4	\$4	\$4	\$4
Нерозподілений прибуток	\$24 755	\$49 752	\$78 678	\$112 415	\$152 300
Капітал, ВСЬОГО:	\$24 760	\$49 757	\$78 683	\$112 420	\$152 305
ПАСИВИ, ВСЬОГО:	\$56 924	\$81 232	\$111 513	\$146 926	\$188 856

Розглянемо аналіз фінансових коефіцієнтів впродовж п'яти років реалізації проекту (табл.4.7).

Таблиця 4.7 – Аналіз фінансових коефіцієнтів впродовж 5-ти років реалізації проекту

Коефіцієнт	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,70	2,72	3,73	4,76	5,82
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,01	2,03	3,04	4,08	5,15
Рентабельність активів	37,20%	33,01%	27,29%	23,86%	21,75%
Оборотність активів	6,90	4,88	3,66	2,91	2,40
Коефіцієнт заборгованості	0,52	0,34	0,26	0,21	0,17
Коефіцієнт валового прибутку (доходність продажів)	11,12%	11,61%	12,26%	12,97%	13,81%
Операційний коефіцієнт валового прибутку	6,57%	8,25%	9,08%	9,99%	11,04%
Коефіцієнт чистого прибутку (фінансова рентабельність продажів)	5,39%	6,76%	7,45%	8,19%	9,06%
Рентабельність продажів	48,47%	58,26%	60,76%	63,18%	65,55%
Рентабельність власного капіталу	77,26%	50,24%	36,76%	30,01%	26,19%
Відношення залучених та власний засобів	1,08	0,52	0,35	0,26	0,20

Коефіцієнт поточної ліквідності має тенденцію до збільшення, однак при нормативному значення від 1 до 3, третій, четвертий та п'ятий рік реалізації проекту мають вкрай завищений показник, що для власників та менеджменту має звернути увагу на неефективну структуру активів. Зазвичай показник вище 3 говорить про залучення зайвих оборотних активів. Впродовж реалізації проекту має відбуватися додаткових аналіз активів підприємства з метою отримання показника поточної ліквідності в межах норми.

Нормативним показником для коефіцієнту абсолютної ліквідності вважається значення 0,1-0,2. Згідно проведених розрахунків спостерігаємо значне перевищення показника, що не є позитивним для його фінансового стану. Значення показника вище нормативного значення вказує на потребу та можливість підприємства вкласти кошти у виробничо-збутову діяльність, фінансові інвестиції тощо.

Додаткового, на можливе неефективне управління активами підприємства, вказує поступове зниження рентабельності активів. З 37,2% за перший рік до 21,75% на п'ятий рік – вкрай негативна тенденція зміни рентабельності. Показник вказує на ефективність використання активів компанії для генерації прибутку. Однак, важливо, що в періоді спостерігається зростання чистого прибутку, при одночасному зниженні показника рентабельності активів, отже проблема саме в ефективності використання активів. Вже третій показник вказує на проблеми в управлінні активами підприємства. Проблема існує і за результатами поточного 2022 року, а отже у разі відсутності змін у менеджменті підприємства ТОВ «Престиж Полімер» матиме вкрай великі проблеми у стійкості та платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт оборотності запасів має негативну тенденцію. Позитивною динамікою має бути збільшення показника впродовж реалізації проекту, однак таких змін ми не спостерігаємо. Це свідчить про необхідні заходи оптимізації суми активів. На це може вплинути продаж частини незавантажених необоротних активів (в питанні нашого підприємства не є можливим), зниження

суми запасів (є актуальним для підприємства як за результатами поточного року діяльності, так і впродовж реалізації проекту покращення фінансового стану), а також повернення дебіторської заборгованості – значний показник в наведених балансах табл. 4.6.

Коефіцієнт заборгованості має позитивну динаміку з 0,52 до 0,17, що свідчить про перегляд фінансування активів підприємства за рахунок власних та позикових коштів. Вплинути на це могло зменшення короткострокових зобов'язань банків та збільшення нерозподіленого прибутку підприємства в результаті збільшення чистого прибутку впродовж періоду.

Фінансова рентабельність продажів має вкрай позитивну динаміку. Як було зазначено за планом проекту, має відбуватись щорічне зростання продажів на 20%. Отже, такі зміни у порівнянні зі зміною чистого прибутку підприємств мають позитивний характер. Показник характеризує частку чистого прибутку в загальному обсязі доходів, а отже, до кінця 5-ого року реалізації частка прибутку в загальній структурі доходів становитиме трохи більше 9%.

Рентабельність власного капіталу, як зазначено в табл. 4.7, має негативну тенденцію через зниження показника. Показник вказує скільки прибутку було згенеровано за рахунок власного капіталу. Для ТОВ «Престиж Полімер» стає очевидною проблема нестачі власного капіталу, оскільки впродовж багатьох років не відбувалось жодних змін у статутному капіталу підприємства, при тому, що проблема недостатності власного капіталу існує впродовж довгострокового періоду та, як ми бачимо, не може бути вирішена, за рахунок зміни структури доходів та росту загального обсягу продажів.

Відношення залучених та власних засобів вказує на зниження ризиків підприємства, щодо залежності від залучених коштів. У випадку ТОВ «Престиж Полімер» позитивну динаміку досягнуто не за рахунок збільшення власних ресурсів, а мінімізації залучених.

Висновки до розділу 4

Запропонована модель підвищення прибутку при зміні структури продажів на 60% та 40% первинних та вторинних гранул поліетилену та поліпропілену відповідно має як позитивні, так і негативні тенденції.

Аналіз прибутку майбутніх періодів показав значний приріст впродовж п'яти років реалізації проекту, що фактично підтверджує виконання основної мети впровадження змін. При зміні обсягів продажу на 20%, в перший рік реалізації проекту має відбутись зростання прибутку на 650%, що є вкрай високим показником.

Однак, аналіз фінансових коефіцієнтів показав негативну тенденцію щодо управління активами підприємства. В більшості своїй це викликано значною долею дебіторської заборгованості в балансі підприємства та запасами на складах, що говорить, про відсутність належного управління існуючими ресурсами. По-друге, зберігається проблема з власним капіталом. При позитивній динаміці незалежності підприємства від позикових коштів, виникає проблема відсутності належного фінансування діяльності підприємства за рахунок власних коштів. Така проблема в діяльності має викликати у власників інтерес до збільшення власного капіталу, не дивлячись на зростання частки нерозподіленого прибутку у власних ресурсах підприємства.

ВИСНОВКИ

В процесі роботи над темою дослідження було визначено потребу українських підприємств для аналізу та покращення власного фінансового стану. Воєнний стан та проблеми в національній економіці змушують бізнес шукати шляхи подолання потреб та невілювання негативний вплив національних та світових тенденцій на введення господарської діяльності бізнесу.

Традиційно до шляхів покращення фінансового стану відносять збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Однак тенденції останніх десятиліть вказують на потребу впровадження таких заходів покращення фінансового стану, що будуть задовольняти екологічні аспекти діяльності. До такого методу віднесено впровадження «зеленої» економіки в національну економіку держави та побудову «зеленої» бізнес-моделі окремими суб'єктами господарювання.

Аналіз світового досвіду та рівня України в загальному рейтингу розвинених країн вказав на неналежне ставлення до екологічного питання в цілому, що ставить під загрозу вступ України до Європейського Союзу. Правові акти України показали орієнтованість на європейські підходи «зеленої» економіки, проте неналежне виконання з боку суб'єктів господарювання. До основних шляхів залучення світового досвіду в Україні віднесено пільгове кредитування та стимулювання держави зі спрощеного оподаткування. Такі заходи мають стати дієвими методами заохочення до переходу на «зелену» економіку, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану.

Аналіз фінансового стану ТОВ «Престиж Полімер» вказав на проблеми з фінансовою стійкістю та платоспроможністю. Показники стійкості вказують на велику залежність підприємства від залучених коштів. Це є прямим відображенням надто низької частки власних ресурсів в загальній структурі капіталу. Таке залучення ресурсів ставить під загрозу існування підприємства у разі відмови видачі кредиту від банківських установ, відмови клієнтів

відстрочити платіж тощо. Аналіз платоспроможності вказав на недостатність ресурсів для покриття як короткострокових, так і довгострокових зобов'язань.

Отже, підприємство ТОВ «Престиж Полімер» стоїть на шляху пошуку методів покращення його фінансового стану. На основі зазначених вище тенденції було запропоновано декілька варіантів покращення його стану. По-перше, перехід до більш «зелених» шляхів введення діяльності, що дозволить знизити витрати на електроенергію, використання водних, транспортних ресурсів, зменшити викиди на пакування готової продукції, утилізацію тощо. По-друге, перехід до замкнутого циклу виробництва/циркулярної економіки, що дозволить залучити власні відходи до формування нового джерела прибутку. Перехід від лінійного до замкнутого циклу виробництва може стати можливістю для пошуку нових ринків, що є вкрай актуальним в умовах воєнного стану, для зниження залежності діяльності від постачальників та клієнтів. По-третє, перегляд структури доходів підприємства. Виробниче підприємство, що є переробником сировини та реалізатором первинної продукції може передивитись структуру власних доходів в бік «зеленої» концепції. Збільшення частки реалізації перероблених вторинних гранул має відбутися за рахунок встановлення точок прийому від населення, що допоможе знизити витрати на закупівлю сировини, отримати іміджеву вигоду від впровадження нового проекту, покращити екологічний стан регіону за рахунок збільшення обсягів переробки.

Такі дії мають стати можливістю до збільшення прибутку підприємства. Про це свідчать розраховані нами прогнози змін в діяльності підприємства в результаті збільшення обсягів реалізації на 20% з переглядом структури доходів на 20% в бік реалізації вторинних гранул. Отже, впродовж п'яти років реалізації має відбутись значний ріст чистого прибутку в результат реалізації проекту, однак спостерігається негативна тенденція використання активів підприємства. Впродовж кожного року реалізації проекту має відбуватись перегляд

ефективності використання власних ресурсів у введенні господарської діяльності.

Таким чином, впровадження «зеленого» підходу є одним з можливих шляхів покращення фінансового стану підприємства. Проте, як довели наші розрахунки, не здатен подолати усі проблеми підприємства. Проблеми в фінансовому стані суб'єкта господарювання, що накопичувались роками мають бути подолані, шляхом впровадження різних методів, орієнтованих на окремі фінансові проблеми бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бендиков М. Економічна безпека промислового підприємства (організаційно-методичний аспект) / М.Бендиков// Бізнес-Інформ. –2016. – № 2. – С. 14–22.
2. Васильчак С. В. Економічна безпека підприємства та її складова в сучасних умовах / С.В. Васильчак, А.І.Веселовський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2020. – № 20 – С. 98–105.
3. Набатова Ю.О. Шляхи та напрямки поліпшення фінансової діяльності суб'єкта господарювання / Ю. О. Набатова, О. С. Чорненко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2018.- №11. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.76>
4. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення / М.Ю Аверіна // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №9. – С. 92-100.
5. Корнева Н. О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств / Н. О. Корнева, І. О. Шаповалова // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. - 2013. - №5 - С. 55-60. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2013_5.
6. . Ладунка І.С. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах / І. С. Ладунка, Є.А. Кучеренко // Економіка і суспільство. – 2016. – №5. – С. 185-188. Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/33.pdf
7. Джерелейко С. Інструментарій покращення фінансових результатів у системі зміцнення економічної безпеки підприємства / С. Джерелейко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2022. - №6 – С. 67-74. – Режим доступу: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-10](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-10)

8. Донченко Т. В. Теоретичні основи санації підприємств: сутність та функції. /Т. В. Донченко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2020. – № 3. – С. 124–132.

9. Зубко Т. Л. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства галузі зв'язку. Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2016. – №3. – С. 81–88.

10. Лупак Р. Л. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин / Р.Л. Лупак, А. М. Дідич // Науковий вісник ЛТЕУ України. – 2017. – №20.6. – С. 248–252.

11. Ліснічук О. А. Розрахунок санаційного потенціалу підприємства: зарубіжний досвід та вітчизняна практика / О.А. Ліснічук //Інноваційна економіка. –2019. – № 5(31). – С. 51–56.

12. Манойленко О. В. Підходи до оцінки санаційного потенціалу тимчасово неплатоспроможних суб'єктів господарювання / О.В. Манойленко // Економіка та держава. – 2016. –№ 1. – С. 60–63.

13. Меліхова Т. О. Оцінювання ймовірності банкрутства з метою підвищення фінансового стану підприємства / Т.О Меліхова // Агросвіт. – № 10. – С. 11–18

14. Мірошніченко В. В. Проблеми становлення «зеленої» економіки в Україні / В.В. Мірошніченко, В.О. Тьорло //Наукові записки На УКМА. Економічні науки. – 2018. – №. 3. – С. 83-88.

15. Чайковська М. А. «Зелена економіка» як складова досягнення стабільності в державі /М.А. Чайковська, Г.Ю. Глущенко // Економіка та підприємництво: зб. наук. пр., – 2016. – №36-37. – С. 207-215

16. Шевченко Ю. О. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект / Ю.О. Шевченко, Е.В. Прушківська // Бізнес Інформ. – 2013. – № 3. – С. 186–191. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_3_33

17. Боровик Ю. Т. «Зелена економіка»: сутність, принципи, перспективи для України / Ю.Т. Боровик, Ю.В. Єлагін, О.М. Полікова // Вісник економіки

транспорту і промисловості. – 2020. – №69. – С. 75-83. Режим доступу:
<https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i69.200551>

18. Орловська Ю.В. Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій: Підручник / Ю.В. Орловська, В.С. Чала, А.В. Глущенко / під заг. ред. Орловської Ю.В. Д.: ПДАБА, 2023. – 193 с.

19. Pearce D. Blueprint for a green economy / David Pearce, Anil Markandya, Edward Barbier. – London : Earthscan Publications Ltd, 1989. – 193 p.

20. Захаркевич Н. П. Досвід країн Європейського Союзу у формуванні основ зеленої економіки / Н.П. Захаркевич // Університетські наукові записки. – 2013. – №. 2. – С. 278-285.

21. Green economics: an introduction to theory, policy and practice. Molly Scott Cato London: Earthscan, 2009. – P. 240

22. На шляху зеленої модернізації економіки: модель сталого споживання та виробництва : дов. / С.В. Берзіна та ін. – К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 138 с.

23. Маковоз О.С. Зелена економіка як запорука сталого розвитку / О.С. Маковоз, Т.С. Передерій // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток: монографія / За заг. ред. Л. Л. Калініченко. – Х. : ФОП Панов А. М., 2018. – С. 159-168.

24. Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс] // - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/monetary/stages/archive> – rish 25/

25. Global Green Economy Index 2018. Dual Citizen, September 2018. URL: <https://dualcitizeninc.com/global-green-economy-index/>.

26. EPI Results. Environmental Performance Index, 2018. URL: https://epi.envirocenter.yale.edu/epitopline?country=&order=field_epi_score_new&sort=desc

27. Європейська система торгівлі викидами та перспективи впровадження системи торгівлі викидами в Україні, // Експертно-дорадчий центр "Правова аналітика", // березень 2018 року / [Електронний ресурс] // - Режим доступу:

[https:// www. rac. org. ua / uploads / content /449/ files / webetsinukraine 2018 ualayout. pdf ;](https://www.rac.org.ua/uploads/content/449/files/webetsinukraine2018_ualayout.pdf)

28. Report The EU Emissions Trading System: trends and projections // [Електронний ресурс] // - Режим доступу: [https :// www. eea. europa. eu / publications / the - eu - emissions - trading - system ;](https://www.eea.europa.eu/publications/the-eu-emissions-trading-system)

29. Угода "Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони" від 30.11.2015 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011;](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011)

30. Угода "Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони" від 30.11.2015 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011;](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011)

31. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №254/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – (Зі змін. та допов.).

32. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" №1264-ХІІ від 18.12.2019 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12;](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12)

33. Закон України "Про відходи" №187/98-ВР від 01.05.2019 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80;](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80)

34. Кодекс України "Про надра" №132/94-ВР від 29.12.2019 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80;](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80)

35. Кодекс України "Про надра" №132/94-ВР від 29.12.2019 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>;

36. Водний кодекс України №213/95-ВР від 01.01.2020 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>;

37. Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" №2697-VIII від 28.02.2019 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>;

38. Закон України "Про охорону атмосферного повітря" №2707-XII від 18.12.2017 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>;

39. Закон України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" №2806-IV від 29.01.2020 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>;

40. Закон України "Про оцінку впливу на довкілля" №2059-VIII від 23.05.2017 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>;

41. Закон України "Про доступ до публічної інформації" №2939-VI від 01.12.2019 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>;

42. Господарський кодекс України №436-IV, від 13.02.2020 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>;

43. Кримінальний кодекс України №2341-III від 16.01.2020 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>;

44. Податковий кодекс України №2755-VI від 29.12.2019 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>;

45. Екологічні податки України: 2020 проти 2021: статистика від SaveDnipro -[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://rubryka.com/2022/11/25/ekologichni-podatky-ukrayiny-2020-proty-2021-statystyka-vid-savednipro/>

46. Скільки тієї зими або Чи вистоїть енергосистема під обстрілами - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/11/10/706464/>

47. Лучко М.Р. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль., ТНЕУ, – 2016 – 304 с

48. Фаріон В.Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємства / В.Я. Фаріон // Інноваційна економіка. – 2013. - №10. – С. 27-33.

49. Соляник Л.Г. Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації до практичних занять студентів / Л.Г. Соляник – Д. : НГУ, 2017. – 46 с.

50. Волкова О.М. Методичні вказівки до проведення практичних занять, організації самостійної роботи та виконання розрахункового завдання з курсу „Ціноутворення” (для підготовки бакалаврів за напрямом 0502 - „Менеджмент” і 0501 - „Економіка і підприємництво”) /Волкова М.В, Шаповаленко Д.О. - Харків: ХНАМГ, 2008 - 67 с.

51. Петрова В. Ф. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» / В. Ф. Петрова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 138 с.

52. Панченко О.М. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітнім ступенем «магістр» / Панченко О.М., Запоріжжя: ЗНТУ, 2021. – 50 с.

53. Гришова І. Ю. Концепт циркулярної економіки в контексті забезпечення сталого розвитку / І.Ю. Гришова, К. С. Нестерова // Економіка АПК. – 2021. – № 4. – С. 88 - 94. Режим доступу: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202104088>

54. Українська екологія єврозразка: приклади провідних компаній. 2022. Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/press-release/856914.html>

55. Яценко О.М. Циркулярна економіка як незворотній глобальний мегатренд та драйвер сталого розвитку України / О.М. Яценко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2022. - №11-12. – С. 131-143.

56. З чистого аркуша: як працює і чим вигідна циркулярна економіка - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/2/664626/>

57. Руда М. В. Циркулярні бізнес-моделі в Україні./ М.В. Руда, Я.В. Мирка// Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2020. – №2 – С. 107- 121. Режим доступу: <https://doi.org/10.23939/smeu2020.01.107>

58. Дерій Ж. Впровадження концепції циркулярної економіки: проблеми та перспективи / Ж. Дерій, Н. Бутенко, Т. Зосименко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2021. – № 1(25). – С. 54-62.

ДОДАТКИ

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Горизонтальний та вертикальний аналіз активів підприємства ТОВ «Престиж Полімер»

Найменування статті	Код рядка	Абсолютні величини, тис. грн.			Питома вага статей у валюті балансу, %			Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ											
Незавершені капітальні інвестиції	1005	28	28	3,2	0,4%	0,5%	0,04%	0	-24,8	0,00%	-88,57%
Основні засоби:	1010	6683,9	5880,6	7709,5	99,6%	99,5%	99,96%	-803,3	1828,9	-12,02%	31,10%
первісна вартість	1011	8053,2	8961,9	12876				908,7	3914,1	11,28%	43,67%
знос	1012	1369,3	3081,3	5166,5				1712	2085,2	125,03%	67,67%
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-				-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	-				-	-	-	-
інші необоротні активи	1090	-	-	-				-	-	-	-
Усього за розділом I	1095	6711,9	5908,6	7712,7	18,00%	14,46%	10,91%	-803,3	1804,1	-11,97%	30,53%
2. ОБОРОТНІ АКТИВИ											
Запаси	1100	10194,3	12558	22139	33,34%	35,94%	35,14%	2363,6	9581,2	23,19%	76,30%
У тому числі готова продукція	1103	-	-	-				-	-	-	-

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-				-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11259,4	17935	23960	36,82%	51,33%	38,03%	6675,4	6025,6	59,29%	33,60%
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	200,7	1,1	30,4	0,66%	0,00%	0,05%	-199,6	29,3	-99,45%	2663,64%
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	10,7				-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2344	2458,6	11422	7,67%	7,04%	18,13%	114,6	8963,5	4,89%	364,58%
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-				-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	4814,8	871,2	3408,8	15,75%	2,49%	5,41%	-3943,6	2537,6	-81,91%	291,28%
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	-				-	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	1765,2	1117,5	2047,9	5,77%	3,20%	3,25%	-647,7	930,4	-36,69%	83,26%
Усього за розділом II	1195	30578,4	34941	63009	82,00%	85,54%	89,09%	4362,7	28067,6	14,27%	80,33%
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-				-	-	-	-
Баланс	1300	37290,3	40850	70721	100%	100%	100%	3559,4	29871,7	9,55%	73,13%

Додаток В

Таблиця В.1 – Аналіз показників рентабельності ТОВ «Престиж Полімер»

Показник	У/п	Формула для розрахунку	Джерела інформації (форми фінансової звітності — дод. 1)	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	Rзв	Прибуток від звичайної діяльності	Ф. № 2, р. 2290	Скільки прибутку від звичайної діяльності припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи	Збільшення	0,02	0,03	0,05
		Активи	Ф. № 1, р. 1300					
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	RA	Чистий прибуток	Ф. № 2, р. 2350	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю інвестованих в активи коштів	Збільшення	0,02	0,02	0,04
		Активи	Ф. № 1, р. 1300					
Рентабельність власного капіталу	Rв.к.	Чистий прибуток	Ф. № 2, р. 2350	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу	Збільшення	0,34	0,33	0,54
		ВК	Ф. № 1, р. 1495					
Рентабельність виробничих фондів	Rв.ф	Чистий прибуток	Ф. № 2, р. 2350	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю вартості виробничих фондів	Збільшення	0,09	0,15	0,39
		Виробничі фонди	Ф. № 1, р. 1010 + р. 1101 + р. 1102					
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	Rq	Прибуток від реалізації	Ф. № 2, р. 2090 - р. 2130 - р. 2150	Скільки припадає прибутку від реалізації на одиницю виручки	Збільшення	0,06	0,07	0,04
		Виручка	Ф. № 2, р. 2000					
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	RQ ^ч	Чистий прибуток	Ф. № 2, р. 2355	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю виручки	Збільшення	0,01	0,01	0,01
		Виручка	Ф. № 2, р. 2000					

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт реінвестування	K _p	Реінвестований прибуток	Ф.1, збільшення по (р.1415 + р.1420)	Скільки чистого прибутку капіталізовано; скільки чистого прибутку спрямовано на збільшення власного капіталу	Збільшення в межах, що не суперечить бажанню акціонерів отримувати підвищені дивіденди		1,00	1,00
		Чистий прибуток	Ф.№ 2, р.2355					
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	K _{с.е.з}	Реінвестований прибуток	Ф.1, збільшення по (р.1415 + р.1420)	Скільки припадає сплачених відсотків за кредити і позики на одиницю прибутку; яку частину ефекту ;З”їдає” ціна кредиту”	Зменшення свідчить про ефективність використання позик.		0,33	0,54
		Власний капітал	Ф.№1, р.1495					
Співвідношення сплачених відсотків і прибутку	K %/П	Витрати на оплату %	Ф. № 3, р. 3115	Скільки чистої виручки від реалізації продукції припадає на одиницю власного капіталу	Збільшення	-	-	-
		Прибуток від звичайної діяльності	Ф. №1,р. 1495 + р.1665					
Період окупності капіталу	T _к	Активи	Ф. № 1, р. 1300	За який період кошти, що інвестовані в активи, будуть компенсовані чистим прибутком	Зменшення	61,86	47,55	23,49
		Чистий прибуток	Ф. №2, р. 2355					
Період окупності власного капіталу	T _{в.к.}	Власний капітал	Ф. № 1, р. 1495	За який період власний капітал буде компенсований чистим прибутком	Зменшення	2,91	3,04	1,87
		Чистий прибуток	Ф. №2, р. 2355					

Додаток Г

Таблиця Г.1 – Горизонтальний та вертикальний аналіз структури капіталу ТОВ «Престиж Полімер»

Найменування статті	Код рядка	Абсолютні величини, тис. грн			Питома вага статей у валюті балансу %			Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ											
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4	4	4	0,23%	0,15%	0,07%	0	0	0	0
Додатковий капітал	1410	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1752,2	2611,3	5622,6	99,77%	99,85%	99,93%	859,1	3011,3	49,03%	115,32%
Неоплачений капітал	1425	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1495	1756,2	2615,3	5626,6	4,7%	6,4%	8,0%	859,1	3011,3	48,92%	115,14%
2. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЦІЛЬОВЕ ФІНАНСУВАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ											
Усього за розділом II	1595	77,5	77,3	149	0,21%	0,19%	0,21%	-0,2	71,7	-0,26%	100,00%
3. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ											

Продовження табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	22868	-	-	35,21%	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
за товари, роботи, послуги	1615	19536	27602,1	35419	55,1%	72,3%	54,5%	8066,5	7816,6	41,29%	28,32%
за розрахунками з бюджетом	1620	46,1	100,5	209,2	0,13%	0,26%	0,32%	54,4	108,7	118,00%	108,16%
у тому числі з податку на прибуток	1621	46,1	67,8	0	0,13%	-	0,00%	21,7	-67,8	47,07%	100,00%
за розрахунками зі страхування	1625	-	8,4	14,2	-	0,022%	0,022%	-	5,8	-	69,05%
за розрахунками з оплати праці	1630	16,8	43,6	46,3	0,047%	0,114%	0,071%	26,8	2,7	159,52%	6,19%
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	15858	10402,5	6389,6	44,73%	27,26%	9,84%	-5455,6	-4012,9	-34,40%	-38,58%
Усього за розділом III	1695	35457	38157,1	64946	95,1%	93,4%	91,8%	2700,5	26788,7	7,62%	70,21%
IV Забоб'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Баланс	1900	37290	40849,7	70721	100%	100%	100%	3559,4	29871,7	9,55%	73,13%

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Престиж Полімер»

Показник	У/п	Формула для розрахунку	Джерела інформації	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	P_k	(Власний капітал + довгострокові зобов'язання - позаоборотні активи) або (оборотні активи - короткострокові зобов'язання)	Ф. № 1, р. 1495+1665-1095	Оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань. Наявність P_k означає не лиш здатність платити поточні борги, а й можливість розширити виробництво	Збільшення	-4955,70	-3293,30	-2086,10
Маневреність робочого капіталу	M_p -к	Запаси	Ф. № 1, р. 1101+ р. 1102 +р. 1103 + р. 1104	Частка запасів, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу маневру власними коштами	Зменшення; збільшення запасів призводить до уповільнення оборотності	-2,09	-3,90	-11,43
		Робочий капітал						
Маневреність власних обігових коштів	$M_{в.о.}$ к	Кошти	Ф. №1, р. 1165	Частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру	Збільшення	-0,97	-0,26	-1,63
		Власні обігові кошти	Ф. № 1, р. 1495+1665-1095					
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	$K_{зап}$	Власні обігові кошти	Ф. № 1, р. 1495+1595-1095	Наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування	Збільшення	-0,48	-0,26	-0,09
		Запаси	Ф. № 1, р. 1101+ р. 1102 +р. 1103 + р. 1104					

Продовження табл. Д.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт покриття запасів	Кп.з	"Нормальні" джерела покриття запасів	ВOK+Ф.1.p.1695	Скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань	Збільшення	3,00	2,78	2,85
		Запаси	Ф. №1,р. 1101 + р. 1102 +р. 1103 + р. 1104					
Коефіцієнт фінансової незалежності	Кавт	Власний капітал	Ф. № 1,р. 1495	Характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел	Збільшення; має бути К _{авт} ≥0.5	0,05	0,06	0,08
		Пасиви	Ф. № 1 , р. 1900					
Коефіцієнт фінансової залежності	Кф.з	Пасиви	Ф. № 1 , р. 1900	Скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу	Зменшення	21,23	15,62	12,57
		Власний капітал	Ф. № 1,р. 1495 + р.1665					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Км	Власні обігові кошти	Ф. № 1,р. 1495+1665-1095	Частка власних обігових коштів у власному капіталі	Збільшення; К _м >0,1	-2,78	-1,23	-0,34
		Власний капітал	Ф. № 1,р. 1495 + р. 1665					
Коефіцієнт концентрації	Кп.к	Позиковий капітал	Ф. № 1,р. 1595 + р.1695	Скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел	Зменшення; до показника	0,95	0,94	0,92
		Пасиви	Ф. № 1,р. 1900					
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	Кф.с	Власні кошти	Ф. № 1,р. 1495 + р.1665	Забезпеченість заборгованості власними коштами; перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства	Нормативне значення Кф.с>1	0,05	0,07	0,09
		Позикові кошти	Ф. № 1,р. 1595 + р. 1695					

Додаток Е

Таблиця Е.1 – Аналіз платоспроможності ТОВ «Престиж Полімер»

Показник	У/п	Формула для	Джерела інформації	Економічний зміст	Напрямок	2020	2021	2022
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	К _{л.п}	Поточні активи	Ф. № 1,р. 1195	Характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року	Збільшення; критичне значення К _{л.п} =1;при К _{л.п} < 1 підприємство має неліквідний баланс. Якщо К _{л.п} = 1-0,5, підприємство своєчасно ліквідує борги	0,86	0,92	0,97
		Поточні пасиви	Ф. № 1,р. 1695					
Коефіцієнт ліквідності швидкої	К _{л.ш}	Поточні активи -- Запаси	Ф. № 1,р. 1195 -. (1101 + р. 1102 +р. 1103 + р. 1104)	Скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів	Збільшення; має бути К _{л.ш} ≥ 1 у міжнародній практиці К _{л.ш} = 0,7-0,8	0,57	0,59	0,63
		Поточні пасиви	Ф.№ 1,р. 1695					
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	К _{л.а}	Кошти	Ф. №1,р. 1165	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість	Збільшення; має бути К _{л.а} = 0,2-0,35	0,14	0,02	0,05
		Поточні пасиви	Ф. № 1, р. 1695					
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	К _{д/к}	Дебіторська заборгованість	Ф. № 1,р.1125 + р. 1135 + р. 1130 + р. 1140 + р. 1145 + р. 1155	Здатність розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року	Рекомендоване значення К _{дк} = 1,0	0,71	0,74	1,00
		Кредиторська заборгованість	Ф. № 1,р. 1605 + р. 1615 + р. + 1635					

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 – Модель Canvas підприємства ТОВ «Престиж Полімер»

<p>8. Ключові партнери Постачальники: ТОВ "АІС-ГРУП" ФОПи Перевізники: ФОПи Фінансовий сектор: ПАТ «Банк Восток» АТ "ОТП БАНК" Співробітники: 34 особи: 5 співробітників адміністративної ланки, 29 – працівники виробництва ІТ підтримка Інтернет-провайдери: Фрегат, DTS</p>	<p>7. Ключові дії Виробництво: Управління запасами: Реалізація надлишків-створення запасів Узгодження запасів сировини і готової продукції Залучення наявної сировини в процес переробки Отримання сировини від громадськості: Формування мережі точок прийому сортованої сировини Побудова зв'язків з торговими мережами Створення реклами орієнтованої на фіз.осіб Створення додаткових контейнерів для сортованого сміття наближених до виробництва територіях Створення пункту прийому на території виробництва Планування - бюджетування закупівель та продажів: Визначення потреби в сировині Розрахунок необхідних постійних залишків готової продукції на складі Створення фінансових зв'язків закупівель-продажів Вирішення проблем: Маркетингова стратегія: Активізація сайту (Google Analytics) Створення сторінок в соціальних мережах (Facebook) Залучення просування в соціальних мережах</p>	<p>3. Ціннісна пропозиція 5 груп товарів вторинної переробки: ПВД (4-х сортів), ПНД (3-х сортів), ВТОРИННА ГРАНУЛА СТРЕЙЧ (3-х сортів), КОЛЬОРОВА ГРАНУЛА (Зкомпозита), ПЛАСТИВЦІ Первинні гранули поліетилену/поліпропілену закордонного виробництва Зменшення логістичних витрат Зменшення фінансових витрат (вартість сировини) У одного продавця - 5 видів товару різного сорту та фасування (стандарт або на замовлення) Поставка закордонної сировини Наявність передзамовлення</p>	<p>4. Взаємовідносини з клієнтом Детальний аналіз взаємовідносин х клієнтом наведено в Customer Journey Map в Додатку 3</p>	<p>1. Споживчий сегмент Вітчизняне підприємство, що використовує первинні та/або вторинні гранули поліетилену/поліпропілену для виготовлення товарів на "стерильних" та "не стерильних" умовах</p>
<p>9. Структура витрат Інвестиційні: Створення точок прийому сировини для переробки – 30 тис. грн. Створення сторінок в соціальних мережах – 5000 грн Поточні: Обслуговування точок прийому - 17000 грн Введення соціальних мереж 3700 грн/місяць Підтримка сайту - 10000 грн/місяць</p>	<p>5. Потоки надходження доходів Поточна структура: Первинні гранули – 80% доходів Вторинні гранули – 20% доходів Планова структура: Первинні гранули – 60% доходів Вторинні гранули – 40% доходів</p>			
<p>6. Ключові ресурси Наявні: Виробничі потужності, трактор, погрузчики, легкові автомобілі, свердловина з водою</p>	<p>3. Канали збуту Прямі продажі Інтернет замовлення</p>			

Додаток 3

	ВИНИКНЕННЯ ПОТРЕБИ	БАЖАННЯ	ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ	ТЕСТУВАННЯ	КУПІВЛЯ	ДОСВІД СПІВПРАЦІ
	Substage title	Substage title	Substage title	Substage title	Substage title	Substage title
Мета споживача	<ol style="list-style-type: none"> Потреба у використанні сировини для власного виробництва Необхідність пошуку нових постачальників Зміна напрямку виробництва Потреба у зменшенні логістичних витрат при закупівлі первинних та вторинних гранул 	<p>Бажання отримати:</p> <ul style="list-style-type: none"> якісну сировину сталої якості для виготовлення власної продукції нового постачальника на вигідних умовах з довгою історією співпраці налагоджені логістичні шляхи поставок своєчасне виконання зобов'язань постачальника 	<p>Скласти список з потенційних постачальників (3-10 підприємств)</p>	<p>Бажання протестувати потенційного постачальника на якість його продукції</p>	<p>Підписання договору про співпрацю з постачальником та/або перевізниками</p> <p>Придбання якісної первинної та/або вторинної гранули на вигідних умовах, що вчасно надійде до місця призначення</p> <p>Перевіритись у реалізації шлей на етапі виконання потреби та бажань (якість, ризики, швидкість поставок)</p>	<p>Отримати вигідні умови при подальшій співпраці з постачальником, підтримка при виникненні проблем, приналежність до постійного клієнта постачальника, який буде адекватувати потребу клієнта при розрахунках необхідних запасів сировини на склад</p>
Канали	<ol style="list-style-type: none"> Інтернет пошук Об'їзди з компаніями через зв'язки з працівниками/власниками Рекомендації інших компаній 	<ol style="list-style-type: none"> Інтернет пошук Об'їзди з компаніями через зв'язки з працівниками/власниками Рекомендації інших компаній 	<p>Приме спілкування з представниками постачальників</p> <p>Аналіз купленої/сформованої бази даних</p>	<p>Приме спілкування щодо налагодження тестування</p>	<p>Приме спілкування з відділом продажів постачальника</p> <p>Оформлення заявки на сайт або через канали спілкування, що надає постачальник</p>	<p>Приме спілкування з постачальником</p> <p>Надання відгуку на сайт компанії, за умов наявності такої функції</p> <p>Відгуки в Google, бази даних тощо</p>
Процес	<p>Ознайомлення за доступними каналами з гравцями ринку та якістю сировини, навіями продавцями на ринку, умовами поставок, умовами ринку, законодавством (регуляторні вимоги через воєнний стан)</p>	<p>Формування бази даних щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> постачальників виробників сировини логістичних компаній видів та якості сировини <p>Купівля бази даних</p>	<ol style="list-style-type: none"> Формування списку потенційних постачальників Отримання закритої інформації щодо ціни, умов поставок, логістика тощо 	<ol style="list-style-type: none"> Отримання сировини для тесту Хімічний аналіз/тестування Отримання результатів перевірки Діагноза щодо відповідності очікуваному результату 	<p>Визначення потреби в замовленні</p> <p>Замовлення в постачальника на отримання сировини</p> <p>Укладення договору на поставку</p> <p>Пошук перевізника, за умови відсутності змоги забрати сировину особисто та його найми</p> <p>Розрахунок по контракту</p> <p>Отримання та розвантаження сировини</p> <p>Використання сировини для власного виробництва</p>	<p>Надання відгуку через мобільний за'єз, електронну пошту та паперовий лист за юридичною адресою компанії-постачальника</p> <p>Надання відгуку в мережі Інтернет через наявні канали: сайт, опис компанії на відкритих базах даних тощо</p>
ПРОЦЕСІ КАНАЛИ						
Настрій і думки	<p>Надія на закриття потреби у сировині/ новому постачальнику у короткостроковій перспективі при мінімізації ризиків та фінансових витрат</p>	<p>Розуміння у сферах забезпечення власних бажань, через оцінку аналізу ринку, даних</p>	<p>Зацікавленість певними кандидатами постачальниками</p>	<p>Надія на позитивні результати тестування для початку співпраці з постачальником</p>	<p>Очікування щодо задоволення від співпраці</p>	<p>Задоволеність від співпраці та укладення двосторонніх відносин/ розуміння через невідповідність очікуванню якості, умов поставок, своєчасності відвантаження продукції?</p>
Перешкоди	<p>Великий перелік постачальників на ринку</p> <p>Проблеми поставок та розрахунків з-за кордону</p> <p>Логістичні проблеми через військові дії</p>	<p>Складність обробки даних</p> <p>Вибірковість пропозицій внаслідок алгоритму пошуку</p> <p>Не відповідність запитам</p>	<ol style="list-style-type: none"> Відсутність постачальника, що задовольнить проблеми Незадовольне параметри (ціна, умови поставок, логістика, якість, обсяг) 	<ol style="list-style-type: none"> Невідповідність зазначеній якості Потреба у отриманні значного розміру тестуваної продукції, через потребу виробничих потужностей 	<ol style="list-style-type: none"> Відсутність запасів у постачальника, очікування сировини Невідповідність якості Несвоєчасне відвантаження постачальника/перевізника Відсутність швидкої логістики, через воєнні дії Непорозуміння при розрахунках, затримки у проведенні платежів банківськими установами 	<ol style="list-style-type: none"> Відсутність сайту, відсутність опції відгуку, неприналежність до бази даних клієнта, відсутність постачальника при запиті в Google щодо галузі роботи Відсутність фідбеку постачальника на оновленні пропозиції клієнта щодо погодження умов співпраці Негативний досвід співпраці
Напрямки розвитку для постачальників	<p>Активізація сайту для привабливості ознайомлення з продукцією, умовами співпраці компанії що пропонує сировину</p> <p>Приме спілкування з представниками компанії</p> <p>Відгуки вже наявних клієнтів</p> <ul style="list-style-type: none"> - по співпраці з нами - по логістиці - по якості 	<p>Пропозиція власних товарних послуг через приме спілкування вже діючих компаній</p> <p>Мониторинг нових представників галузі для пропозиції власної сировини для запуску виробництва</p>	<p>Приме спілкування</p>	<ol style="list-style-type: none"> Наявність сертифікату якості Приме спілкування 	<ol style="list-style-type: none"> Супровід під час оформлення заявки, вибору виду сировини Супровід при здійсненні розрахунків 	<ol style="list-style-type: none"> Приме спілкування Оформлення/переоформлення сайту, з урахуванням потреби в зворотному зв'язку Активізація сайту, інформації про компанію при пошуковому запиті в Google

Рис. 3.1 – Customer Journey Map ТОВ «Престиж Полімер»